ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

33ՐԴ. ՏԱՐԻԹԻ 26 (1626) ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒԼԻՍ 13, 2013
VOLUME 33, NO. 26 (1626) SATURDAY, JULY 13, 2013

Պատասխանատու՝ Դ. Ենգոյեան կառավարման Արեւմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1630 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՄԱՍԸ ՉՈՒԶԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ ՓՏԱԽՏԻ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐԻՆ

«Թրանսփարենսի Ինթերնեշընլ» հակակոռուպցիոն կեդրոնը ներկայացուց կոռուպցիայի (փտախտի) ընկալման վերաբերող հասարակական կարծիքի ամենամեայ իր ուսումնասիրութիւնը:

Կեդրոնի կազմակերպած այս տարուայ հարցումները կը վկայեն, որ հայաստանցիները ամենակոռումպացուածն կը համարեն դատական ու առողջապահական համակարգերը եւ պետական պաշտօնեաները:

«Այն մարմինները, որոնք կոչուած են լինել կոռուպցիայի դէմ պայքարի առաջին դիրքերում՝ ոստիկանութիւն, դատական համակարգ, սրանք լիդերներն են իրենց կոռումպացուածութեան տեսանկիւնից», - Յուլիս 9-ին մեկնաբանելով իրենց կազմակերպած ուսումնասիրութիւնը, յայտնեց «Թրանսփարենսի Ինթերնեշընլ» հակակոռուպցիոն կեդրոնի գործադիր տնօրէն Վարուժան Հոկտանեան, - «Կոնկրետ Հայաստանի դէպքում դատական համակարգը ընկալւում է որպէս կոռումպացուած կամ ծայրայեղ կոռումպացուած հարցուածների 69 տոկոսը, իսկ ոստիկանութիւնը՝ 66 տոկոսը: Սրանք իսկապէս մտահոգիչ թիւեր են»:

Այս տարուայ հարցման մասնակցած շուրջ հազար հայաստանցիներու գրեթէ կէսը՝ 43 տոկոսը պնդած է, որ վերջին երկու տարիներուն կոռուպցիան Հայաստանի մէջ աճած է, եւ միայն 19 տոկոսը հակառակ համոզմունքը յայտնած է:

Հարցուածներու 53 տոկոսը անարդիւնաւէտ, նոյնիսկ ընդանրապէս չգոհացնող գնահատած է Հայաստանի իշխանութիւններու գործադրած ջանքերը՝ կոռուպցիայի դէմ պայքարի գծով:

Վարուժան Հոկտանեան ամբողջութեամբ համաձայն է այս գնահատականի հետ: «Հայաստանի դէպքում կայ մէկ այլ մտահոգիչ փաստ, եւ ասեմ, որ արդէն այդ անհանգստութիւնը երեկ ես հեռախօսազանգով ստացայ նաեւ Բեռլինի մեր կենտրոնակայանից: Դա վերաբերում է մարդկանց ցանկութեանը՝ ներգրաւուելու կոռուպցիայի դէմ պայքարում: Հարցուողների 10-ից 9-ը համաշխարհային մասշտաբով պատրաստ է ներգրաւուել կոռուպցիայի դէմ պայքարում: Հայաստանում պատկերը հակառակն է», - մանրամասնեց Հոկտանեանը:

Ան տարբեր պատճառներ կը յիշէ՝ վախի մթնոլորտը, յուսալքութիւնը: Խորհրդարանական ընտրութիւններէն յետոյ հեռախօսային հարցում կազմակերպուած էր. հարցուածներու գոնէ մէկը չէր խոստովանած, որ ընտրակաշառք վերցուցած է: Այս մթնոլորտի արձանագրումը, ըստ Հոկտանեանի, զեկոյցի ամենասեւ կէտն է:

Հրապարակուած հարցման արդիւնքները նաեւ կ՚արձանագրեն, որ հայաստանցիներու գրեթէ կէսի համոզմամբ՝ երկիրը կը ղեկավարուի միայն իրենց շահերը հետապնդող ընդամենը մի քանի ազդեցիկ ու հարուստ խումբերու կողմէ:

ՀԱԼԷՊԸ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԷՋ Է ԵՒ ՔԱՂԱՔԸ ՍՈՎԻ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

Սուրիոյ տնտեսական մայրաքաղաքը նկատուող Հալէպը մէկ շաբաթէ ի վեր շրջափակման մէջ է: Փակ են քաղաքի բոլոր մուտքերն ու ելքերը: Մննդամթերք, դեղորայք, մանկական սնունդ, հաց եւայլն գտնելը կարելի չէ քաղաքին մէջ:

Թէեւ պարբերաբար ռմբակոծութիւններու ձայներ են կը հնչեն, սակայն այդ արդէն առաջուայ պէս չի վախեցներ. հայաշատ Հալէպի բնակիչներուն համար օրուայ հաց գտնելը գերխնդիր դարձած է:

Հայաստանեան Tert.am լուրերու կայքը հալէպահայ իր աղբիւրներէն տեղեկացած է, որ խանութները եւ շուկաները ամբողջութեամբ պարպուած են, իսկ եթէ այնուհանդերձ կարելի ըլլայ գտնել որեւէ բան, ապա խիստ թանկ է եւ մարդիկ կարելիութիւնը չունին մօտենալու անոնց:

Օրինակ, եթէ նախապէս Հալէպի մէջ հացը կ՚արժէր 15 սուրիական ոսկի, իսկ դէպքերու լարուած ժամանակաշրջանին հասած էր մինչեւ 100 ոսկիի, այժմ, երբ հացի փուռերու մեծ մասը փակ են, իսկ գործող փուռերու մօտ հազարաւոր մարդիկ հացի հերթի կը կանգնին, հացի տրցակը կ՚արժէ 300 սուրիական ոսկի:

Քաղաքին մէջ պենզին եւ գազ գտնելը եւս դժուար է եւ անոնց գիները եւս տասնապատկուած են:

Ըստ տարածուած տեղեկութիւններու՝ այսպիսի իրավիճակ կը տիրէ միայն այն շրջաններուն մէջ, որոնք կը գտնուին կառավարութեան վերահսկողութեան տակ: Իսկ Հալէպի այն թաղամասերը, ուր կ՚իշխեն ապստամբ ընդդիմադիրները, ամէն ինչ առատ է, սակայն այդ թաղամասերէն մթերք դուրս բերելը արգիլուած է: Ենթադրաբար, այդ քայլը կը միտի կառավարամէտ շրջաններու բնակիչները ճնշելու եւ ոտքի հանելու համար:

Երկրի կառավարութեան աղբիւրները կը տեղեկացնեն, որ իրավիճակէն ելքը կը գտնուի մի քանի օրուայ ընթացքին, սակայն այս պայմաններուն մէջ սուրիահայերը անհաւանական կը գտնեն որ նման բան պատահի:

ՖԻԼԼԷ ՅՈՅՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ, ՈՐ ՄՕՏ ՕՐԷՆ ԿԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԻ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԵՏ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԸ

Շտեֆան Ֆիլլէ եւ Էդուարդ Նալբանդեան հանդիպման ընթացքին

Երեւան այցելող Եւրամիութեան ընդարձակման հարցերով յանձնակատար Շտեֆան Ֆիլլէ Հայաստանի ղեկավարութեան հետ իր ունեցած հանդիպումներու աւարտին վստահութիւն յայտնեց, որ Նոյեմբերին Վիլնիւսի մէջ կայանալիք համաժողովին, Հայաստան - ԵՄ Ընկերակցութեան համաձայնագիրը կը նախաստորագրուի:

Ֆիլլէ Յուլիս 10-ին հանդիպումներ ունեցաւ Հայաստանի ղեկավար Սերժ Սարգսեանի, վարչապետ Տիգրան Սարգսեանի եւ արտաքին գործոց նախարար Էդուարդ Նալբանդեանի հետ՝ Վիլնիւսի մէջ նախատեսուած համաժողովի հետ կապուած նախապատրաստական խնդիրներ քննարկելու համար:

Շար.ը էջ 4

ՊՐԷՆՏԸՆ ԹՈՄՍԻ «ՉԱՐԼԻԻՆ ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ» ՀԲԸՄ-Ի ԹԱՏԵՐԱԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

ՏՕՔԹ. Ա. ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

1892 թուականներուն առաջին իսկ հանգրուանով «Չարլիին Մօրաքոյրը» թատերախաղը, որ իր անդրանիկ յաղթանակը արձանագրելէ ետք Լոնտոնի The Royal Theatre-ի մէջ եւ ապա, աւելի քան դար մը առաջ իր հմայքին մէջ պահելէ ետք Նիւ Եօրքը, Փարիզը, Գերմանիան, Ռուսիան, Հոլանտան եւ Դանիան՝ այս օրերուն, շնորհիւ ՀԲԸՄ-ի «Գրիգոր Սաթամեան Թատերախումբ»ին առիթը կը տրուէր մեր թատերասէր հասարակութեան, ծանօթանալու եւ վայելելու Վիքթորիա Թագուհիին ժամանակահատուածին (1837-1901), աշխարհով մէկ գնահատուած բարձրորակ կատակերգական երկի մը, որ պահելով հանդերձ այդ դարաշրջանի ընկերային բարքերը, մինչեւ օրս կ՚արտայայտէ իր գեղարուեստական այժմէականութիւնը:

Ուժեղ սիրոյ եւ նիւթական տագնապներէ դուրս գալու միջոց-

Շար.ը էջ 18

ՀԲԸՄ-ի «Գրիգոր Սաթամեան Թատերախումբ»ին առիթը կը տրուէր

ՍՈՒՐԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
Անոր Աշխարհաքաղաքական եւ Յարանուանական Գործօնները
Հայութեան Հեռանկարը

Սուրիոյ աւերիչ քաղաքացիական պատերազմը՝ բազմահազար զոհերու արեան գնով կը շարունակուի անխափան: Համաշխարհային եւ տարածաշրջանային գեր-տէրութիւններու՝ պատերազմի դադարեցման եւ Սուրիոյ ապագայի վերաբերեալ տրամագծօրէն հակառակ պատկերացումները աւելի կը խորացնեն ճգնաժամը: Պատերազմի տակաւ աճող յարանուանական երանգը կրնայ աղիտալի հետեւանքներ ունենալ ամբողջ տարածաշրջանի համար:

Ինչպի՞սին է պատերազմի անդրադարձը սուրիահայութեան վրայ: Սուրիոյ եւ շրջանի մէջ սաստկացող միջ-յարանուանական խնդիրները ի՞նչ նշանակութիւն կրնան ունենալ Միջին Արեւելքի հայութեան ապագայի առումով:

Այս եւ նման հարցեր քննարկելու համար, Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի կազմակերպութեամբ՝ Յուլիս 12, 2013, երեկոյեան ժամը ութին, Կլենտէյլի հանրային գրադարանի մէջ (222 E Harvard St, Glendale, CA 91205) տեղի պիտի ունենայ հրապարակային ասուլիս/դասախօսութիւն: Օրուան բանախօս՝ Տօքթ. Համբիկ Սարաֆեան:

Դասախօսութիւնը պիտի ըլլայ Հայերէն լեզուով: Մուտքը ազատ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍՈՒ

ՊԻՆԳ-ՊՈՆԳՆ ԷՐ ՄԵՐ ՄՆՈՒՄ ՊԱԿԱՍ

ՄԱՐԻՆԱ ԲԱՂԴԱԳԻՒԼԵԱՆ

Բոլորս ունեցել ենք մի ընկեր, որի հետ մեր ծնողները թոյլ չէին տալիս, որ խաղանք: Ասում էին՝ «Ձար է, վատն է, խուժան, խուլիգան»՝ Տարածաշրջանում Հայաստանը նոյն վիճակում է յայտնուել. ոչ ոք չի ցանկանում նրա հետ խաղալ՝ չնայած այդ տղայի նախաձեռնողական հակումներին՝ ըստ էութեան, պատճառը մէկն է՝ Հայաստանը կոռումպացուած երկիր է, եւ կոռումպացուած է ոտքից գլուխ՝ տարածաշրջանի ակտիւ խաղացողները լաւ գիտեն, որ այդօրինակ գործընկերներից շառը կաթում է: Ցանկացած պայմանաւորուածութիւն կարող է ի չիք դառնալ, որովհետեւ մի այլ խաղացող կարող է մէջտեղ բերել այդ չար տղայի վատ արարքների ու խուլիգանութիւնների ամբողջական փաթեթը, եւ նրա հետ կնքուած ցանկացած տնտեսական ու քաղաքական գործարք օգտագործել ընդդէմ գործակցողի՝ Հայաստանի իշխանութիւններն իզուր են ուզում պատրանք ստեղծել, թէ մենք շրջապատուած ենք միմիայն թշնամիներով, ոչ ոք մեր ապրելը չի ուզում, ոչ մի երկիր չի ուզում նաւթամուղի եւ գազամուղի մի ծայրն էլ մեր երկրով տանել: Իրականում բնաւ էլ այդպէս չէ: Փոփոխուող աշխարհը համագործակցութեան աշխարհ է, եւ ցանկացած մէկը փնտռում է համախոհներ եւ գործակիցներ: Եւ չի լինում այնպէս, որ, ահա, դու ուզում ես զարգանալ, բայց ողջ աշխարհը դէմ է քո լինելիութեանն ու զարգացմանը:

Այս օրերին միանգամից մի քանի ներքաղաքական սկանդալ պայթեց երկրում: Սա, անշուշտ, այն փոխհատուցումն է, որ տրւում է հանրութեանը իր սոցիալական խնդիրները անտեսելու դիմաց եւ աշխարհաքաղաքական բարդ թնճուկից ուշադրութիւնը շեղելու նկատառումով: Արտաքին քաղաքական խնդիրները սահուն եւ աննշմար մտան փակուղի, եւ պարզուեց, որ տարածաշրջանում Հայաստանը չունի ոչ թէ բարեկամ, այլ գոնէ հեռաւոր մի խնամի պետութիւն: Վրացիները քաշում են, ռուսները՝ ուղղակի ափաշքարա խաղեր են տալիս ատրպէյճանաթուրքական բեւեռի հետ, եւ անգամ Իրանն է սկսել զգուշանալ մեզնից: Եւ այս ամէնը այն պատճառով, որ ֆուտպոլային դիւանագիտութեամբ իր արտաքին քաղաքական կարիերան սկսած երկիրը այնքան տարուեց կոմպլիմենտարիզմով, որ բանը հասաւ պինգ-պոնգի, ուր գնդակի դեր է յատկացուած իրեն: Հակառակ դէպքում, ինչո՞վ բացատրել Ռուսաստանի կողմից զուտ յարձակողական զէնքի մատակարարումը Ատրպէյճանին եւ ինչպէ՞ս բացատրել մնացածի լռութիւնը սրա մասին: Զէ՞ որ միջազգային հանրութիւնը շատ լաւ է հասկանում, որ պատից կախուած զէնքը մի օր պէտք է կրակի: Իսկ օր օրի թուլացող եւ կոռուպցիայից խեղդամահ լինող երկիրը ոչ մի կերպ չի կարող դիմանալ այս փորձութեանը:

Միջազգային հանրոյթը լուռ է, որովհետեւ արդէն քանի տարի է ոչ մի կերպ փաստարկուած չէ Հայաստանի գոյութիւնը տարածաշրջանի տնտեսական քարտէզի վրայ: Ինչո՞վ է զբաղուած այդ երկիրը եւ ի՞նչ վնաս կարող է տալ միջազգային հանրութեանը, եթէ այն չլինի: Ոչ մի: Որովհետեւ անկախութիւնից ի վեր Հայաստանի Հանրապետութիւնը չկարողացաւ յստակեցնել իր կողմնորոշումները, չկարողացաւ ստեղծել այն կոմունիկացիոն կապիտալը, որը տրամաբանական կը դարձնէր նրա գոյութիւնը որպէս առանձին պետական սուբիեկտ: Իսկ այսօր արդէն իրավիճակն, իրօք, փակուղային է: Սակայն փակուղայինը դեռ անելանելի չէ: Հայաստանը կարող է սթափուել, եթէ մի հրաշքով կարողանայ կանգնեցնել երկիրը մաշող մեծամասշտաբ կոռուպցիան: Այդ կոռուպցիայի տակ են թաքնուած հայկական երրորդ պետականութեան բոլոր ռեսուրսները, նախ եւ առաջ՝ հանրային էներգիան, աշխատատեղերը, որոնց բացակայութեան պատճառով է երկիրը բռնել արտագաղթի ճանապարհը: Իսկ ներքաղաքական թատրոնն արդէն ի վիճակի չէ փակել անպատասխանատուութեան եւ անօրինականութեան այն սեւ խոռոչները, որոնք տեսանելի են բոլորին:

Այնպէս որ, պէտք է վարագոյրն իջեցնել եւ անցնել գործի: Քանի դեռ ժամանակ կայ:

«ՀԱՅԵԼԻ»

«ԹԱՒՇԵԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ» ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՆԵՐՍՈՒՄ

ՆԱԻՐԱ ՀԱՅՐՈՒՄԵԱՆ

Մոլդովայի կոմկուսի առաջնորդ Վլադիմիր Վորոնինը յայտարարել է մինչեւ աշուն կառավարութեան հրաժարականին հասնելու մտադրութեան մասին: Մենք այլեւս չենք սպառնում ռեժիմին «թաւշեայ յեղափոխութեամբ»: Մենք ձեռնամուխ ենք լինում դրա իրականացմանը, - յայտարարել է նա: Կոմկուսը մտադիր է անհնազանդութեան ակցիաներ անել եւ վերջնագիր ներկայացնել:

Պարզ է, թէ ինչու աշնանը: Աշնանը Մոլդովան մտադիր է ստորագրել Եւրամիութեան հետ ասոցացման համաձայնագիրը, ընդ որում՝ այս երկիրը Եւրամիութեան կողմից համարւում է «ամենապատրաստը» ստորագրելու համար: Մոլդովան արդէն համաձայնուել է միգրացիոն կէտեր տեղակայել Մերձդնեստրի հետ սահմանին, այդ երկրում արդէն քաղաքական մակարդակով դրւում է ԵՄ-ին անդամակցելու խնդիրը:

Եւ ահա, կոմկուսը յայտարարում է «թաւշեայ յեղափոխութեան» մասին: Դա նշանակում է, որ նրա հետեւում կանգնած ուժերը կը փորձեն իրավիճակը հասցնել այնպիսի քաոսի, որպէսզի ասոցիացիայի ստորագրումը տեղի չունենայ:

Չի բացառւում, որ նման սցենարներ կը կիրառուեն նաեւ այլ երկրներում, ովքեր պատրաստ են Ասոցիացիային: Վրաստանում, Ուկրաինայում եւ Հայաստանում: Ասենք, Վրաստանում նախագահի ընտրութիւնը նշանակուած է այն նոյն ժամանակ, երբ պէտք է նախաստորագրուի Ասոցիացիան: Դա նշանակում է, որ երկիրը կարող է խնդրել յետաձգել ստորագրումը: Ուկրաինայում նոյնպէս խառն իրավիճակ է՝ ընդդիմութիւնը շրջափակել է խորհրդարանը եւ թոյլ չի տալիս ընդունել օրէնքներ, որոնք անհրաժեշտ են Ասոցիացիայի համար:

Հայաստանում իրավիճակը քիչ ինչ այլ է: Չնայած նրան, որ իշխանութիւնը յստակ չի յայտարարում եւրոպական կուրսին հաւատարմութեան մասին, սակայն պահում է «եւ-եւ»-ի ինտրիգը: Կայ տեսակէտ, թէ վերջին պահին Սերժ Սարգսեանը «կը գցի» Եւրոպային, կան նաեւ կոչեր՝ յետաձգելու ԵՄ հետ համաձայնագրի նախաստորագրումը:

Ինչ խաղ է վարում Սերժ Սարգսեանը՝ պարզ չէ: Կամ նա իսկապէս պատրաստւում է վերջին պահին առիթ գտնել եւ յետաձգել նախաստորագրումը, կամ փորձում է «բլեֆ մտնել» Ռուսաստանի հետ, ակնարկելով, որ վերջին պահին կը գցի Եւրոպային: Հնամեայ ասում էր. «Բայց Իշխանը չի ասել՝ 700 միլիարդը կերել են, ասել է՝ ռիսկային է, այսինքն, պաշտպանուած չէ՝ կարող են ուտել, որովհետեւ լաւ չի հսկւում»: Ահա ժողովրդական իմաստութիւնը՝ ըմբռնում է այն, ինչը, թւում է՝ բարդ է եւ իշխանական խոհանոցին անծանօթ մարդուն ոչ հասու: Իրականում հասարակութիւնը լաւ էլ հասկանում է ամէն ինչ եւ բաւական առողջ վերաբերմունք ունի ամէն ինչի նկատմամբ:

«ՀՐԱՊԱՐԱԿ»

Եւրոպական կուրսը, պահելով այդ ինտրիգը, նա փորձում է խուսափել «թաւշեայ յեղափոխութեան» սցենարից:

Արդեօք Ռուսաստանը Հայաստանում ունի ռեսուրս «թաւշեայ յեղափոխութիւն» իրականացնել ընդդէմ Եւրամիութեան: Հայաստանում ընդհանրապէս չկայ քաղաքական ռեսուրս՝ այն ցաքուցրիւ է եղել: Միակ ռեսուրսը Սերժ Սարգսեանի կուսակցութիւնն է, եւ այն փորձում են օգտագործել ինչպէս Արեւմուտքը, այնպէս էլ Ռուսաստանը, աշխատելով այդ կուսակցութեան տարբեր թեւերի հետ:

Այսպիսով, «թաւշեայ յեղափոխութիւնը» Հայաստանում հնարաւոր է միայն ՀՀԿ-ի եւ Սերժ Սարգսեանի միջոցով. եթէ ՀՀԿ-ն յետաձգի Եւրամիութեան հետ ասոցիացիայի նախաստորագրումը, նշանակում է տեղի է ունեցել «թաւշեայ յեղափոխութիւն»: Կարեւոր չէ, որ այն տեղի է ունեցել Սերժ Սարգսեանի ներսում, գլխաւորը՝ կը փոխուի Հայաստանի արտաքին քաղաքական կուրսը եւ ներքին զարգացման տրամաբանութիւնը: Աւելի շուտ, կը փոխուի փոխելու մտադրութիւնը, իսկ մնացեալ ամէն ինչ կը մնայ իր տեղում:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Կայ տեսակէտ, թէ վերջին պահին Սերժ Սարգսեանը «կը գցի» Եւրոպային, կան նաեւ կոչեր՝ յետաձգելու ԵՄ հետ համաձայնագրի նախաստորագրումը

ՉԱՅՆ ԲԱՁՄԱՑ

ԱՐՄԻՆԷ ՕՀԱՆԵԱՆ

Երբեմն ափսոսում եմ, որ չեմ կարող որոշ մասնաւոր զրոյցներ ներկայացնել ընթերցողին՝ պարզապէս ձայնագրել շարքային քաղաքացիների, բարձրաստիճան պաշտօնեաների, քաղաքական գործիչների ասածները եւ տառ առ տառ տպագրել թերթում:

Դրանք ցոյց կը տային, որ մեր երկրում ապրողների մտահոգութիւնները շատ նման են իրար՝ լինեն սոցիալապէս խիստ «ապահովուած», թէ խիստ անապահով խաւերից, գրագէտ, թէ անգրագէտ, տարեց, թէ երիտասարդ: Ասենք, մեր հասարակութեան բոլոր շերտերի ներկայացուցիչները զարմանալիօրէն համակարծիք են Սիւնիքի դէպքերի հետ կապուած: Բոլորը միաբերան ասում են՝ այդ մարզպետին պէտք է վաղուց ազատէին աշխատանքից, չափն անցել էր: Զէր կարելի թողնել, որ նա մարզը վերածի ֆեոդալական կալուածքի եւ տնօրինի որպէս սեփականութիւն: Կամ՝ գրեթէ բոլորը դատապարտում են Յովիկ Աբրահամեանին՝ եղբօր կողմից դոտացուած դիզվառելիքի ստացման հետ կապուած: Մի բաւական ազդեցիկ անձ այդ վերաբերմունքը ձեւակերպեց այսպէս. «Լաւ, էդքան ուտում են՝ կշտանալ չկայ՞: Դիզվառելիքն ի՞նչ է՝ փող չունե՞ն, որ ժողովրդին ուղղուած օգնութիւնից են վերցնում: Ամօթ է, էլի»:

Վերահսկիչ պալատի շուրջ բարձրացած աղմուկի առումով էլ հետաքրքիր դիտարկումներ են անում մարդիկ:

Ասենք՝ զարմանալի է, բայց շարքային քաղաքացիները բաւական լաւ հասկացել են Իշխան Զաքարեանի ելոյթների իմաստը. մի տարեց կենսաթոշակառու զարմացած ասում էր. «Բայց Իշխանը չի ասել՝ 700 միլիարդը կերել են, ասել է՝ ռիսկային է, այսինքն, պաշտպանուած չէ՝ կարող են ուտել, որովհետեւ լաւ չի հսկւում»: Ահա ժողովրդական իմաստութիւնը՝ ըմբռնում է այն, ինչը, թւում է՝ բարդ է եւ իշխանական խոհանոցին անծանօթ մարդուն ոչ հասու: Իրականում հասարակութիւնը լաւ էլ հասկանում է ամէն ինչ եւ բաւական առողջ վերաբերմունք ունի ամէն ինչի նկատմամբ:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly

Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E:Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA $50.00, $80.00 (First Class)
Canada $125.00 (Air Mail)
Overseas $225.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻՆ ՄԵՂԱԴՐՈՒՄ ԵՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱԽՏԵԼՈՒ ՄԷՋ

Որպէս վառ օրինակ, քաղաքական գործիչները մատնացոյց են անում Նախագահ Սերժ Սարգսեանի յայտնի խորհրդակցութիւնը, ընդգծելով, որ երկրի ղեկավարը իր յայտարարութիւններով բազմիցս խախտեց մայր օրէնքը: Խօսքը բիւջէտային միջոցների արդիւնաւէտ կառավարման եւ կոռուպցիոն ռիսկերի նուազման վերաբերեալ Նախագահի խորհրդակցութեան մասին է, որտեղ Սերժ Սարգսեանը խիստ քննադատութեան ենթարկեց Վերահսկիչ պալատի Նախագահին, մինչդեռ Սահմանադրութեամբ Պալատը անկախ մարմին է, Պալատի Նախագահին էլ նշանակում է Ազգային ժողովը:

Ընդդիմադիր «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան վարչութեան նախագահ Ստեփան Սաֆարեանի համոզմամբ, գործող իշխանութիւնը այնքան չի կիրառել Սահմանադրութիւնը, որ բարձր մակարդակով արուող յայտարարութիւնները ուղղակի հակասում, անգամ ծաղրում են Սահմանադրութիւնը: Մասնաւորապէս, ըստ Ստեփան Սաֆարեանի, Սերժ Սարգսեանը խորհրդակցութեան ժամանակ դատաւորի նման էր իրեն պահում, վճիռներ արձակում, անգամ սպառնալից յայտարարութիւններ անում, կասկածի տակ էր դնում օրէնքով թուացեալ անկախ Վերահսկիչ պալատի յայտնաբերումները:

«Որեւէ նախագահ նման պարագային իրեն թոյլ չէր տայ կասկածի տակ դնել մի բան, որը ինքը չի ուսումնասիրել, որը իր վերահսկողական ծառայութիւնը անգամ գնահատական չի տուել, եւ նաեւ սպառնալ Վերահսկիչ պալատի Նախագահին, կամ ասել, թէ նրա կարծիքը ոեւէ մէկին հետաքրքիր չէ, կամ ասել, որ ի՞նչ կը լինի, եթէ ինքն էլ Յատուկ քննչական ծառայութեան ղեկավարին ասի, որ կարծիք յայտնի Վերահսկիչ նախագահի յայտարարութիւնների կապակցութեամբ: Այսինքն, սպառնալիքներ էին սրանք, որոնք ոչ մի կերպ չեն տեղաւորւում Նախագահի լիազօրութիւնների շրջանակում: Իսկ սա նշանակում է, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնում Սահմանադրութիւնը չի գործում, իսկ սա նշանակում է, որ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահը փաստացի ուզուրպացրել է պետական այլ մարմինների իշխանութիւնը եւ թոյլ չի տալիս, որպէսզի այդ մարմինները գործեն անկախ», - ասում է Սաֆարեանը:

Այն, թէ ինչպէս է խախտւում Սահմանադրութիւնը, Հայ ազգային կոնգրէս խմբակցութեան քարտուղար Արամ Մանուկեանը ցոյց է տալիս Սերժ Սարգսեանի հնչեցրած յայտարարութիւնները. «Սերժ Սարգսեանի վերջին ելոյթի ժամանակ մի քանի ասպեկտով խախտուել են տարբեր սահմանադրական նորմեր, ընդ որում՝ հիմնարար նորմեր. իշխանութիւնների տարանջատման սկզբունքը, դատական համակարգի ինքնուրոյն լինելու սկզբունքը, դատախազութեան վրայ չթելադրելու սկզբունքը: Աւելին, պառլամենտի վրայ ինքը այնպէս է մատ թափ տալիս, կարծես թէ պառլամենտը իր աշակերտն է եւ դաս չի սովորել, օրագիր է ուզում, որ երկուս նշանակի: Ամօթ է, երբ գործադիրը օրէնսդիրի վրայ այդպիսի հաթաթա է տալիս: Ո՞վ է քեզ թոյլ տուել այդպիսի հրահանգներ տալ պառլամենտի կողմից նշանակուած մարմնին, ո՞վ է իրաւունք տուել որոշել, որ դու այսքան գումարը օրինական ես համարում, այսքանը խախտում ես համարում»:

«Այսօրուայ իշխանութիւնները ամէն ինչ անում են Հայաստանի ժողովրդին իր երկրում ապրելու իրաւունքից զրկելու», - մեկնաբանում է Մանուկեանը:

«ԵՂԲԱՅՐ, ԿԱՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՏՈՒՐ, ԿԱՄ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ»

«Դատաիրաւական համակարգը մխրճուած է կոռուպցիայի մէջ, տեղի են ունենում այնպիսի դէպքեր, ինչպիսին Լիսկայինն է»,- Aravot.am-ի հետ զրոյցում դժգոհեց Քաղաքագէտների միութեան նախագահ Հմայեակ Յովհաննիսեանը:

«Այսօր բոլորը գիտեն Հայաստանի վիճակը, այսինքն՝ այն, որ սահմանամերձ գիւղերը դատարկւում են, արտագաղթը մեծ է, եւ Հայաստանը լքել է այնքան մարդ, որքան զոհուել է եղեռնի ժամանակ, բոլորին է յայտնի: Մենք պէտք է ամէն ինչ անենք, որ խաժամուժի իշխանութեանը դա փոխարինելու արժանի մարդկանց իշխանութիւնը, որպէսզի կարողանանք մեր ազգային հարցերի շրջանակներում ուրիշի վրայ ճնշում գործադրել: Բայց մենք գնալով թուլանում ենք: Երբ Աժ նախագահը ամբիոնից ասում է, որ բիւջէն լափում ու թալանում են, յետոյ իր խօսքը հետ է վերցնում՝ սարսափելի է»,- հաւաստիացնում է Յովհաննիսեանը:

Դիմելով Աժ նախագահ Յովիկ Աբրահամեանին, ասաց. «Եղբայր, դու դա ասում ես պետութեան ամենաբարձր ամբիոնից, կամ պէտք է պատասխան տաս ասածներիդ համար, կամ՝ հրաժարական: Ապացուցիր, որ ճիշդ ես, չէ որ Աժ նախագահ ես, ախր քո խօսքը գին պէտք է ունենայ»:

Քաղաքագէտների միութեան նախագահ Հմայեակ Յովհաննիսեան

Յովհաննիսեանը նշեց, որ իրեն դատում են երկու գործով, այն բանի համար որ իր գրասենեակի վրայ յարձակուողներին ասել է, թէ օրէնք են խախտում եւ նմանւում են Լֆիկ Սամոյի վարձու կանանց. «Ես պատրաստ եմ իմ խօսքերի համար պատասխանատուութիւն կրել եւ ասում եմ, որ դա համարժէք էր այդ անձնաւորութիւնների վարքագծին, չնայած որ նրանք որոշումներ են ընդունում իմ դէմ: Հիմա Աժ նախագահն ասում է՝ բիւջէն լափում են, դատախազը ծիծաղելի մեկնաբանութիւններ է տալիս վերահսկիչ պալատի ուսումնասիրութիւններին՝ ճիշդ կատարելով նախագահ Սերժ Սարգսեանի ասածները»:

ՊԱՐՈՅՐ ՀԱՅՐԻԿԵԱՆԸ 42,5 ՄԻԼԻՈՆ ԴՐԱՄ Է ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ

Պարոյր Հայրիկեանը հայցադիմում է ներկայացրել դատարան, պահանջելով որպէս իրեն պատճառած վնասի փոխհատուցում մահափորձը պատուիրելու, կազմակերպելու եւ իրականացնելու մէջ մեղադրուող Վարդան Սեդրակեանից, Խաչիկ Պողոսեանից ու Սամուէլ Յարութիւնեանից բռնագանձել 42 միլիոն 524 հազար դրամ:

Հայցապահանջի գումարի չափը սահմանուել է՝ հաշուի առնելով Հայրիկեանի բուժման ծախսերը: Նախագահի նախկին թեկնածուն 20 միլիոն 500 հազար դրամ ծախսել է Մարտի 28-ից մինչեւ Մայիսի 16-ը արտերկրում վիրահատուելու եւ բուժուելու համար: Եւս 20 միլիոն 500 հազար դրամ նրան անհրաժեշտ է երկրորդ վիրահատութեան եւ բուժման համար, քանի որ, ըստ հայցադիմումի, բելգիացի բժիշկները եզրակացրել են, որ առաջիկայ երկու տարիներին Հայրիկեանին երկրորդ անգամ վիրահատելու անհրաժեշտութիւն կ՚առաջանայ:

Հայրիկեանի փաստաբանը հաշուարկել է նաեւ մինչեւ 2015 թուականի Ապրիլ նրան անհրաժեշտ դեղորայքի ծախսը, եւ 2 միլիոն 424 հազար դրամ էլ պահանջում է սպասուող այդ ծախսերը փոխհատուցելու համար:

Յիշեցնենք, արտերկրում Պարոյր Հայրիկեանի առաջին վիրահատութեան ծախսերը փոխհատուցելու համար Հայաստանի կառավարութիւնը այս տարուայ գարնանը համապատասխան որոշմամբ իր պահուստային ֆոնդից նրան յատկացրել էր անհրաժեշտ 20 ու կէս միլիոն դրամը: Բայց, փաստօրէն, Հայրիկեանը այդ գումարը ամբաստանեալներից է պահանջում: «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հարցին, թէ արդեօք մտադի՞ր են գումարը վերադարձնել պետբիւջէ, Հայրիկեանի փաստաբան Լեւոն Բաղդասարեանը պատասխանեց. - «Դա կողմերի իրաւայարաբերութիւնն է, կը վերադարձնի, չի վերադարձնի, այս գործի հետ կապ չունի»:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ. «ԱՐՏԱԿ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ ԴԷՄ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔ ԱՌԱՋԱԴՐԵԼՈՎ՝ ՓՈՐՁՈՒՄ ԵՆ ԱՋԱԿՑԵԼ ՄԻՒՍ ԿՈՂՄԻՆ»

ԼՂՀ Պաշտպանութեան Բանակի N զօրամասի հրամանատար, գնդապետ Արտակ Բուդաղեանի դէմ առաջադրուած մեղադրանքն ակնյայտօրէն անհիմն է: Այս մասին NEWS.am-ի թղթակցի հետ զրոյցում ասաց Արտակ Բուդաղեանի փաստաբան Հայկ Ալումեանը՝ խիստ բացասական գնահատելով Արտակ Բուդաղեանի դէմ մեղադրանք առաջադրելու հանգամանքը:

«Ակնյայտ անհիմն մեղադրանք է: Մէջբերւում են այնպիսի գործողութիւններ, որոնք տեղի չեն ունեցել: Օրինակ, իբր սպառնացել է միւս կողմի կեանքին: Տրամադծօրէն իրականութեանը հակասում է»,- նշել է նա: Հարցին, թէ այս դէպքում որն է առաջադրուած մեղադրանքի նպատակը, փաստաբանը պատասխանեց. «Կարծում եմ՝ մեղադրանք առաջադրելու հանգամանքը պայմանաւորուած է միւս կողմին ամէն գնով աջակցելու ցանկութեամբ»:

Հայկ Ալումեանը զերծ մնաց առաջիկայ քայլերի մասին չակերտները բացելուց:

Ինչպէս աւելի վաղ յայտնել էր NEWS.am-ը, Սիւնիքի նախկին մարզպետ Սուրիկ Խաչատրեանի տան մօտ հրազէնային վնասուածք ստացած, ԼՂՀ N զօրամասի հրամանատար, գնդապետ Արտակ Բուդաղեանին Յուլիսի 9-ին մեղադրանք է առաջադրուել: Հայաստանի գլխաւոր դատախազի մամուլի քարտուղար Սոնա Տռուգեանի խօսքով, Բուդաղեանին մեղադրանք է առաջադրուել Քր.օր.-ի 137-րդ յօդուածի 1-ին մասի յատկանիշներով (Սպանութեան, առողջութեանը ծանր վնաս պատճառելու կամ խոշոր չափի գոյք ոչնչացնելու սպառնալիքը, եթէ այդ սպառնալիքն իրականացնելու իրական վտանգ է եղել):

Արտակ Բուդաղեանի նկատմամբ որպէս խափանման միջոց է ընտրուել չհեռանալու ստորագրութիւնը:

Յիշեցնենք, որ Յունիսի 2-ին՝ ժամը 00:10-ի սահմաններում, Սիւնիքի մարզպետ Սուրէն Խաչատրեանի տան մօտ հնչել են կրակոցներ, որի հետեւանքով 1 մարդ մահացել էր, եւս 2 մարդ հրազէնային վնասուածքներով տեղափոխուել են Գորիսի բժշկական կենտրոն: Մահացածը Գորիսի քաղաքապետի նախկին թեկնածու Աւօ Բուդաղեանն է, իսկ վիրաւորներից մէկը՝ նրա եղբայրը՝ Արտակ Բուդաղեանը, ով ԼՂՀ N զօրամասի հրամանատար է, միւս վիրաւորը՝ Նիկոլայ Աբրահամեանն է, ով Սիւնիքի մարզպետ Սուրէն Խաչատրեանի ազգականն է եւ թիկնապահը: Կրակոցները հնչել են «Բերետա» տեսակի ատրճանակից եւ որսորդական հրացանից: Փաստի առթիւ արդէն յարուցուել է քրէական գործ:

Գորիսում յայտնի Սդղի լճում խնջոյք է եղել, որին մասնակցել է նաեւ ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակեանը: Վէճ է ծագել, որը շարունակուել է Սիւնիքի մարզպետի տան մօտ:

Դէպքի կապակցութեամբ ձերբակալուել, ապա կալանաւորուել էր Սիւնիքի մարզպետի թիկնապահ Զարգանդ Նիկողոսեանը եւ Սուրէն Խաչատրեանի որդին՝ 19-ամեայ Տիգրան Խաչատրեանը:

Սուրէն Խաչատրեանը յայտնի դէպքից յետոյ յայտարարել էր, թէ ժամանակաւորապէս վայր է դնում մարզպետի իր լիազօրութիւնները՝ մինչեւ նախաքննութեան աւարտը, թէեւ օրէնքով նման բան նախատեսուած չէ: Յունիսի 6-ին Կառավարութիւնն ընդունեց Սուրէն Խաչատրեանի՝ աշխատանքից ազատման դիմումը:

ԼՈՒՐԵՐ

«STRATEGYPAGE». ԱԴՐԲԵՋԱՆԸ ՊԷՏՔ Է ՀԱՇՈՒԻ ԱՌՆԻ ՓԱՍՏԸ, ՈՐ ՀԱՅԵՐԸ ԼԱՒ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐ ԵՆ

NEWS.am-ը հատուած է ներկայացնում ղարաբաղեան հակամարտութեան վերաբերեալ «StrategyPage»-ում հրապարակուած վերլուծական յօդուածից.

Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ 19-ամեայ հրադադարի շնորհիւ հնարաւոր է եղել Լեռնային Ղարաբաղի տարածքի մօտ 75 տոկոսը մաքրել մօտ 88 հազար ականներից եւ չպայթած այլ զինամթերքից: Փոքրիկ Լեռնային Ղարաբաղը ամբողջութեամբ ականազերծելու համար կը պահանջուի եւս մէկ տասնամեակ:

Հայաստանն ու Ադրբեջանը նախկինի պէս հակամարտում են Ղարաբաղի համար, որը 4400 քմ-ով ամբողջութեամբ հայաբնակ տարածք է:

Ադրբեջանը, որը 95 տոկոսով մահմեդական երկիր է, թէեւ երեք անգամ աւելի շատ բնակչութիւն ունի եւ շատ փող՝ նաւթի շնորհիւ, բայց հայերն էլ լաւ զինուորներ են, եւ վէճը յայտնուել է փակուղում: Սակայն ադրբեջանցիները յիմար չեն եւ պէտք է հաշուի առնեն, որ հայերը շատ լաւ մարտիկներ են, իսկ Ռուսաստանն էլ նրանց դաշնակիցն է: Երկու տարի առաջ Հայաստանը համաձայնագիր ստորագրեց Ռուսաստանի հետ՝ անվտանգութեան ապահովման հարցում օգնութեան մասին:

Վերջին մի քանի տարուայ ընթացքում Ադրբեջանը Իսրայէլից եւ Ռուսաստանից աւելի քան 5 միլրդ դոլարի զէնքի եւ սպառազինութիւնների նոր տեսակներ է ձեռք բերել: Պաշտօնապէս այդ ամէնը նախատեսուած է Հայաստանի դէմ հնարաւոր կիրառման համար: Սակայն միլիարդները ծախսուում են ռազմածովային սպառազինմանը եւ հակաօդային պաշտպանութեանը, ինչն աւելի շատ Իրանից պաշտպանուելու համար է:

Ադրբեջանը լուրջ ջանքեր է ներդնում՝ արդիւնաւէտ բանակ ստեղծելու եւ երկրի տնտեսութիւնը զարգացնելու համար: Ադրբեջանի պարտութիւնը լաւ պատրաստուած, կազմակերպուած հայկական զօրքերի կողմից, հիմնականում ադրբեջանական կոռուպցիայի եւ երկպառակութեան հետեւանքով էր: Բացի այդ, հայերը դարերից եկեղ ռազմական աւանդոյթներ ունեն: Ադրբեջանցիները մեծ ջանքեր են գործադրում՝ ռազմական հաւասարակշռութիւնը վերականգնելու համար, այստեղից էլ բխում է Հայաստանի՝ Ռուսաստանի հետ միութեան պահանջը եւ ադրբեջանական ռազմական ծախսերի կտրուկ աճը: Այդուհանդերձ, Հայաստանը պէտք է անհանգստանայ մէկ թշնամու առումով, իսկ Ադրբեջանը պէտք է մտածի թէ Հայաստանի, թէ Իրանի մասին:

ԴԻԱՐԲԵՔԻՐՈՒՄ ՀԱՅԵՐԻՆ ՊԱՏԿԱՆՈՂ 17 ԿՏՈՐ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՅՔ Է ՀԵՏ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԵԼ

Դիարբեքիրի Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու հիմանդրամը քաղաքում հայերին պատկանած 190 միաւոր անշարժ գոյքի հետ վերադարձման դիմում է ներկայացրել, սակայն Դիարբեքիրի հիմնադրամների վարչութիւնը միայն 17 միաւոր անշարժ գոյքի մասով է դրական որոշում կայացրել:

Թուրքական Ozgurhaber-gazetesi կայքի փոխանցմամբ՝ Դիարբեքիրի հայկական Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու գրանցամատեանում տեղ գտած տուեալներով Դիարբեքիրի 20 թաղամասերում 1910-1921 թուականներին հայերին է պատկանել թիւով 190 անշարժ գոյք:

Դիարբեքիրի Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու հիմնադրամը դեռեւս 2009 թուականին դիմել էր հիմնադրամների վարչութեանը՝ հայերին պատկանող անշարժ գոյքը հետ ստանալու պահանջով: Ուսումնասիրութիւնների արդիւնքում Դիարբեքիրի Շեհիթլիք Քյոշքլեր թաղամասում հայերին պատկանող 15000 քմ տարածքով 17 կտոր անշարժ գոյք է յայտնաբերուել: Սակայն այդ տարածքների հետ վերադարձման հարցում դժուարութիւններ են ծագել, քանի այդ տարածքներում կան անօրինական կառոյցներ եւ հասարակական շինութիւններ:

Դիարբեքիրի Սուրբ Կիրակոս եկեղեցու հիմնադրամի նախագահ Վարդգէս Էրգիւնն ուրախութեամբ նշել է, որ արդէն 17 կտոր անշարժ գոյքի հետ վերադարձման որոշում կայ, սակայն դժուարութիւններ կան դրանք հայերի անունով դարձնելու հարցում: Նա շեշտել է, թէ սովորական գործընթացով դրանք չստանալու դէպքում, իրենք կը դիմեն դատարան:

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԵԿՆՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻՆԵՐԻ ԹԻՒՆ ԱՃԵԼ Է

Թուրքիա մեկնած Հայաստանի քաղաքացիների թիւը 2013 թուականի Յունուար-Մայիս ամիսներին կազմել է 20 500 մարդ:

Ինչպէս NEWS.am-ը տեղեկանում է Թուրքիայի մշակոյթի եւ տուրիզմի նախարարութիւնից, 2013 թուականի Յունուար- մայիս ամիսներին Թուրքիա այցելած հայաստանցիների թիւը 3,9 տոկոսով աճել է նախորդ տարուայ նոյն ժամանակահատուածի համեմատ՝ կազմելով 20 500 մարդ: Այս թիւն իր հերթին 4.8 տոկոսով աւելին է 2011 թուականի նոյն ժամանակահատուածի համեմատ: Միայն 2013-ի մայիսին Թուրքիա է այցելել 5 236 հայաստանցի:

Նշենք, որ 2012-ի ընթացքում Թուրքիա այցելած հայաստանցիների թիւը կազմել է 70 956

ՌԴ ՆԱԽԿԻՆ ԴԵՍՊԱՆ. «ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԿԱՐՈՂ Է ԿԱՆԳՆԵԼ ՍԱՅԹԱՔՈՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ»

Հայաստանեան եւ միջազգային փորձագէտները շարունակում են պնդել, թէ մեծ քանակութեամբ յարձակողական զինտեխնիկայ վաճառելով Ադրբեջանին՝ Ռուսաստանը, իհարկէ, դումար աշխատեց, սակայն կայ անթաքոյց մի նպատակ եւս՝ ճնշում գործադրել Հայաստանի նկատմամբ, որը վերջին շրջանում չի դադարում խորացնել իր յարաբերութիւնները Եւրամիութեան հետ:

Սակայն այստեղ նորութիւնն այն է, որ այս մասին սկսել են հրապարակաւ խօսել նաեւ ռուս պաշտօնեաները: Մեր երկրում Ռուսաստանի նախկին դեսպան Վեաչեսլաւ Կովալենկոն ռուսաստանեան evrazesnews.ru կայքէջին հետ զրոյցում, մէջբերելով, Հայաստանի Նախագահի՝ օրերս Վարշաւայում հնչեցրած խօսքերը, թէ հայ ժողովուրդը եւրոպական արժէքների կրող է, նշում է. - «Իր գանձարանում տեղ տալով եւրոպական արժէքներին՝ Հայաստանը կարող է կանգնել սայթաքուն ճանապարհին: Հնուց ասուած է՝ բարի մտադրութիւններով սալարկուած է դժոխքի ճանապարհը»:

Հայաստանեան քաղաքական ուժերի ներկայացուցիչները՝ թէ՛ իշխանական, թէ՛ ընդդիմադիր, խիստ մտահոգիչ եւ անընդունելի են համարում Հայաստանի ռազմավարական դաշնակիցը համարուող Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանին շուրջ մէկ միլիարդ դոլարի յարձակողական բնոյթի զինտեխնիկայի վաճառքը:

«Ժառանգութիւն» կուսակցութեան վարչութեան անդամ Յովսէփ Խուրշուդեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում յիշեցրեց, որ ոչ միայն հայ-ռուսական ռազմավարական պայմանագրով է Մոսկուան համարւում Երեւանի դաշնակիցը, այլեւ երկու պետութիւնները մաս են կազմում ՀԱՊԿ-ին. - «Սակայն արդէն որերորդ դէպքն է, երբ Ռուսաստանը հայկական շահերին դէմ այդպիսի գործարքներ է կնքում՝ սպառազինելով մի երկրի, որն ակնյայտօրէն չի թաքցնում, որ պատրաստւում է ռազմական գործողութիւններ սկսել Հայաստանի դէմ»:

«Ուզում եմ յիշեցնել, որ Հայաստանի ու Լեռնային Ղարաբաղի հասցէին Ադրբեջանից հնչող սպառնալից յայտարարութիւնները ոչ միայն շարունակւում են, այլեւ ընդունել են աւելի սուր բնոյթ», - «Ազատութիւն» ռադիոկայանին փոխանցեց Հայ ազգային կոնգրէսի արտաքին յարաբերութիւնների յանձնաժողովի պատասխանատու Վլադիմիր Կարապետեանը:

«Ադրբեջանին զինելը նշանակում է տարածաշրջանում կոնֆլիկտային իրավիճակի սրում», - յայտարարեց Ազգային ժողովի Արտաքին յարաբերութիւնների մշտական յանձնաժողովի նախագահ Արտակ Զաքարեանը (ՀՀԿ)՝ հարկ համարելով, այդուհանդերձ, յիշեցնել, որ Ռուսաստանը հանդիսանում է Հայաստանի ռազմավարական գործընկերը, որի հետ համագործակցութիւնը ապահովւում է տարածաշրջանային անվտանգութեան հաւասարակշռութիւնը, եւ խորհուրդ տուեց չնեղանալ Մոսկուայից, քանի որ, օրինակ, որեւէ երկիր չի կարող նեղանալ Հայաստանից՝ եթէ այն հետամուտ է լինում իր երկարաժամկէտ կամ կարճաժամկէտ շահերին:

«ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՆ ԱՅԼԵՒՍ ԱՆՀՆԱՐ Է ՀԱՆԳՍՏԱՑՆԵԼ ԿԻՍԱՏ-ՊՌԱՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ»

Ընդունուած Մարդու իրաւունքների վերաբերեալ ռազմավարութիւնը աշխատելու համար լաւ հիմք է, սակայն առանց գործողութիւնների ծրագրի ընդունման յանձնաժողովի գործունէութիւնը դժուար թէ արդիւնաւէտ լինի: Այս մասին յայտարարել է Հայաստանի օմբուդսմէն Կարէն Անդրէասեանը՝ Յուլիսի 9-ին Մարդու իրաւունքների վերաբերեալ յանձնաժողովի առաջին նիստի ընթացքում:

Յիշեցնենք, որ ծրագիրը շրջանառութեան մէջ է եւ նախատեսւում է այն հնարաւորինս շուտ ընդունել:

Ինչպէս ընդգծել է մարդու իրաւունքների պաշտպանը, հասարակութիւնում մարդու իրաւունքների հետ կապուած մեծ դժգոհութիւն կայ: Միեւնոյն ժամանակ, իշխանութեան ներկայացուցիչները ոչ անհիմն կերպով հաւաստիացնում են իրականացուած բազմաթիւ քայլերի մասին: «Խնդիրը կիսատ-պռատ միջոցների մէջ է: Դրանք կիրառելի են քաղաքականութիւնում, սակայն ոչ բարեփոխումներում»,-ընդգծել է Կարէն Անդրէասեանը:

Նա յաւելել է, որ կիսամիջոցները ոչ միայն ապարդիւն են, այլեւ հակառակ արդիւնքն են տալիս՝ հասարակութիւնում անվստահութիւն եւ հիասթափութիւն առաջացնելով: «Դա ինչպէս դատական համակարգում է: Քիչ է գեղեցիկ դատարանի շէնք ունենալը: Հարկաւոր է, որ այդտեղ արդար դատ իրականացուի»,-յայտարարել է Անդրէասեանը:

ՖԻՒԼԷ ՅՈՅՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

Շարունակուածէջ 1-էն

«Վստահ եմ, որ երկու կողմերն ալ՝ թէ՛ հայկական կողմը, թէ՛ ԵՄ-ն, կրնան ամառուայ ընթացքին յաղթահարած ըլլալ վերջին մէկ-երկու խնդիրները, որոնց շուրջ դեռ համաձայնութիւն չկայ: Անկէ յետոյ, երբ այդ կատարուի եւ ես անոր մէջ կասկած չունիմ, մենք կարելի ամէն ինչ կ՛ընենք, որպէսզի Ընկերակցման համաձայնագիրը պատրաստ ըլլայ Վիլնիւսի համաժողովին՝ նախաստորագրման համար», - ըսաւ ԵՄ ընդարձակման հարցերով յանձնակատարը՝ պատասխանելով «Ազատութիւն» ռատիոկայանի հարցին:

ԵՄ Արեւելեան գործընկերութեան ծրագիրը, շարք մը առաւելութիւններ կը խոստանայ նախկին ԽՍՀՄ անդամ վեց պետութիւններու, որոնց շարքին Հայաստանին, եթէ այդ երկիրները իրականացնեն բարեփոխումներ եւ կնքեն Եւրամիութեան հետ համագործակցութեան համապատասխան պայմանագրեր:

ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՓՈԽՈՒՄ Է՝ ԿԱՄ ՓԼՈՒՄ Է, ԿԱՄ ՎԵՐԱՃՈՒՄ ԱՅԼ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ

ՌՈԶԱ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Հայաստանում ընդդիմութեան ներկայիս իրավիճակի եւ ընդդիմութեան անհրաժեշտութեան վերաբերեալ Lragir.am-ի հարցերին պատասխանում է Քաղաքական եւ միջազգային յարաբերութիւններ-ի հայկական կենտրոնի տնօրէն Աղասի Ենոքեանը

-Պարոն Ենոքեան, ինչպէ՞ս էք գնահատում Հայաստանի ընդդիմութեան վիճակը, յատկապէս այս փուլում կարծես ընդդիմութիւնն ընդհատակ է անցել:

-Հայաստանում ընդդիմութեան վիճակը կարելի է մի բառով նկարագրել՝ չկայ: Նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրութիւնների ժամանակ ընդդիմութիւնը հետեւողականօրէն վերացաւ: Դա երաշխիք էր, որ ընտրութիւններում յաղթի իշխանական թեկնածուն եւ իշխանական կուսակցութիւնը, եւ այդպէս էլ բնականաբար եղաւ: Առաջացան որոշ խմբեր, որոնց շատ պայմանականօրէն կարելի է համարել ընդդիմութիւն: Դա այն է, ինչ այսօր մնացել է Կոնգրէսից, Ռաֆֆի Յովհաննիսեանի խումբը՝ Ժառանգութիւն կուսակցութիւնը, որոնք ակտիւութիւն են ցուցաբերում քաղաքականութեան մէջ, բայց իրականում ոչ ռազմավարութիւնն ենք տեսնում ընդդիմադիր, ոչ էլ նրանց ընդդիմադիր գործունէութիւնը:

Հայաստանի համար դասական մոդելները պրոարեւմտեան, պրոռուսական մոդելներն են: Հայաստանում սովորաբար իշխանութիւնները եղել են պրոռուսական, իսկ ընդդիմութիւնը եղել է պրոարեւմտեան: Տուեալ դէպքում մեզ մօտ այնպէս է ստացուել, որ եւ իշխանութիւնն է պրոռուսական, եւ ընդդիմութիւնը: Այսինքն՝ խառնաշփոթ է:

Հայաստանին անհրաժեշտ է ընդդիմութիւն, անհրաժեշտ է ընդդիմութիւն ժողովրդին, որովհետեւ մենք տեսնում ենք, որ կան բազմաթիւ զարգացումներ, կան բազմաթիւ քաղաքական-սոցիալական հարցեր, որոնք տարբեր հասարակական խմբեր բարձրացնում են, բայց դրանք արդիւնք չունեն, չենք կարող գնալ ժողովրդով, դիմել իշխանութեանը ու ասել: Եթէ պահանջ ես դնում, այդ պահանջը հասնում է նրան, որ իշխանութիւնն իր իշխանութեան մի մասը պէտք է զիջի: Անկախ նրանից՝ դա վերաբերում է մարզպետի հրաժարականին, գիւղապետի հրաժարականին, կարկտային կայանի պետին հանելուն,- այդ ամէնը իշխանութեան մաս զիջել է: Եւ այդպիսի հասարակական խմբերը իշխանութեան մաս զիջելու խնդիր չեն կարող դնել: Դա իրենց ֆունկցիան չի, դրա համար գոյութիւն ունի ընդդիմութիւն: Եւ ընդդիմութեան բացակայութիւնը բերում է նրան, որ ժողովրդի գործունէութիւնը լինում է չկազմակերպուած, անկանոն, ինչը երկու հետեւանք կարող է ունենալ: Մէկն այն է, որ անկանոն գործողութիւնները կարող են բերել յախուռն ապստամբութիւնների, անկառավարելի քաոսի, եթէ չասենք յեղափոխութեան, որովհետեւ յեղափոխութիւնն այնուամենայնիւ քաղաքական կատեգորիա է: Միւս կողմից ենթադրւում է, որ նման գործունէութեամբ ժողովուրդն իր միջի գոլորշին, իր միջի էներգիան կը սպառի ու «կը խելօքանայ»: Իշխանութիւնները հակուած են երկրորդ տարբերակին, իշխանութիւններն արգելք չեն հանդիսանում, մեծ հաճոյքով են նայում այդ գոլորշի թողնելու գործընթացին: Բայց չենք կարող ասել, թէ ինչքան երկար դա կը տեւի:

- Կարո՞ղ ենք փաստել, որ վերջին հինգ տարում մենք երկու նման դէպքի ականատես եղանք: Ի նկատի ունեմ 2008 թուականի եւ այս տարուայ նախագահական ընտրութիւններից յետոյ ստեղծուած իրավիճակը՝ երբ ՀԱԿ-ն ու Ժառանգութիւնը փորձեցին առաջնորդել ժողովրդի ընդդիմադիր հատուածին, բայց յետոյ ընդվզումը մարեց:

- Ժողովրդի դժգոհութիւնն անպայման պէտք է իր արտայայտման կանալն ունենայ: Քաղաքական կանալով այդ ամէնն արտայայտելը շատ աւելի էֆեկտիւ կը լինի: Ճիշդ է ձեր դիտարկումը, ժողովուրդը վստահեց քաղաքական կանալներին, եւ փաստօրէն այդ կանալներն իրենց ֆունկցիան չկատարեցին: Զգիտեմ, իշխանութիւնների հետ գործարքի մէջ մտան, արտաքին ուժերի հետ գործարքի մէջ մտան,- այնուամենայնիւ, չարեցին այն, ինչը պահանջւում էր ու ենթադրւում էր: Միւս կողմից, իհարկէ, ընդդիմութեան գոյութիւնն անհրաժեշտ է իշխանութեան համար: Այսօր ի՞նչ է կատարւում իշխանութիւնում. քանի որ իշխանութեան մէջ այն մոնոլիտը չկայ այլեւս, որն այն պատճառով էր, որ կար ընդդիմութիւն, որը ցանկացած պահի ցանկացած մակարդակի իշխանութեան համար ընտրութեան դէպքում սպառնալիք էր, իշխանութեան կառուցուածքն էապէս խաթարուել է: Թէկուզ այս Վերահսկիչ պալատի բացայայտումների վերաբերեալ ելոյթները ցոյց են տալիս, որ իշխանութեան ներսում են խլրտումները:

-Իշխանութեան որոշ ներկայացուցիչներ դա բացատրում են նրանով, որ ընդդիմութիւն չկայ, եւ իրենք ստիպուած ընդդիմութեան դերն էլ են ստանձնել:

-Դա բացարձակ անհեթեթութիւն է, որը տուեալ դէպքում նման է ճշմարտութեանը: Այսինքն՝ ընդդիմութեան չգոյութիւնը բերում է նրան, որ իշխանութիւնն ինքն իր միջից որոշում է ու ասում՝ այ դու հիմա այս ֆունկցիան քո վրայ կը վերցնէս, դու այս ֆունկցիան կը վերցնէս: Իրենց մէջ Իշխան Զաքարեան են գտնում, ով պէտք է ընդդիմութեան դերը տանի: Ակնյայտ է, որ այսօր ընդդիմութեան չլինելը խաթարում է եւ իշխանութեան, եւ հասարակութեան գործունէութիւնը: Ստացւում է, որ երկրի կառուցուածքի մի կարեւոր էլեմենտը պակասում է, ինչը կը բերի ամբողջ կառուցուածքի այլախեղմանը: Եթէ մենք ասում ենք, որ ավտորիտար երկիր է, դա կը բերի նրան, որ սա կը դառնայ տոտալիտար երկիր: Եթէ համակարգը դուրս է բերուել իր բնականոն վիճակից, իր հաւասարակշիռ վիճակից եւ չի վերադառնում իր վիճակին, նշանակում է՝ փոխւում է համակարգը՝ կամ փլւում է, կամ վերածւում է այլ համակարգի:

- Վերահսկիչ պալատի բացայայտումներից յետոյ ընդդիմադիր հիմնական ուժերը կամ յայտարարեցին, որ դա իշխանութիւնների բեմադրած թատրոնն է, կամ՝ որ գործերը պէտք է ուղարկել դատախազութիւն: Ընդդիմադիր ուժերից ոչ մէկը կարծես չկառչեց այդ բացայայտումներից: Այսինքն՝ ընդդիմութիւնն անտարբե՞ր է հասարակութեանը յուզող կարեւոր խնդիրների նկատմամբ:

- Դա բացատրւում է նրանով, որ սա պայմանական ընդդիմութիւն է: Սա ընդդիմութիւն է, որը չունի ընդդիմադիր մտածելակերպ, ընդդիմադիր գործելակերպ: Տուեալ դէպքում նրանք ասում են այն, ինչ ասում են իշխանութիւնները: Իշխանութիւններն էլ են մի կողմից ասում, որ դա թատրոն է, միւս կողմից՝ որ պէտք է գործերը ներկայացնել դատախազութիւն: Էլ ո՞րն է նրանց տարբերութիւնը:

- Վերջին մէկ տարուայ ընթացքում ընդդիմադիր ընտրազանգուածը հիասթափուեց յատկապէս ՀԱԿ-ի գործելաոճից: ՀԱԿ-ի՝ ԲՀԿ-ի հետ համագործակցութեան գնալու քայլը սպասելի՞ էր:

- Ես շատ եմ զգուշանում դա գործարք անուանել, որովհետեւ տուեալ դէպքում դրա նիւթական ապացոյցը չկայ: Բայց կայ տրամաբանական ապացոյցը՝ ո՞ ըն է շահը: Քաղաքականութեան մէջ ընդունուած կատեգորիա կայ՝ եթէ մեծ ուժին գնում ու միանում է փոքր ուժը, ապա մեծ ուժը խնդիրները լուծելու է այս փոքրի միջոցով, ոչ թէ հակառակը: Ոչ թէ ԲՀԿ-ն կը գար իշխանութեան, իրենց մի մասը կը տար ՀԱԿ-ին, այլ հակառակը՝ ՀԱԿ-ին միշտ մղելու էր, պայմանական ասած, ճակատի ամենաթէժ կէտերը, ՀԱԿ-ի միջոցով միաւորներ էր պոկելու, յետոյ այդ միաւորներն իրեն էր պահելու: Կողքից ինչ տեսութիւններ ասես յօրինեցին՝ էլ բուրժուադեմոկրատական յեղափոխութիւն, էլ մեր օլիգարխներն ազգային օլիգարխներ են եւ այլն: Ինչորոշ բառախաղ էր դա, որը ոչ իրականութեան հետ կապ ունէր, ոչ էլ ամենակարեւորը՝ քաղաքականութեան հետ: Շատ պարզ բան կատարուեց՝ ԲՀԿ-ն չէր ուզում այդ միասնութիւնը: ԲՀԿ-ին ՀԱԿ-ը պէտք էր ժամանակ առ ժամանակ օգտագործելու համար: Օգտագործում էր, մի փոքր խնդիր լուծում էր ու էլ չէր խաղում ՀԱԿ-ի հետ: Այսինքն՝ այստեղ որեւէ միասնականութեան մասին հարցը չկար:

- Եւ նախագահական, եւ Երեւանի աւագանու ընտրութիւնների նախաշեմին ընդդիմութեանը չյաջողուեց միաւորուել: Ընդդիմութիւնը յայտարարում էր, որ աւագանու ընտրութիւններից յետոյ կը միաւորուեն, որպէսզի »վերցնեն« Երեւանը, արդեօք այդքան միամիտ էին, որ այս սցենարը չէին կանխատեսում:

- Ոչ մէկն էլ միամիտ չէր, բոլորն էլ հասկանում էին, որ ընտրութիւններից յետոյ ընդդիմութեան միաւորում չի լինի: Իսկ ընտրութիւններից առաջ էլ միաւորում չէր լինի զուտ այն պատճառով, որովհետեւ նրանք բոլորը տարբեր նպատակներ են հետապն-

Շար.ը էջ 17

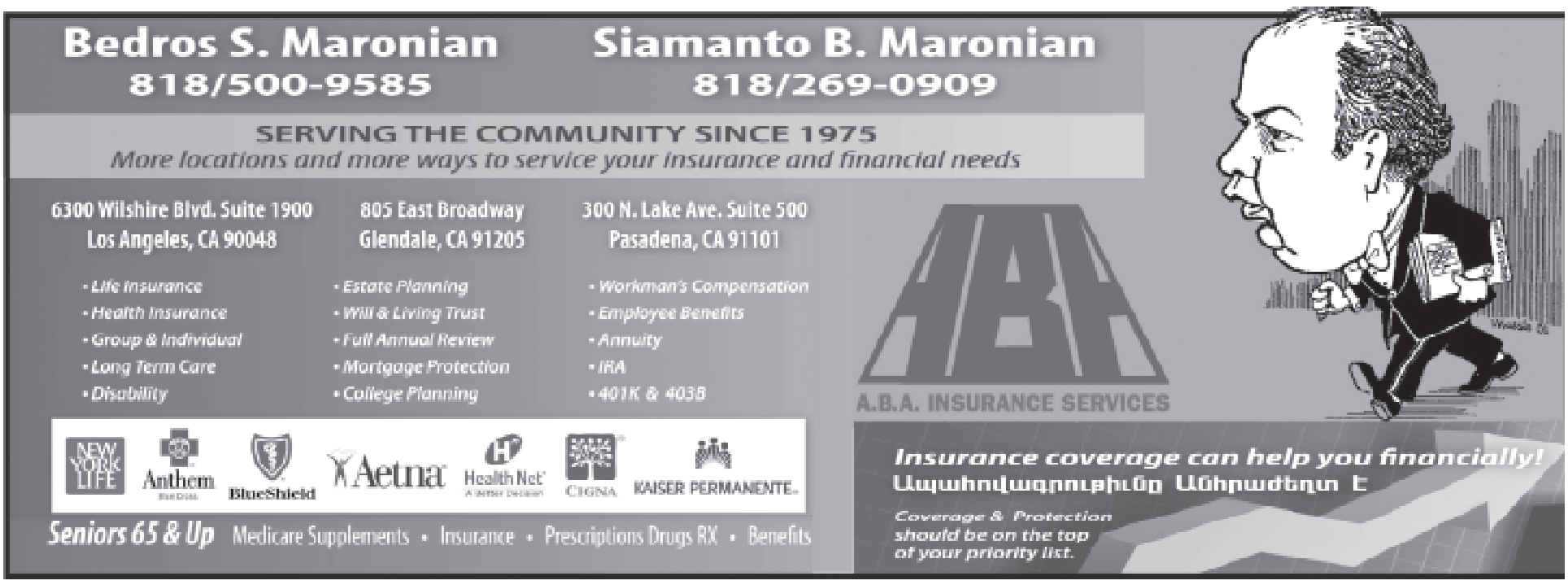

ԱԿՆԱՐԿ ՀԱԼԷՊԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱԿԱՌԱԿ ԳԱՂԹԸ

Արաբերէնէ թարգմանուած հետեւեալ յօդուածը գրած է Մահէր Ալ-Ժունայտի անունով Սուրիացի գրող մը որ լոյս տեսաւ Լիբանանի «Ան-Նահար» թերթի Յուլիս 6 թիւին մէջ:

Թարգմանեց՝ Մեթր Պարգեւ Դաւիթեան

Անցեալ շաբաթ, կարգ մը լրատուական գործակալութիւններ եւ Facebook-ի էջեր լուր տարածեցին թէ Հայաստանի կառավարութիւնը որոշած է նոր թաղամաս մը անուանել «Նոր Հալէպ» անունով ուր պիտի տեղաւորուին Սուրիոյ պատերազմէն փախած հայերը:

Գուցէ նման լուր մը ցոյց չտար այն հսկայ թիւը հայ արտագաղթողներուն որոնք լքեցին Հալէպը վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին, եւ որոնք կը հաշուեն գրեթէ 13 հազար հայ (միայն), եթէ զանոնք բաղդատենք հարիւր հազարներով գաղթած միւս Հալէպցիներու թիւին հետ:

Այդպիսի լուր մը իրականութեան մէջ իր մէջ կը պահէ երկու վտանգաւոր ազդարարութիւններ, առաջինը այն է թէ հայերու հինգէն մէկը Հալէպէն հեռացած է մէկ տարուայ ընթացքին, ու եթէ ոչ-պաշտօնական աղբիւրներու ականջ դնենք, անոնցմէ կէսը ետ վերադառնալու տրամադրութիւն ցոյց չտար: Իսկ եթէ հաւատանք այն լուրերուն զորս կ'ըսեն թէ մնացեալներն ալ միտք ունին արտագաղթը շարունակել, կը հասնինք երկրորդ ազդարարութեան որ մեզի մտածել կուտայ թէ Հալէպ քաղաքը պիտի չունենայ իր նախկին դիմագիծը: Շատ մը աղբիւրներ ցոյց կուտան թէ Սուրիա բնակութիւն հաստատած հայերու թիւը յեղափոխութեան սկիզբնական շրջանին կը հաշուէր մօտաւորապէս 80 հազար հոգի, բաղկացեալ երեք դաւանանքներէն՝ Լուսաւորչական, Կաթողիկէ եւ Աւետարանական, մեծ մասամբ թոռները անոնց որոնք հոն հաստատուեցան անցեալ դարու սկիզբը: Անոնց մեծ մասը (60 հազար) կ'ապրի Հալէպի մէջ, մնացեալն ալ բնակութիւն հաստատած է ճէզիրէի, Քէսապի, Դամասկոսի եւ ուրիշ տեղերու մէջ:Արտագաղթող հայերու մեծ մասը եւ որոնք կը հաշուեն գրեթէ 13 հազար հոգի, Հալէպցիներ են, որոնցմէ 7 հազարը Հայաստան ուղղուեցան եւ 5 հազարը դէպի Լիբանան, մնացեալ հազարն ալ դէպի Եւրոպա եւ Ամերիկա: Լիբանան գաղթողներէն շատեր յայտարարեցին սակայն որ իրենց Լիբանան կեցութիւնը ժամանակաւոր պիտի ըլլայ:

Ու թէեւ Դամասկոսի Ուղղափառ Առաջնորդ սրբազանը Արմաշ Եպիսկոպոս Նալպանտեանը ըսաւ որ «երբ ամպերը հեռանան Սուրիոյ վրայէն պիտի վերադառնանք մեր տունները», սակայն մամուլը գրելով անոնց մասին որ Երեւան հաստատուած են, կ'ըսէ թէ անոնք փափաք յայտնած են վերջնականապէս մնալ իրենց նախահայրերու հողին վրայ: Հաւաստի աղբիւրներէն քաղուած լուրերը կը նշեն թէ անոնց կէսը հոն պիտի մնայ եւ մնացեալ կէսն ալ պիտի վերադառնայ:

Հոս տեղին է յիշել թէ Լիբանան գաղթած Սուրիահայերը, ըստ հայկական եկեղեցիներու եւ բարեսիրական միութիւններու տեղեկագրութեանց, քանի մը հարիւր ընտանիքներու թիւէն աւել չէ, որոնք տարածուած են Պուրճ Համմուտի, Տօրայի, Նապաայի, Անթիլիասի եւ Ֆանարի շրջաններուն մէջ, ոմանք մեծ մասամբ կը բնակին ազգականներու կամ բարեկամներու մօտ, եւ մնացեալն ալ քանի մը ընտանիք միասին ապրելով կ'ապրին վարձու բնակարաններու մէջ:

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱՆ

Դժուար է խօսիլ ընդհանուր հայ կարծիքի մասին Սուրիոյ յեղափոխութեան նկատմամբ, եւ հետեւաբար, Սուրիոյ ապագայի նկատմամբ: Հայերը ապրեցան բռնատիրութեան տակ որպէս «արտադրող» համայնք, եւ լուռ տարին նեղութիւն ինչպէս մնացեալ սուրիացիները, անձայն ցաւեցան անոնց հետ միասին, եւ երբեմն ալ անոնց հետ միասին անձայն ուրախացան: Ու եթէ ուզենք ճշգրտութեամբ նշել, պէտք է ըսել որ անոնց ընդհանրապէս բարեկեցիկ ընկերային վիճակը, որ զիրենք կը զետեղէ միջակ եւ հարուստ դասակարգերու մէջ, հեռու պահեց զիրենք յարաբերաբար այն դժուար կենսամակարդակէն որուն մէջ կ'ապրէին մնացեալ Սուրիացիները, թէեւ իրենք ալ կրեցին կաշառակերութեան վնասները ինչպէս միւս միջակ դասակարգի պատկանողները:Սակայն քաղաքական զետնի վրայ, հայը Ասատի իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր 1971-ին, շշուկները պակսեցան ընդհանրապէս Հնչակի եւ Դաշնակի մասին խօսելէ, թէեւ երբեմն հոս ու հոն կը նշմարուէր ձախակողմեան կամ ազգայնական հայու մը սիրերգութիւնները:

Հայ Եկեղեցին դարձաւ զիրենք միացնող յատկանշական ազդակը, առաւել իրենց ունեցած ընկերային կապերը, երիտասարդական միութիւնները, մշակութային բեմերը, եւ անշուշտ դպրոցները որոնք կրցան մասամբ փրկուիլ պարտադիր արաբականացումի արշաւէն եւ խիստ ազգայնացումէն:

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Յակոբը, գործիչը մէկ ամպէոնի, կ'ըսէ թէ,« Հայկական կողմը մխրճել Սուրիոյ տագնապին մէջ ձախող փորձ մըն է բոլոր անոնց կողմէ որոնք կ'ուզեն զայն օգտագործել, ըլլան անոնք իշխանականներ կամ ընդդիմադիրներ: Հայ ծագումով սուրիացի քաղաքացիները կը մերժեն ըլլալ կողմ այս անյաջող հակամարտին մէջ որ կը ծառայէ քանդելու քարն ու մարդը: Հայերը Սուրիոյ դէպքերու սկիզբէն սկսեալ յստակ դարձուցին իրենց դիրքը, թէ անոնք կը կենան կողքին սուրիացի ժողովուրդի միասնականութեան եւ հողային ամբողջականութեան, եւ դէմ են արտաքին միջամտութեան եւ անոր ցուցմունքին, եւ կարեւոր կը նկատեն խաղաղ միջոցներով հետապնդել սահմանադրականօէն ճշդուած իրաւունքներու ձեռքբերման միջոցն ու եղանակը, զորս կը ընորոշուի ազատութեամբ, ժողովրդավարութեամբ եւ մարդկային իրաւունքներու եւ փոքրամասնութիւններու տրուած իրաւունքներու երաշխաւորութեամբ Սուրիոյ մէջ: Որեւէ տեսակի յայտարարութիւն որ կը միտի մասնակից դարձնել հայերը Սուրիոյ տագնապին որպէս կողմ սուտ է եւ երեւակայութիւն եւ կը միտի վնաս հասցնել հայ համայնքին որուն Սուրիացի ասպնջական ժողովուրդը գիրկը բացաւ երբ ատենօք Սուրիան հոգատարութեան եւ գրաւման տակ էր ու երբ չկար ոչ Պասս կուսակցութիւն եւ ոչ Ազատ Բանակ: Հայերը բացայայտօրէն շարունակ պահեցին հասարակաց կեանքի մէջ ապրելու փափաքը, առանց կռիւի եւ թեթեւ շուքով, ինքնագոհութեան քաղաքականութեամբ մը վարելով իրենց կեանքը երկրի մը մէջ որու զաւակները պէտք ունին քաղաքացիութեան իմաստը հասկնալու, եւ կը թուի որ ինչպէս միւս բոլոր սուրիական հոլովոյթները, յեղափոխութիւնը զանոնք ճակատագրական հարցականի առջեւ է դրած:

Ու եթէ իմանանք թէ սուրիահայերը քրիստոնեայ ըլլալով հանդերձ շատ մօտ չեն Սուրիոյ մնացեալ քրիստոնեաներուն, կրնանք

Շար.ը էջ 17

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Կազմակերպութեամբ՝

Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի

ՍՈՒՐԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Աշխարհաքաղաքական և յարանուանական գործօնները

Շրջանի Հայութեան Հեռանկարը

Բանախօս՝

ՏՕՔԹ. ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՅՈՒԼԻՍ, 2013

Երեկոյան Ժամը 8:00-ին

ԿԼԵՆՏԷՅԼԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

222 E. Harvard St. Glendale, CA 91205

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՈՒ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ԿՈՍԵԱՆ

Որքան էլ տարօրինակ թուայ, Իրաքում տեղի ունեցող ահաբեկչութիւններն ու պայթիւնները, որի հետեւանքով մարդկային զոհերը հաշււում են տասնեակներով, վաղուց դադարել են յուզական ցնցումներ առաջացնել եւ սոսկ սառը տեղեկատւութիւն են՝ հերթական ահաբեկչութեան ու նոր զոհերի մասին: Մարդկութիւնն այլ մարտահրաւէրներին ընդառաջ, ինչոր գործողութիւններից ու ժամանակահատուածից յետոյ կարծես կորցրել է իրաքեան իրադարձութիւնների վերաբերեալ հետաքրքրութիւնը, եւ այդ երկրի ու ժողովրդի հետ կատարուածն ու կատարուելիքն սկսել է ընկալուել որպէս սովորական եւ բնականոն: Թւում է՝ Արեւմուտքի համար կարեւորը Իրաքին ու նաեւ Եգիպտոսին, Լիպիային, Աֆղանստանին եւ այլոց «ժողովրդավարութիւն» պատուաստելն էր, որից յետոյ արդիւնքն այնքան էլ կարեւոր չէ: Հերթը Սիրիայինն է: Այս երկրում հակամարտութեան արդիւնքում զոհերի թիւն արդէն անցել է 90 հազարը: Համաձայն ՄԱԿ-ի տուեալների՝ ամէն ամիս 250.000 սիրիացի է գրանցւում որպէս փախստական, եւ պատերազմից բզկտուած սիրիացի փախստականների թիւը մօտեցել է 1,5 միլիոնին: Փախստականների մեծ մասը՝ 470.000-ական, հարեւան Յորդանանում եւ Լիբանանում են: 347.000-ը ապաստանել է Թուրքիայում, մնացածը՝ Իրաքում եւ Եգիպտոսում: Սիրիացի փախստականներ կան Հայաստանում: Ելնելով Սիրիայի նկատմամբ Արեւմուտքի կողմնորոշումից՝ այս թուերը կարող են նաեւ կրկնապատկուել: Քաղաքական երկխօսութիւնների հովանաւոր եւ ջատագով Արեւմուտքը, չգիտես ինչու, յամառօրէն փորձում է շրջանցել Սիրիայի հակամարտող կողմերին բանակցութեան սեղանի շուրջ հաւաքելու տարբերակը: Այն տպաւորութիւնն է, թէ Արեւմուտքին հետաքրքրողը ոչ թէ այս կամ այն երկրի ու ժողովրդի, այլ դրանց լիտերների ճակատագիրն է: Զկայ Հուսէյնը, նշանակում է՝ փակուած է իրաքեան հարցը, չկայ Քազաֆին՝ քանդւում է լիպիական հանգոյցը, չկայ Մուպարաքը՝ վերանում է եգիպտոսեան խնդիրը... Հերթը Սիրիայինն է: Զի լինի Պաշար Ասատը, Արեւմուտքի քաղաքականութեան դաւթարում կը ջնջուի սիրիական հակամարտութիւն կոչուածը: Եւ կարեւոր չէ՝ դրանից յետոյ ովքեր կը լինեն այդ երկրի ժողովրդավարութեան դրօշակակիրները: Պաշտօնական Դամասկոսը պնդում է, որ ժողովրդավարական կարգախօսների քօղի ներքոյ երկրում գործում են «լաւ զինուած» ահաբեկիչներ, որոնց աջակցում են օտարերկրեայ իսլամիստական խմբաւորումներ (Թուրքիայից, Արաբական ծոցի երկրներից եւ այլն): Պատահական չէ, որ Սիրիայի ապագայ «ժողովրդավարները» առեւանգում են մարդկանց, գնդակահարում են առանց դատ ու դատաստանի, քանդում-աւերում են՝ չխնայելով ոչինչ, խոչընդոտում են անգամ մարդասիրական առաքելութիւնները: Համացանցում է յայտնուել մի տեսանիւթ, որում դիմակաւորուած երիտասարդը գնդակահարում է ծնկի իջած, կապկպուած ձեռքերով 11 տղամարդու: Դահիճը «Ալ Նուսրայի ճակատ» իսլամիստական խմբաւորման (առնչութիւն ունի «Ալ Քաիտա» միջազգային ահաբեկչական կազմակերպութեան հետ) անդամ է, զոհերը՝ սիրիական բանակի զինուորներ: Սիրիայում նկարահանուած եւ օրեր առաջ համացանցում յայտնուած մի տեսանիւթում էլ «Օմար ալ Ֆարուկի ջոկատներ» խմբաւորման հրամանատարներից մէկը հանում է սիրիական բանակի վիրաւոր զինուորի սիրտը, «Երդւում եմ Ալլահի անունով, որ մենք կը հանենք Պաշար ալ Ասատի բոլոր կողմնակիցների սրտերը եւ կ՚ուտենք»,- ասելով՝ տեսախցիկի առջեւ ուտում է այն: Դժուար է կարծել, որ Արեւմուտքն անտեղեակ է՝ ովքեր են իր կողմից միակողմանիօրէն հովանաւորուող, ֆինանսաւորուող եւ զինուող «ժողովրդավարները», սակայն եթէ հիմնական թիրախը՝ Պաշար Ասատը, իշխանութեան ղեկին է, սիրիական հարցում քաղաքական նոր կողմնորոշումներ չեն արձանագրուի: Քանի դեռ Ասատը ոչնչացուած չէ, սիրիական ժողովրդի տառապանքներն ու տանջանքները կը շարունակուեն շահարկուել եւ մնալ առաջնային քաղաքական օրակարգում, իսկ այդ օրակարգը սպասարկող լրատուութիւնը կը նմանուի միակողմանի երթեւեկութեան, փորձելով համոզել, որ Սիրիայում սպանում եւ քանդում են միայն կառավարական ուժերը, իսկ ապստամբներն զբաղուած են ազատութիւն եւ ժողովրդավարութիւն հաստատելով: Կանխատեսելի է, որ Արեւմուտքի երկրների երկարատեւ համաբոլոր ճնշման ներքոյ վաղ թէ ուշ Ասատն էլ գահընկեց կը լինի, եւ, սակայն, դժուար է պատկերացնել, որ դրանից յետոյ առաւօտները Սիրիայում խաղաղ կը լինեն: Ահաբեկչական եւ իսլամիստական տարբեր խմբաւորումներն ու ջոկատները այստեղ դեռ երկար պիտի վիճարկեն, թէ իրենցից ով է աւելի «ժողովրդավար» եւ ում պիտի վստահել երկրի կառավարումը: Ելնելով այդ խմբերի ու ջոկատների մարտավարութիւնից՝ Սիրիայում դեռ երկար չեն լռի կրակոցները: Եւ ցաւալի է, որ ժամանակ անց նոր ահաբեկչութիւնների ու զոհերի մասին տեղեկատւութիւնը եւս պիտի հերթական ու սովորական թուայ...

ՄԱՏՐԱՍԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻ 360-ԱՄԵԱԿԸ

Հնդկաստանի Մատրաս քաղաքի Զէննայ արուարձանի հայոց ներկայութիւնը կը սկսի 1688 թուականին, երբ հայ առեւտրականներ, բրիտանացիներու հետ սկսան հոն հաստատուիլ: Այնուհետեւ հայ գաղութը լաւապէս կազմակերպուելով եղած է ուրոյն համայնք իր սահմանադրութեամբ, որ կը կոչուէր «Որոգայթ Փառաց»: Շրջանի հայոց գերեզմանատան ամենահին տապանագիրին վրայ կը կարդացուի 1663 թուականը: Այնուհետեւ հայերը կառուցած են եկեղեցի մը 1712 թուականին եւ զայն վերանորոգած 1772ին եւ կը գտնուի Զէննայի հայոց պողոտայի վրայ (Armenian Street, Purris, Chennai):

Նշենք նաեւ որ Հնդկաստանի այս ամենահին հայկական եկեղեցին կը կոչուի Ս. Կոյս Մարիամ Աստուածածին: Այս տարի որոշուած է մեծ հանդիսութեամբ նշել Հնդկական Զէննայ հայ գաղութի հիմնադրութեան 360-ամեակը:

Ժողովուրդային Հաւաք

«ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՀԵՏՔԵՐՈՎ»

Կազմակերպութեամբ՝
Ս.Դ.Հ.Կ. Փարամազ եւ Արսէն Կիտուր
մասնաճիւղերու

Կը ցուցադրուի՝
Պոլսոյ մէջ Հնչակեան 20 Նահատակներու կախաղան բարձրանալուն
98-րդ տարեդարձի ձեռնարկներու տեսաերիզը

Քաղաքական Մեկնաբանութիւն՝
Ընկ. Գրիգոր Խոտանեան
(Անդամ Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութեան)

Տեղի կ՚ունենայ Հինգշաբթի 25 Յուլիս, 2013
Հ.Կ.Բ.Մ.ի Կարօ Սողանալեան Սրահէն ներս
1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA - Երեկոյեան ժամը 8:00-ին

Գեղարուեստական Ցայտագիր
Մուտքը Ազատ

ՄԵՐՏԻՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 2012-2013 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՀՈՒՆՁՔԸ

«Վաղը ամէն մէկ հասկի մէջ կաթնային
Պիտ'հասուննայ մաս մ'Յիսուսի մարմինէն»

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Տասը ամիսներ առաջ ցանքի պահն էր. ուսման ծարաւով լեցուած հայ մանուկներ խուռներամ ներս մտան ոչ միայն իրենց գիտութիւն ջամբող, այլ հայեցի եւ քրիստոնէական կրթութիւն տուող հայկական դպրոցներէն ներս, ուր դարձան մէյ մէկ «կաթնային հասկ», աճեցան, հասունցան, ու ահա կը մեկնին:

Անվհատ կամքն ու հաւատքը ուժ ու կորով կը ներշնչեն իւրաքանչիւր հայ ծնողքի՝ դիմագրաւելու բազմաթիւ դժուարութիւններ՝ իրենց զաւակները հայ մեծցընելու համար, իսկ Հայ Դպրոցը կանգուն պահողները իրենց Տորք Անգեղի ուսերուն վրայ շալկած նիւթական պարտաւորութիւններու ծանր բեռը՝ կը շարունակեն Հայը Հայ պահելու նուիրական գործը՝ ընթանալով հոսանքն ի վեր:

Այս Յունիսին Մերտինեան Վարժարանը իր հունձքը կատարեց երկու հանգրուանով. 14 Յունիս, 2013ին տեղի ունեցաւ վարժարանի Ծաղիկ դասարանի տարեվերջի հանդէսը, որու ընթացքին Մանկապարտէզէն շրջանաւարտ եղան 16 աշակերտներ:

Հանդէսի բացման եւ Օրհնութեան աղօթքները կատարեցին Պատ. Դաւիթ Ազիզեանը եւ Վեր. Հայկ Տարագճեանը: Գեղարուեստական յայտագրով ելոյթ ունեցան բոլոր շրջանաւարտները՝ արտասանելով, երգելով, պատկերներ ներկայացնելով եւ պարելով: Տնօրէնուհի Տիկ. Լինա Արսլանեանը տուաւ իր պատգամը, ապա 16 աշակերտները ստացան իրենց առաջին վկայականները:

Հանդէսի աւարտին տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն:

21 Յունիս, 2013ին, երեկոյեան ժամը 6:30ին տեղի ունեցաւ Մերտինեան Վարժարանի նախակրթարանի եւ միջնակարգի բաժիններուն վկայականաց բաշխման հանդիսութիւնը՝ Միացեալ Հայ ժողովական եկեղեցւոյ մէջ: Ներկայ էին Լոս Անճելըսի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան գլխաւոր հիւպատոսը՝ Պր. Գրիգոր Յովհաննիսեանը, Քալիֆորնիա Նահանգի Խորհրդարանի անդամ՝ Պրն. Ատրին Նազարեանը, Պատուարժան Հոգաբարձութեան կազմի անդամներ, հիւրեր, ծնողներ եւ նախկին շրջանաւարտներ:

Ճիշդ յայտարարուած ժամուն, 8-րդ կարգի 12 եւ 5-րդ կարգի 8 շրջանաւարտները մուտք գործեցին սրահ՝ առաջնորդութեամբ իրենց դաստիարակ ուսուցիչներուն, բարձրացան բեմ եւ հանդիսութեան բացումը կատարեցին ամերիկեան եւ հայկական քայլերգներու երգեցողութեամբ: Ապա, 5րդ կարգի դաստիարակ Պրն. Ֆրետերիք Սայատեան բարի գալուստի խօսքերով ողջունեց ներկաները եւ հրաւիրեց Վեր. Արա Զագրեանը, որ կատարէ բացման աղօթքը: Ընթացաւարտ կարգերու աշակերտները միասին արտասանեցին անգլերէն եւ հայերէն լեզուներով մէկական քերթուածներ:

Հանդէսի պաշտօնական բաժնի առաջին մասին մէջ, 5րդ կարգէն Դանիէլ Զագրեանը անգլերէնով եւ Նարեկ Զարխտեանը հայերէնով կարդացին իրենց ուղերձները, որմէ ետք, տնօրէնուհի Տիկ. Լինա Արսլանեանի ձեռամբ շրջանաւարտները ստացան իրենց վկայականները, նախագահական գնահատագրեր, նիւթական մրցանակները եւ ապա, Պրն. Ատրին Նազարեանի կողմէ տրուած շնորհաւորանքներ ողջունեցին Տարեվերջի հանդիսաւորութեան ներկաները:

Շար.ը էջ 19

ՀԱՅ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՇՐԱԳԻՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Անցնող շաբաթավերջին՝ Յունիս 28-30, 2013 Արեւմտեան Թեմը նոր ծրագիր մը իրագործեց Առաջնորդարանէն ներս, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին աւելի քան 20 երիտասարդներ երեք օրեր տեւող «Հայ Ինքնութեան Նուիրուած» դասընթացներ, որ կը միտէր հայ երիտասարդները առաջնորդել դէպի իրենց ինքնութեան արմատները: Ձեռնարկը կը վայելէր Թեմական Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արքեպիսկոպոս Տէրտէրեանի հովանաւորութիւնը եւ կը գլխաւորէին Դոկտ. Մինաս Գոճայեան, Առաջնորդարանի Երիտասարդաց Վարիչ՝ Բրշ. Մկրտիչ Սրկ. Քսաչիկեան եւ Առաջնորդարանի Գրադարանապետ եւ Միջեկեղեցական Յարաբերութեանց Պատասխանատու՝ Հայկ Մադոյեան:

Ծրագիրը, որ նախատեսուած էր 18-30 տարեկան երիտասարդներուն, մասնակիցներ ունեցաւ Արիզոնայէն, Սիաթըլէն եւ մեծագոյն Լոս Անճելըսի շրջանէն:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրը իր պատգամին մէջ ըսաւ.-

«Ամէնէն պատշաճ ձեւը արդարութիւն բերելու 20րդ դարու առաջին Յեղասպանութեան պիտի ըլլայ պահպանումը հաւատքի եւ ազգային ինքնութիւնը մեր երիտասարդութեան: Մեր Քրիստոնէական Հաւատքը, ազգային ինքնութիւնը եւ յարակից բոլոր պարագաները նուէրներն են Աստուծմէ: Իւրաքանչիւր Հայ երիտասարդ կը խորհրդանշէ ազգին յարութիւնը, որ դար մը առաջ յարութիւն առաւ ցեղասպանութեան մոխիրներէն եւ հաստատ մնաց իր նախահայրերու Քրիստոնէական հաւատքին: Հետեւաբար, առաքելութեան նպատակն է առաջնորդել մեր երիտասարդութիւնը սորվելու պատմութիւնը իրենց նախահայրերուն եւ վերապրելու անոնց հաւատքը եւ վերջա-

Շար.ը էջ 18

Massis Weekly

Volume 33, No. 26 **Saturday, July 13, 2013**

Turkey Must Return Armenian Land – Attorney General

YEREVAN -- Victims of Armenian genocide should receive material compensation, churches and church lands should be returned to the Armenian Church, the Republic of Armenia should receive back the territories it lost. But all these claims should have perfect legal grounds. Upon the initiative of the ministry of Diaspora, in a conference of lawyers ahead of the 100th anniversary of the Armenian genocide, Aghvan Hovsepyan, prosecutor general of Armenia said in his speech.

International insurance agencies decided in 2007 to pay the heirs of the victims of the Armenian genocide, but they have recently stopped the payments. According to the prosecutor general the reason is Turkey's pressure. Aghvan Hovsepyan said that if Armenia possessed undeniable arguments, this process would have a logic outcome. According to him, this issue is up to the Armenian lawyers to solve.

It has been one century, since the Armenian-Turkish relations, as Aghvan Hovsepyan says, have been staying in place. Though many countries recognized and condemned the Armenian genocide, we have no significant result. I'm sure we will be at the same point in one century. The reason is not only the policy of denial of Turkey, neither the geopolitical contradictions of super powers. I strongly believe the reason is also our positions on the recognition of the Armenian genocide and on the Armenian-Turkish relations, said Hovsepyan.

He added that the recognition of the genocide is only one element of the Armenian cause. The settlement of the Armenian-Turkish relations is of legal character and it should be reached based on international right. This, ac-

Continued on page 4

More Syrians Move To Armenia

YEREVAN -- Syrians-Armenians have continued to take refuge in Armenia in recent months, raising to around 10,000 the number of such people currently living in their ancestral homeland, a government official in Yerevan said on Tuesday.

Lusine Stepanian, a representative of the Armenian Ministry of Diaspora, said the figure is the latest government estimate of the size of the Syrian Armenian refugee population in the country.

The ministry spoke late last year of some 6,000 Syrian Armenians based in Armenia. Many of them fled Syria after fierce fighting reached Aleppo, the Arab state's largest city.

The once-thriving Armenian community in Syria numbered an estimated 80,000 members before the outbreak of the brutal civil war there two years ago. Most of them lived in Aleppo.

The Armenian government last year took a series of measures to make it easier for Syrian Armenians to settle in Armenia. President Serzh Sarkisian said in May that the government will continue to do its best to alleviate their plight.

However, the government is too cash-strapped to provide large-scale economic assistance to the refugees. Many of them are struggling to find decent housing and jobs in the impoverished country.

According to Stepanian, most of the Syrian Armenians live in rented apartments in Yerevan. She said they are increasingly relocating from the city's expensive center to outskirts where housing prices are considerably lower.

"Around 600 Syrian Armenian families have expressed a desire to buy apartments in Armenia with state sup-

Continued on page 4

Community Forum on the Syrian War
The geopolitical and sectarian factors. The outlook for the Armenian community

GLENDALE -- As the bloodshed and destruction in Syria rages on with no end in sight, the conflict has drawn in global and regional superpowers whose diametrically opposing expectations on how to end the war and the future of Syria have deepened the crisis. The ever growing sectarian tone of the civil war has added a very dangerous element to the mix with the potential of catastrophic consequences for the whole region.

How does the current situation reflect upon the Armenian community in Syria? How will the sectarian tone of the civil war and the escalation of sectarian violence in the region affect the Armenian communities of the Middle East?

To examine these and other questions in depth, the Armenian Council of America is organizing a public forum and has invited Dr. Harry Sarafian to conduct a lecture on Friday July 12 at the Glendale Central Library at 8 p.m. (222 E Harvard St., Glendale, CA 91205) The lecture will be conducted primarily in Armenian. Admission is free.

Transparency International: Armenians Still Skeptical About Government Fight Against Corruption

YEREVAN -- Most Armenians remain skeptical about their government's declared efforts to combat endemic corruption in the country, according to a fresh survey released by Transparency International on Tuesday.

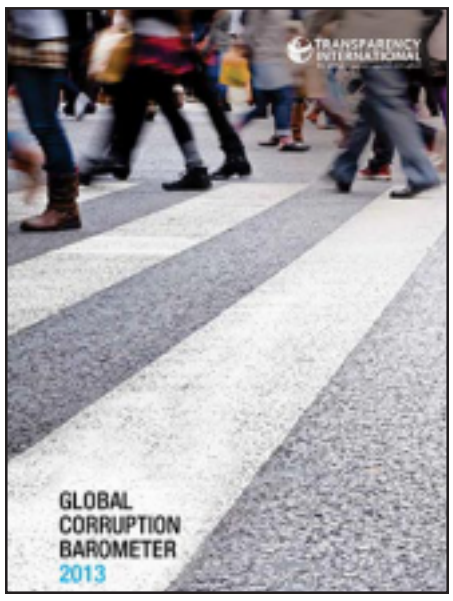

The Berlin-based watchdog's 2013 Global Corruption Barometer gauged popular perceptions of graft with opinion polls conducted around the world. It said 53 percent of some 1,000 respondents in Armenia believe that ongoing crackdowns on corrupt practices are "ineffective" or "very ineffective." Only 21 percent of them are satisfied with the government efforts.

Judiciary remains one of the most corrupt institutions in Armenia, according to the latest surveys. Armenians also perceive public officials/civil servants and medical and health services as other institutions engaged in corrupt practices most.

These findings reflect Armenia's position in another closely watched Transparency International survey, the Corruption Perceptions Index (CPI). Armenia ranked 129th of 183 countries covered in the most recent CPI last fall.

The authorities in Yerevan have repeatedly pledged to tackle bribery, nepotism and other corrupt practices in earnest. Prime Minister Tigran Sarkisian announced a new anti-corruption drive last November, urging civic and opposition groups to get involved in it. The latter dismissed the offer as unserious, however. They claim that President Serzh Sarkisian is

Continued on page 4

Borussia Dortmund Sign Henrikh Mkhitaryan

Borussia Dortmund have won the race to sign Shakthar Donetsk attacking midfielder Henrikh Mkhitaryan for a four-year-contract, shutting the door on any hope that Liverpool had of signing him.

On Monday, Dortmund said it had agreed on a deal for the 24-year-old Mkhitaryan, after the Armenian international banged in 25 goals and laid on another 10 in the previous season.

Dortmund's CEO Hans-Joachim Watzke and sporting director Michael Zorc negotiated the deal after travelling to Donetsk last week to finish off the deal which will help the German side fill the void left in their squad by Mario Götze's departure to arch rivals Bayern Munich at the end of last season.

"Borussia Dortmund and the player have reached a fundamental agreement for a playing contract that would run to June 30, 2017," the traders' announcement said. "The details must still be finalized."

Previous reports suggested that it would take some 25 million euros ($32.13 million) to prize Mkhitaryan away from Shaktar. If confirmed, such a fee would make the Armenian the club's most expensive signing ever.

10th Annual Golden Apricot Film Festival Kicks Off in Yerevan

YEREVAN -- Golden Apricot Yerevan 10th International Film Festival opening ceremony started on Charles Aznavour square with opening of Aznavour's Star and continued at the National Theatre of Opera and Ballet. The legendary chancoinier himself honored the event with his presence.

The festival theme is Crossroads of Cultures and Civilizations. The theme is anchored in the idea of a global human landscape in the process of transformation and the challenges such transformations pose to human beings.

Minister of Culture Hasmik Poghosyan offered opening remarks and read the official welcome speech of the President of the Republic of Armenia. The Jubilee edition of the Festival was announced as open by the Festival Director-Harutyun Khachatryan and Ralph Yirikian, Director General of VivaCell-MTS – the General Sponsor of the Festival.

The competition film programme and the Board of Jury of this year were presented.

Atom Egoyan- the Honorary Director of the Festival delivered a welcome speech and announced the "Parajanov Thaler" award granted to Charles Aznavour.

"Hover" Chamber Choir, the State Youth Orchestra of Armenia and soloists of the National Theatre of Opera and Ballet of Armenia performed at the ceremony.

A short documentary presenteing Aznavour's visit to Armenia in 1963 was screened. The ceremony was closed with the performance of Aznavour's renowned "Pour Toi Armenia» by a children's choir led by N.Gyurjinyan.

The ceremony was followed by the screening of "Shoot the Piano Player" (directed by Francois Truffaut) starring Aznavour.

Middle East Airlines Launches Beirut-Yerevan Flights

YEREVAN -- The Middle East Airlines has launched the Beirut-Yerevan-Beirut flights. A Lebanese delegation has arrived in Armenia on this occasion.

"This decision of the Middle East Airlines was an urgent necessity for our compatriots living in Lebanon and Syria. Operation of the flight will boost the development of economies of the two countries, particularly in the field of tourism, Armenian Minister of Diaspora Harnush Hakobyan declared at the meeting with members of the Lebanese delegation.

Lebanon's Minister of Industry Vrej Sabounjian also attached importance to the launching of the flight.

"With this flight we'll help those passengers, who face difficulties traveling to Armenia. All passengers on board of the first plane from Beirut to Yerevan were Armenians. They were singing the Armenian anthem as the plane was landing," President of the MEA Company Mohammed El-Hout said.

Armenian CCI President Martin Sargsyan stated that "Lebanon has for centuries been a second homeland for thousands of Armenians. The Armenian community of more than 100,000 plays a great role in Lebanon's life and is a bridge between the two nations."

Diarbekir's St. Giragos Church Foundation Reclaims its Property

DIARBEKIR -- In response to the petition by the foundation of Saint Giragos Armenian Church in Turkey's Diyarbakir, and concerning the return of the city's 190 pieces of real estate that once belonged to the Armenians, the Diyarbakir Foundations' Department reached a positive decision on seventeen such real estates.

In line with the church register, from 1910 to 1921, a total of 190 pieces of real estate in Diyarbakir's twenty districts belonged to the Armenians, Ozgurhabergazetesi website of Turkey reports.

As a result of the studies that were conducted, seventeen pieces of real estate—with an area of 15,000 square meters—, which belonged to the Armenians, was discovered in the Sehitlik Koskler district of Diyarbakir. But difficulties arose in connection with the return of these areas, since there are illegal structures and public buildings in these areas.

Vartkes Ergun Ayik, the chairman of the executive board of Saint Giragos Church Charitable Foundation expressed his satisfaction on the return of the property stating: "The fields and gardens, which earlier belonged to our community, are currently occupied. 17 estates of 190 have been returned. To return the rest might be quite difficult". He stressed, however, that if these real estates are not returned with the conventional process, they will appeal to the court.

Vartkes Ergun Ayik informed that the major part of the money taken for the reconstruction of the Saint Giragos Church has been paid, though the foundation still has a debt of 1 million Turkish Liras to pay. He stated that they need the assistance of the community to pay the debt.

St. Giragos church, which although out of use has recently been renovated in part as a sign of reconciliation with the Christian community. It was seen as one of the largest and most important Armenian churches in the Middle East, with seven altars. It was closed during the Armenian Genocide in 1915-1916, and was returned to the local Armenian community in 1960, although due to emigration in the 1970s and 1980s the local Armenian community was much diminished. According to some art historians, the church is the largest in the Middle East. The complex sprawls over 3,200 square meters and includes priests' houses, chapels and a school.

The church was seized by the German army in 1913 and served as their local headquarters until 1918, when it was converted into a fabric warehouse.

U.S. Judges in Armenia to Train Local Counterparts

YEREVAN -- A group of US judges is visiting Armenia July 6-20 to participate in training judges, prosecutors and advocates in issues concerning pretrial detention/release, alternative dispute resolution, and judicial opinion writing, reports PanArmenian.net, quoting the US Embassy's press office.

Among the judges are the Honorable Robert Lasnik, United States District Judge for the Western District of Washington, the Honorable Ricardo Martinez, United States District Judge for the Western District of Washington, and Connie Smith, Chief United States Pretrial Services Officer for the Western District of Washington

The training is sponsored by the United States Embassy within the framework of its commitment to implement reform in Armenia around developing accountability and rule of law, the report says.

Identity Crisis:

Journalist Explores the Roots of Hamshen Armenians

By Gayane Mktychyan
ArmeniaNow.com

"Who were they? Were they actually Armenian? Did they look like us? Were they different, very different? What an exotic thing – people who are Muslim, but speak Armenian," these were the questions and thoughts that prompted journalist Vahan Ishkhanyan to search for answers in the land of disputed identity and present it all in his lengthy new commentary about Hamshen Armenians.

Ishkhanyan's grandfather was from Hamshen, as the reporter learned when Hamshen expert Hovan Simonyan took a gene sample from Ishkhanyan for his Armenian gene project.

"It turns out that my genetic group is G1, the same group to which Avik Topchyan, another Hemshin belongs. While I do not know Mr. Topchyan, it would appear that we are in fact related and that generations ago our relatives were brothers.

"I was just a young child when I heard others in the house talk about how there were still Muslim Hamshens living along the Black Sea coast and that they spoke the Hamshen dialect. Different numbers were tossed about as to how many there were – one hundred thousand, one million," recalls Ishkhanyan.

Two years ago, Iskhanyan won a Eurasia Partnership Foundation grant and took a trip to Turkey's eastshore of the Black Sea, where he spent 12 days at the Armenian-speaking Muslim Hemshen settlements and wrote a story, titled "Who Are They? The Muslim Hamshens Who Speak Armenian".

Based on Ishkhanyan's "Muslim Hemshin Armenians" project a trilingual (Armenian, English, Turkish) CD and website (www.hamshesnak.com) have been created, where besides texts, multimedia aids, such as video material and photographs, interactive maps, tell the fascinating story of the Hamshens, their lifestyle, cuisine, perception of their identity, political outlook, and their dialect.

Historical Hamshen is located in the northeast region of present-day Turkey. Scholarly research says that the Islamization process of the Hamshens began in the 1700s. Many scattered to settlements along the Black Sea Coast – Trabzon, Ordu, etc – to avoid religious conversion. There are no records preserved from that period as to why and how they converted to Islam. All such information was recorded some 100-150 years later.

The Hamshen people today can be divided into three main groups: The Christian Armenian Hamshens, who live in Abkhazia and Russia's Krasnodar District. They speak the Hamshen Armenian dialect; the Sunni Muslim Armenian-speaking Hamshens, (Hopa-Hamshens) who live in the Hopa and Borçka regions of the Turkish province of Artvin and call themselves, Hamshetsi or Homshetsi; and Sunni Muslim Turkish-speaking Hamshens (Bash-Hamshens) who mostly live in the Turkish province of Rize and call themselves, Hamshil.

"Hopa-Hamshens have lost the religion and many traditions, they have taken everything from the Turkish environment, but have preserved their own language, and it is due to that language that they know about their Armenian roots, many consider themselves Armenian. This shows that any community, having lost everything else, but having preserved the language, will not merge and can always return to its roots," says Ishkhanyan.

Ishkhanyan's guideswere his Turkish colleagues, CemilAksu, President of the BirYasam (One Life) Cultural and Environmental Organization, and Harun Aksu.

63 year-old Cemal Vayiç, (the father-in-law of Hopa researcher Cemil Aksu) considers himself Hamshen, says he knew the language since childhood and wants to preserve it.

"We knew that language as young kids and want to preserve it. We aren't renouncing our identity. I will live as a Hamshen till the end. We know that the Hamshens are descended from Armenians. If Armenians visit and relate with us more often, we will be able to improve our language skills." says Cemal Vayiç.

At his house all present told that before going to school they did not know Turkish and spoke only Hamshesnak. They learnt Turkish at school. Aksu says the assimilation policy of Hopa-Hamshens started in the 1980s and the Hamshen dialect gradually gave in to the Turkish language.

At the revolutionary Hayteh Bar owned by Harun Aksu, Ishkhanyan meets Mumi Yilmaz. As soon as they step foot into the bar he holds out his hand in welcome and says – I'm also Armenian. "We know about your cause, we are of the same blood," he says.When asked how he knew he was Armenian without knowing any of thehistory, Yilmaz responds:

"I don't need to know the history to say that I'm Armenian. My grandfather is my history. He told me that it's the truth. Whatever I know comes from him. My grandfather came down from the mountains to sell whatever he had, a bit of milk, oil, whatever. They caught him, called him Armenian, and bashed his head in. They stole his belongings, his horse, everything.Before, in the mountains, they made our life miserable. We were hungry. When we came down they beat us constantly. They singled us out as Armenians. But now we've come down and they can't persecute us anymore".

A shop owner glows upon learning that the reporter was Armenian and asks whether people in Armenia know about them. Then he adds "Eh…we sold our religion. We sold our Christianity and became Muslims."

Even those Hamshens who avoid calling themselves Armenian and regard themselves as Turks can't escape the scorn heaped upon them by the other peoples of the region, calling them ermeni ("Armenian" in Turkish) in contempt.

As opposed to Hopa-Hamshens, who accept their Armenian identity, Turkish-speaking Bash-Hamshens deny their Armenian descent, but celebrate Vardavar (an Armenian Christian holiday with elements dating back to pre-Christian era) and bury the deceased in coffins, unlike Muslims who only use a shroud.

"If you ask a Hamshentsi what he is, he will answer "Hamshen'. If you then ask what a Hamshen is, he's at a loss. In this country, not calling yourself a Turk is an act of courage," says Bash-Hamshen Selçuk Güney, who owns the guesthouse in Samsun.

Ishkhanyan writes that on the one hand the Turkish authorities made up their version of history to cut the Hamshens from their Armenian roots, while on the other hand the local government and residents of other Muslim nationalities called Hopa-Hamshens Armenian and oppressed them, which made them preserve their language and

their Armenian descent as a form of resistance. They had two ways out: resist and remain the "the cursed ones", adopting the ideology of oppressed masses, i.e. communism, or become more catholic than the "the Roman Pope, i.e. Turkish nationalists".

"Leftists (Marxists) are very courageous, when they learnt I was Armenian, they would come up, talk to me without fear. Others, who are now facing their Armenian identity issue,

Continued on page 4

"The Knock at the Door" Book Presentation by Author Margaret Ahnert

WATERTOWN -- Armenian-American author Margaret Ajemian Ahnert will be discussing the latest developments from her award-winning book "The Knock at the Door," at ALMA (65 Main Street, Watertown MA 02472) on July 17 at 7 p.m.

A journey through the darkness of the Armenian Genocide, as told by the author's mother Ester, the book has been translated into 10 different languages, gone through six printings, and was named "Best Historical Memoir of 2008" at the New York Book Festival.

As she was growing up, Ahnert listened to her mother's terrifying stories about her deportation from her home in Amasia, Turkey, during the Armenian Genocide. Separated from her family at age 15, Ester underwent traumatic experiences but eventually escaped and emigrated to America. The book also explores mother/daughter relationships and presents an intimate view of family life and the inspiration Ahnert took from her mother.

Born in New York City, Ahnert has an MFA from Goucher College, a BA from Goddard College, and is a graduate of the Barnes Foundation. She has pursued a variety of careers: producing television documentaries,

lecturing as a docent at the Metropolitan Museum of Art and the Philadelphia Museum of Art, and teaching art appreciation through the "Art Goes to School" program in elementary schools. She has received numerous humanitarian awards, including the "Ellis Island Medal of Honor," and in 2010 established the Margaret Ajemian Ahnert scholarship program, which supports female journalists in Armenia.

Turkey Must Return Armenian Land

Continued from page 1

cording to the prosecutor general means that all international pacts relating to the Armenian people and their territories should be examined. Otherwise we will have what we have now, said Aghvan Hovsepyan.

He thinks it is wrong not to answer the Azeri balderdash that Syunik, Yerevan and Artsakh are Azeri territories. "Wouldn't it be more effective if we gave legally grounded answers to Azeris. For instance, in accord with March 16 pact of Moscow of 1921, Nakhichevan was separated from Armenia and as an autonomous region was given under Azerbaijan's patronage. Letting alone the legality of the Moscow pact, I should note that in 1923, Azerbaijan's Central Committee revised the previous decision and included Nakhichevan in its composition. This decision was such an evident violation of the international right that even Turkey issued a protest note against it. Can we affirm Nakhichevan is an inseparable part of Armenia and that Azerbaijan occupied it? Of course we can, but somehow we are silent", said Aghvan Hovsepyan.

Dwelling on international agreements relating Armenia, the prosecutor general said that the Armenian-Turkish border is not regulated. "We have territorial disputes with both Azerbaijan and Turkey". According to the prosecutor general, in order to solve these issues, it is necessary to work out a large package of claims with relevant legal grounds and introduce it before the authorities of Armenia with the view of submitting it to the International Court of Justice (ICJ), the principal judicial organ of the United Nations (UN). "I'm sure if Azerbaijan had at least 1/100 of our legal ground, it would have long applied not only to the International Court of Justice, but to all possible instances", said the prosecutor general calling not to forget that time is working against us.

Armenians Still Skeptical

Continued from page 1

not prepared for a genuine fight against corruption because it would endanger his hold on power.

According to the Global Corruption Barometer, 43 percent of Armenians think that the scale of government corruption in their country has actually increased in the last two years. Only 19 percent feel that the situation has improved, with the remaining 38 percent seeing no major changes.

The judicial system, police, healthcare and civil service were rated as the country's most corrupt institutions, with at least two-thirds of respondents saying they are seriously affected by graft.

Varuzhan Hoktanian, the director of the Transparency International branch in Armenia, described the survey's findings as "very worrisome." "The bodies that are supposed to be at the forefront of the fight against corruption -- notably the police and judiciary -- are the most corrupt ones not only in Armenia but other CIS countries," he said at a news conference.

www.massispost.com

Journalist Explores the Roots of Hamshen Armenians

Continued from page 1

were very friendly, but asked not to record their names as soon as I was about to take notes. They asked not to cite them, they were scared. I saw that in Turkey people are afraid because of their Armenian descent, maybe in Istanbul it is not so, but in Hamshen it was," says Iskhanyan.

He also speaks about the Hamshesnak (the Hamshen dialect is referred to as such in most scientific researches) and says if one listens to it carefully Armenian words can be detected and after some getting-used-to it becomes clear that it is Armenian.

And it is probably not accidental that Yilmaz Topaloglu, former mayor of Hopa, told him: "I feel uncomfortable conversing through a translator. We can speak that language fairly well, but sadly we've been subjected to assimilation and various pressures. That's why we have difficulty understanding each other."

"The language he refers to is Armenian. Yilmaz wouldn't say such a thing to anyone else in the world except for an Armenian who speaks it – 'I feel uncomfortable conversing through a translator'," writes Ishkhanyan.

In the end, Ishkhanyan answers the question: "Who are they?"

"They've demolished the Hamshen Kachikar Church so that no traces are left. You won't find it. The unknown location of the church symbolizes the destruction of the Black Sea Armenians. Successive Turkish regimes have dug down deep to eradicate all Armenian roots so that none ever grows again. But one stubborn branch, long overlooked, has sprouted again, trembling with fear. The Armenian words that flutter from the lips of this 30,000 Muslim community is the last vestige of a past when Armenians once lived on the Turkish shores of the Black Sea."

More Syrians Move To Armenia

Continued from page 1

port," Stepanian told RFE/RL's Armenian service (Azatutyun.am). "Three hundred of those families have already applied for buying apartments in the New Aleppo neighborhood in Ashtarak."

In Stepanian's words, the applicants will pay half of the cost of the apartments to be built in the town 20 kilometers west of Yerevan. Private benefactors will provide the rest of the funding, the official said, adding that the government has already set aside land for the Ashtarak neighborhood.

Salpi Javakhchurian and her family moved to Yerevan from Aleppo earlier this year, leaving behind an expensive house and three shops owned by them. The family has decided to buy an apartment in the Armenian capital.

"This is our homeland," explained Javakhchurian. "I feel like this is my city. There is hardship and some people may offend us, but nobody can tell us to get out of here."

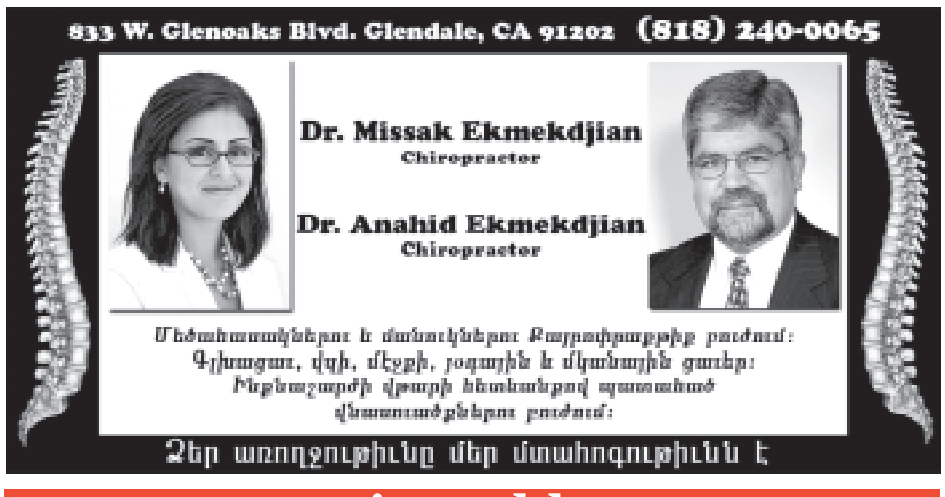

massisweekly.com
updated every Friday

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Նախկին լիբանանահայ եւ վերջին քառորդ դարուն Լոս Անճելոսաբնակ Յովհաննէս Հաննէսեանի մահը վշտով համակեց ոչ միայն իր հարազատները, այլ՝ իր բարեկամական լայն շրջանակները:

Լիբանան ծնած այս հայորդին հաճընցի գաղթականի զաւակ, իր նախակրթական եւ միջնակարգ ուսումը ստացած է Սահակեանի յարկին տակ, կրելով Բենիամին Ժամկոչեանի, Աստուր Էլճանեանի եւ Արմենակ Էլոյեանի նման դաստիարակներու հայեցի եւ մտաւոր շունչը:

Իր հունձքով բեղուն Սահակեանի ընտիր սերունդէն էր Յովհաննէս Հաննէսեան:

Սահակեանի յարկին տակ իր ուսման տարիները բոլորելէ ետք 1945 թուականին, երկրորդական ուսումը շարունակած է Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանին մէջ, հոն եւս ունենալով Լեւոն

Շանթի եւ Նիկոլ Աղբալեանի նման մտաւորական ուսուցիչներ եւ դաստիարակներ: 1948-ին ճեմարանէն շրջանաւարտ ըլլալէ ետք, վերադարձած է իր ակունքներուն եւ վեց տարիներ պաշտօնավարած է Սահակեան բարձրագոյն վարժարանին մէջ, ուսուցչապետ Բենիամին Ժամկոչեանի տնօրէնութեան տարիներուն:

Իրեն աշակերտածներու վկայութեամբ սիրուած եւ յարգուած ուսուցիչ եղած է դասաւանդելով տարբեր բնագաւառի նիւթեր:

Ուսուցչական ասպարէզի պաշտօնավարութենէն վեց տարիներ ետք միացած է Ֆէտէրալ դրամատան անձնակազմին, վարելով պատասխանատու պաշտօններ: Միաժամանակ, եղբօր՝ Կարապետ Հաննէսեանի հետ հիմնած է Շիրակ տպարանը 1952 թուին: Իրենց սեփական եւ այլ հրատարակութիւններով հրատարակչական բազմաշխատ գործունէութիւն ծաւալած են:

Հրատարակութիւնները կը վերաբերին բազմալեզու բառարաններու, մանկական գրականութեան (Յովհաննէս Թումանեանի եւ Անտէրսընի Հեքիաթները), առողջդաստիարակչական բովանդակութեամբ նիւթերու: Գեղագրութեան տետրակները սատարած են հայ դպրոցներու աշակերտներու գիրի ձեւաւորման:

Շիրակ հրատարակչատան հրատարակութիւնը եղող «Շիրակ» երգարանները մեծ ընդունելութիւն գտան Լիբանանի եւ այլ հայաշատ գաղութներու մէջ: Մինչեւ «Շիրակ» երգարաններու հրա-

տարակութիւնը, երգարանի հրատարակութիւնը հազուադէպ էր: Երգարանը լիովին ծառայեց հայապահպանման ճիգերուն: Երգարաններուն միացաւ ձայնագրեալը, որ իր երաժիշտ խորհրդատուներուն գործակցութեամբ ճոխացուց հայ երգարաններու մթերքը:

Այստեղ նշանակալից է «Ահեկան» մշակութային պարբերաթերթի հրատարակութիւնը, խմբագրութեամբ՝ Գրիգոր Շահինեանի եւ հովանաւորութեամբ՝ Հաննէսեան եղբայրներու՝ կարեւոր ներդրումով: Գրիգոր Շահինեան իր «Վերաքաղ» յուշերու գիրքին մէջ կը գրէ. «Շիրակ տպարանի տէրերը իրենց վրայ առին հրատարակութեան շահն ու վնասը: Անշուշտ վնասեցին...»:

«Ահեկան»ի դադրելէն ետք մնացեալ օրինակներու պահեստը փոխանցուեցաւ Շիրակին: Շահինեան կը գրէ. «Ահեկանի» պահեստը շահաբեր չեղաւ Շիրակ տպարանին: Արդէն շատ պահանջք չկար, մնացած թիւերու վաճառքն ալ խափանուեցաւ պատերազմի ընթացքին: Հրդեհ ծագեցաւ տպարանին մէջ եւ, ուրիշ գիրքերու կողքին, «Ահեկան»ի պահեստն ալ

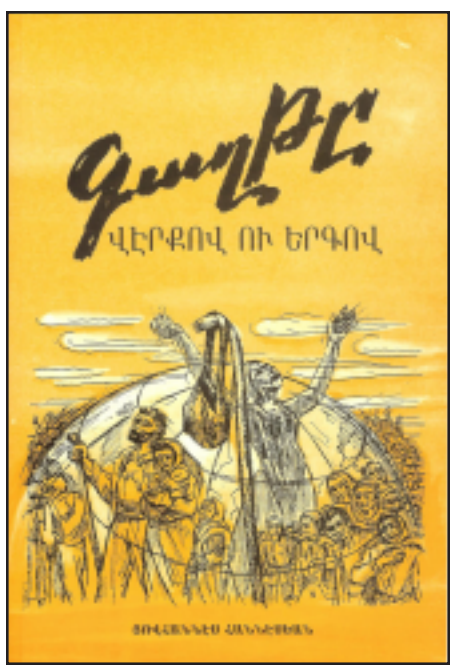

կրակի զոհ գնաց»:

1971-ին տպարանի կողքին բացումը կատարուեցաւ Շիրակ գրատան ի ներկայութիւն Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեանի:

Այդ առիթով Յովհաննէս Հաննէսեանի արտասանած խօսքը հայ մշակոյթի ծառայութեան նոր յանձնառութիւն էր: Իրապէս ալ Շիրակ գրատունը եղաւ նաեւ մտաւորականութեան կեդրոնատեղին:

Շար.ը էջ 19

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ
Սիրելի Սօսի, Շահէ եւ Հրաչ

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Այսպէս կը սկսի շրջանի մը մայրամուտը: Նախ կը մեկնի մտերիմ բարեկամներէդ մէկը, օրինակ Անդրանիկ Փոլատեանը, ապա երկրորդը՝ Բժիշկ Յարութիւն Սաղրեանը, իսկ հիմա՝ Յովհաննէս Հաննէսեանը: Անձնական թուացող այս օրինակները երբեք պէտք չէ ըմբռնել որպէս զուտ անհատական: Անոնք ինծի կամ միւսին չեն վերաբերիր: Անոնք կառնչուին գաղութի մը, աւելի ճիշդը՝ ամբողջ սփիւռքահայութեան: Որովհետեւ մեկնողները մանրիկներն են կամ էին Սփիւռքը կազմող, կենսաւորող, ծաղկեցնող, անոր կեանքը իմաստաւորող արժէքներուն, ծնած ըլլալով Յեղասպանութենէն վերապրող գաղթական ծնողներէ:

Այսօր անոնց յաջորդող երկու սերունդներէն շատ քիչեր պիտի կարենան հասկանալ եւ խորաչափել Յովհաննէսներու դերը որպէս սփիւռքահայութեան ենթահողը պատրաստող եւ պարարտացնող ուժ: Իր պարագային թերեւս ոչ ոք պիտի կարենայ արժեւորել, թէ ինչ կը նշանակէ թրքախօս կամ թէ՝ թրքական շարքիներ երգող հասարակութիւն մը հայերէն երգեցնել, աշխատիլ հայերէն լեզուն եւ երգը տարածել բեմերէն եւ ընտանեկան յարկերէ ներս, նաեւ՝ հայրենասիրական երգեր ժողովրդականացնել՝ յեղափոխականներէ տարբեր, ինչպէս որ ըրաւ Յովհաննէսը եւ իրենց Շիրակ Հրատարակչատունը նոյնանուն երգարաններու յաջորդական շարքերով: Ան այսպէսով դարձաւ նաեւ Սփիւռք-Հայաստան կամուրջ մը, երգով. «Գաղթը» պիտի դար աւելի ուշ: Հայերէն երգին ինչպէս նաեւ գիր ու տառին տարողութիւնը լաւ կ'ըմբռնէր հայ դպրոցի նախկին դաստիարակը, որ Յովհաննէս եղած էր, ինք իր կարգին թրծուած ըլլալով Ժամկոչեաններու, Աղբալեաններու, Շանթերու շունչին տակ:

Յովհաննէս Հաննէսեանի մտաւորական արժանիքներուն շնորհիւ, Շիրակ տպարանի սկզբնական պզտիկ, նեղլիկ գրասենեակը, որուն լայնքը դէր մարդ մը առանձին կրնար գրաւել, դարձած էր մտաւորականներու, գրողներու ապահով ժամադրավայր: Անոնք հոն կու գային կանոնաւորաբար իրեն հետ եւ իրարու հետ գրուցելու, մոռնալով որ հոն աշխատատեղի է, ապրուստի միջոց: Ինքն ալ կը մոռնար այդ իրողութիւնը, երբ իրարու ետեւէ կը դիմաւորէր գրուցող այցելուներու ամենօրեայ շարքը: Ինք գիտէր մտիկ ընել եւ մտիկ ընել տալ: Յարգել եւ յարգուիլ: Իր կերպարը ունէր կշիռ մը:

Հետեւաբար զարմանալի չէր, որ իր Ամերիկա պարտադիր փոխադրութենէն ետք, Լոս Անճելըսի իր նոր միջավայրին մէջ գրիչը ձեռք առաւ, դառնալու համար նաեւ խմբագիր, յօդուածագիր եւ հեղինակ: Նոյնիսկ գրեց ոտանաւոր՝ երգի վերածուած՝ նուիրուած իր կնոջ՝ Սօսիին: Այս ընդհանրապէս լուռ, վերապահ, անթափանց նկարագիրի տէր երեւցող անհատին մէջ կը թպրտար զգայուն հոգի մը, բացայայտ զգայնութիւններ: Ինք ուզեց պատկերել հայուն նոր իրականութիւնը, նոր սերունդին հայօրէն

ապրելու անստոյգ ճակատագիրը:

Բոլորս գիտենք, թէ Յովհաննէսը մեծապէս բախտաւոր եղաւ իր կնոջմով: Սօսին որ իր կեանքի հիանալի ընկերուհին էր, վերջին տարիներուն դարձաւ իրեն հոգացող, զինք խնամող, ամբողջովին նուիրեալ անխոնջ բուժքոյր մը, որուն իրազեկ էր Յովհաննէսը: Ասոր համար կ'ըսէր, թէ՝ Սօսիին հետ ամուսնանալով ինք նկատի ունէր նաեւ յիսուն տարի ետք պատահելիքները: Այս խօսքով, որպէս գործի մարդ, իր կինը իր ապահովագրութեան մաս կը կազմէր: Կը խնդայինք միասին, Սօսին ներառեալ: Իր հանդէպ այդ նոյն անխոնջ հոգածութիւնը ցոյց տուին իր տիպար զաւակները, Շահէն եւ Հրաչը, որոնց համար առաջին օրէն մնացի ընտանիքին «Գօգօ Ամմօ»ն: Հրաչին համար՝ թիւ մէկը:

Կը խորհէի Յովհաննէս տեսնել վերջին անգամ մօտակայ օրերս, բայց մահը կանխեց ճամբորդութիւնս: Այս է կեանքը, մեր արտատնկուած հայո՛ւ ճակատագիրը, երբ նոյնիսկ դիւրասահ կեանքի մը վայելքին մէջ մեր բերանը լեղի համ կ'ունենայ: Միշտ բան մը կայ, որ մեզ ետեւ կը քաշէ, մեր նայուածքը հոն ուղղելով:

Թերեւս այս է պատճառը, որ վերջին տարիներուն մեր յաճախակի հեռաձայնային խօսակցութիւնները ինք կը վերջացնէր՝ անվարան կրկնելով հայութեան նահանջը ահազանգող Շահան Շահնուրի ցաւի մէկ ճիչը -«Իշտէ պէօյլէ Մարտիկ աղա»: Շահնուր Փարիզի մէջ կը տուչորէր հայուն Իսկիւտարով, իր պարագաներով:

Իսկ Յովհաննէ՞սը:

Այո՛, Յովհաննէ՛ս, երկարամեա՛յ բարեկամ: - «Իշտէ պէօյլէ Մարտիկ աղա»:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԷՆ. «ՄԵՌԵԱԼ» ԾՈՎՆ ՈՒ «ԱՊՐՈՂ» ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՀՐԱՑՐ ՃԷՊԷՃԵԱՆ

Յորդանանն ունի պատմութենէն ժառանգուած մշակութային բազմաթիւ արժէքներ, որոնք կու գան հարստացնելու երկրին քաղաքակրթութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ բնութիւնը, տեսարաններն ու տեսարժան վայրերը: Թէեւ այս տեսարաններուն մէջ կան անապատային բաժինները, բայց նաեւ կայ ատկէ դուրս եկող գեղեցկութիւնը, որ թերեւս կրնայ նկատուիլ «չոր» եւ միապաղաղ, բայց խորքին մէջ ապրող վկայութիւն է: Այս վկայութիւններուն կարգին կան նաեւ աստուածաշնչական ենթահողէ եկած իրավիճակներ, որոնք իւրաքանչիւր այցելու կը դնեն այդ իրականութիւններու դէմ յանդիման՝ մէկ կողմէ գօտեպնդելով հաւատքը, միւս կողմէ՝ արժէքը:

Հետաքրքրական է Մեռեալ ծովը դիտել իբրեւ Յորդանանի այդ գեղեցիկ իրականութեան մէկ անբաժանելի մասնիկը: Զէ որ մահուան ու կեանքին, թէկուզ հակասական հասկացողութիւններուն մէջ կան իրարու բախող եւ շատ անգամ նաեւ իրարու շաղկապուած իրավիճակներ, որոնք կու գան ամբողջացնելու մարդուն եւ անոր պատմութեան հոլովոյթները: Այս իրականութենէն մեկնած՝ կարելի է բացատրութիւն գտնել ծովուն մեռեալ կոչուելուն, երբ անոր գեղեցկութիւնը վեր է ամէն կասկածէ: Կայ նաեւ աւելին. անիկա կը կոչուի նաեւ «Աղի ծով», իսկ աղը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ կեանքի նշան... Շատ է թիւը այն այցելուներուն, որոնք կու գան բուժուելու նոյնինքն Մեռեալ ծովուն մէջ, որ կեանքին հետ համեմատելու իրականութիւնը նաեւ կու գայ այն վիճակէն, որ կարելի չէ խեղդուիլ կամ ընկղմիլ անոր մէջ, նոյնիսկ եթէ մարդ կամովին ուզէ այդ մէկը ընել:

Բայց Մեռեալ ծովուն մէջ կը հոսի նաեւ այլ կենդանի իրականութիւն մը՝ Յորդանան գետը...: Յորդանան գետին առնչուած է աստուածաշնչեան եւ քրիստոնէական մշակոյթին մէկ մեծ ու կարեւոր իրականութիւնը՝ հոն մկրտուեցաւ Քրիստոս... Բազմաթիւ են ուխտաւորները՝ յատուկ նպատակով այցելուներ կամ զբօսաշրջիկներ, դէպի Յորդանան գետին երկու կողմերը. բայց նաեւ անոր հանդիպակաց տարածքին շրջակայքը կան քրիստոնէական տարբեր համայնքներու պատկանող եկեղեցիներ եւ եկեղեցական շէնքեր, որոնք կառուցուած են պետական արտօնութեամբ եւ հրամանագիրով՝ շրջանին քրիստոնէական մշակոյթի իրականութիւնը աւելի եւս ամրապնդելով:

Այդ եկեղեցիներուն շարքին է նաեւ հայկականը. հոս կը սկսի հայուն եւ իմ հպարտութիւնս:

Ի՞նչ հպարտութեան մասին է խօսքը...

Հպարտութիւն՝ քրիստոնէութիւնը պետականօրէն ճանչցած առաջին ժողովուրդը ըլլալու եւ քրիստոնէական մշակոյթին մէջ՝ համաշխարհային եւ ներազգային, մեծ ու գործօն անդրադարձ ունեցած ըլլալու, բայց նաեւ կայ այլ հպարտութիւն մը եւս...

Բայց շարունակելէ առաջ պէտք է բանալ փակագիծ մը:

Զէ՞ որ Յորդանանի մէջ կայ հայկական փոքր գաղութ մը՝ շուրջ 3000 անհատ հաշուող, ունի մէկ փոքրիկ հայկական նախակրթարան, երկու եկեղեցի, քանի մը մշակութային, բարեսիրական եւ մարզական կազմակերպութիւններ... Բայց չէ՞ որ փոքր գաղութները դատապարտուած են «մեռնելու», չէ՞ որ մեր ազգային եւ համասփիւռքեան վերլուծումներուն մէջ կայ նաեւ փորձառութիւնը՝ վճռելու, թէ «պէ՞տք է յոգնիլ եւ մտածել» անոնց կարգավիճակին մասին, մանաւանդ որ անոնք կրնան արագօրէն վերջանալ:

Փակագիծը փակելէ առաջ արժէ հաստատել, որ հպարտութիւնը ինքնին այն իրականութեան մէջ է, թէ հայկական փոքր գաղութը գիտցած եւ կրցած է իր տեղը ունենալ քրիստոնէական եւ պատմամշակութային արժէք ներկայացնող Յորդանան գետի ընդարձակ երկայնքին՝ հանդիսանալով հայկական իրականութիւն մը՝ տարբեր եկեղեցիներու կողքին: Սուրբ Կարապետ եկեղեցին կառուցուած է տօքթ. Կարօ Կարապետեանի յիշատակին համար կատարուած նուիրատուութեամբ:

Շարունակեցի դիտել հայկական եկեղեցին, որ կարգին էր փոքր հեռաւորութիւններու վրայ իրար կողքին կանգնած եկեղեցիներուն, անիկա կը հանդիսանայ ապրող իրականութիւն մը մեռեալի կողքին: Ծովուն շրջակայքին մէջ է, բայց ունի իր վկայութիւնը՝ մէկ կողմէ հայուն քրիստոնէական մշակոյթի ինքնութեան եւ ինքնագիտակցութեան, միւս կողմէ՝ հայուն պատմութեան: Վկայութիւն մը, որ հայը իր բազմաչարչար պատմութեան եւ անոր «կոտտացող» վէրքերուն մէջէն տակաւին «ապրող» իրականութիւն է, նաեւ՝ այն մասին, որ հայը տակաւին կը գոյատեւէ սփիւռքի մէջ՝ շրջանցելով «մեռած» կամ մեռնելու ենթակայ ըլլալու փորձառութիւնները եւ ապրելով նոյնիսկ Մեռեալ ծովու տարածքին:

Հակառակ փոքր ըլլալուն, Յորդանանի հայկական գաղութը ունի իր շարունակուող պատմութիւնը:

«Ամէն տեսակ ճիգ ի գործ կը դնենք, որպէսզի հայկական մեր մշակութային արժէքները ամուր պահենք», կ՚ըսէ Ներսէս Ներսէսեան՝ գաղութի գործօն անդամներէն մին, որուն կեանքին հիմքը իր աշխատանքային ասպարէզին կողքին հայկական իրականութիւնն է: Ինք ու իր գործակիցները համախմբուած են եկեղեցի-միութիւնակումբ երրորդութեան շուրջ եւ կարծէք հեւքի մէջ են՝ պահելու հայուն վկայութիւնն ու անոր ապրող իրավիճակը:

Ապրիլ 24-ին այդ շրջանին մէջ գտնուիլս թէեւ պարզապէս զուգադիպութիւն էր, սակայն այս իրականութիւնը աւելիով հաստատեց մէջս գաղութին ապրող վկայութիւն ըլլալու իրողութիւնը. արդարեւ, նոյնքան եւ աւելի քաջալերական էր տեսնել երիտասարդներուն մասնակցութիւնը մշակութային եւ հայկական կեանքին՝ զայն առաւել եւս ամրապնդելու միտումով:

Տարածուած ենք աշխարհով մէկ, իրականութիւն մը, որ մեր կամքով չէր: Պատմութեան ստեղծած սեւ ճակատագիրէն է ասիկա, որ կարծէք «դամբանի մրուրով գրուած» ըլլայ: Այս փորձառութիւնը մեր պատմութիւնը թաթխեց արիւնով, իսկ արիւնէն ետք տիրեց կոտորակուած իրավիճակ: Բայց կայ նոյնինքն այս արիւնաքամ եւ կոտորակուած պատմութեան փորձին վկայութիւնը, որ հայուն ապրող իրականութիւնն է: «Մեռեալ» իրավիճակներու մէջէն՝ «ապրող» իրականութիւնը, թէ՝ պատմութեան ամէնէն դաժան օրերուն իսկ հայը գիտցաւ ապրիլ եւ այս ապրելու իրականութիւնը զինք հասցուց այս օրուան: Յորդանանի վկայութիւնը այս ապրող իրականութեան մէկ փոքր արտայայտութիւնն է: Այս վկայութիւնները պէտք է քաջալերէ հայը, որպէսզի մտածէ ու գործէ «դրական» մթնոլորտով եւ հայեցակէտով: Դրական հայեցակէտով է, որ կարելի պիտի ըլլայ տարածուած եւ կոտորակուած «ապրող» իրականութիւնները համախմբել՝ ստեղծելու համար համահայկական դրական ուժ-ը: Իսկապէս կ՚արժէ հաւատալ դրական ուժին իրողականութեան եւ կարողականութեան:

Բայց միշտ կայ հարցում մը, նաեւ անոր հետ ինքզինք պարտադրող պարտականութիւն մը: Ո՞վ եւ ինչպէ՞ս պէտք է աշխատի՝ այս դրական ուժին ստեղծման ի խնդիր:

Մինչ այդ Յորդանանէն (ու տակաւին այլ տեղերէ) կան հայկական վկայութիւններ, «մեռեալ» իրավիճակներէ՝ «ապրող» իրականութիւններ:

Անհրաժեշտ ու հրամայական է, որ այս հայուն ապրող իրականութիւնները տանիլ վաղուան...

ՀԱՆԳԱՆԱԿԱՅԻՆ
ՆԱԽԱՃԱՇ

Champagne Brunch
CHARITY EVENT

Ի ՆՊԱՍՏ՝

Մամա
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ

SUNDAY JULY 14, 2013
AT 11:00 A.M.
1400 CORONET AVE.
PASADENA, CA 91107

DONATION $50

Հայ news.am

ՎԿԱՅԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՐՔ Է.- ՊԷՅՐՈՒԹ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԻՍԿԱՀԱՏԵԱՆ

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

Յոգնիլ չգիտցող այս ճարտարապետը ահաւասիկ հինգերորդ անգամ ըլլալով հանք մը պեղելու պէս կը շարունակէ ընթերցողին ներկայացնել այն բոլոր հրատարակութիւնները, որոնք վերջին հարիւրամեակին լոյս տեսած են հայերուս վրայ գործադրուած ցեղասպանութեան շուրջ:

Այս 368 էջերու վրայ տարածուող հատորը կը շարունակէ բացայայտել մեր կոտտացող ցաւերուն անվերջանալի շարանը:

Գիրքը կը բացուի պատմաբան Զաւէն Մսըրլեանի «Երկու Խօսք»ով, ուր գրուած է.- «Հայոց Ցեղասպանութեան մօտալուտ հարիւրամեակին Յարութիւն Իսկահատեան գնահատելի ներդրում մըն է, որ կ'ընէ: Իր ոճը հեզասահ է եւ ընթերցողէն լաւ կ'ընկալուի:

Իսկահատեան կը սիրէ տիպիկ մէջբերումներ կատարել Աւետարանէն: Ահա՛ այս մէկն ալ նախատեսող ասոյթ.-

«Վա՜յ քեզի, ով կործանող, որ
Դուն չկործանուեցար,
Վա՜յ քեզի, ով յափշտակող, որ
Քեզ չյափշտակեցին:
Երբ դուն կործանելը լմնցնես,
Քեզ պիտի կործանեն.
Երբ յափշտակելէ դադրիս,
Քեզ պիտի յափշտակեն»:
Մարգարէութիւն Եսայեայ, 33:01

Հեղինակը շնորհակալութեան խօսք ունի տպագրութեան մեկենասներուն՝ Տէր եւ Տիկ. Արմէն եւ Միմի Յարութիւնեաններուն ու Տէր եւ Տիկ. Վարդան եւ Մակի Գուգուճեաններուն: Իր կարգին, Պատրիարքութիւն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոցը գիրով մը բարձր կը գնահատէ Իսկահատեանին այս գործը ըսելով.- «Իսկապէս եզակի կարեւորութիւն ներկայացնող իրագործում մըն է «Վկայարան Հայկական Ցեղասպանութեան» շարքը, որ ինչպէս նկատեցինք պիտի ունենայ նաեւ իր շարունակութիւնը», ստորագրուած՝ Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց:

Վկայութիւն մըն ալ կայ մամուլի արձագանգներէն, գրիչովը արձակագիր-հրապարակագիր Շահանդուխտին, զոր ստորագրած է քաղաքիս «Ազդակ» օրաթերթին մէջ, ուր կ'ըսուի.- «Ինքուրոյն մտայղացում մըն է այս, զոր կը նկատենք օգտաշատ, մասնաւորաբար մեր ապագայ սերունդին: Համայնագիտարան մը գուցէ, իրագործուած տարիներ պահանջող քրտնաջան եւ հետեւողական կեդրոնացումով»:

Հատորը կը բացուի Ա. Կեսարի «Այնթապի Գոյամարտը» գիրքով, որ 1954-ին լոյս տեսած է Պոսթոնի «Հայրենիք» տպարանէն: Այս հատորին հեղինակին գործը բազմաթիւ աղբիւրներէ կու գայ, ինչ որ կը շեշտէ հաւաստիութիւնը տրուածին:

Թուրք հրամանատարը Քլըճ Ալի նամակ մը կը յղէ Այնթապի հայոց, ըսելով թէ խանութներ բացուին ու խաղաղ օրեր տիրեն քաղաքին...«Թուրքերուն նպատակը հայոց խանութները եւ հայերը կողոպտելն էր...»:

Այնուհետեւ մանրամասնօրէն կը տրուին թուրք-հայկական կռիւներուն արդիւնքները: Ֆրանսացիք որոշած են հեռանալ Այնթապէն: Հայերը մեծ խումբերով ու ճարահատ կը հետեւին հեռացող ֆրանսացի բանակայիններուն, երբ արդէն յաղթական էին՝ կազմակերպուածութեան եւ խիզախութեան բազում օրինակներ ցոյց տուած ըլլալով:

Կը հետեւի Յակոբ Գուլումճեան արձակագիրին գործին քննութիւնը, անոր «Արիւնոտ Անապատ» 434 էջերէ բաղկացած գիրքին:

Հրաշքի սպասող չկայ, թուրքը միայն ջարդել գիտէ: Տրուածը Յակոբ Գուլումճեանի ընտանիքին պատմութի՞ւնն է միայն, երբ հազար-հազարներ կ'անցնին դժոխքի ճամբաներէն մինչեւ Տէր Զօր:

Զարչարանք, որբանոցային կեանք ու ի վերջոյ Յակոբ կը հասնի ԱՄՆ-Միացեալ Նահանգներ:

Ապա, կը ներկայացուի Եսթեր Կոտիկեանի գիրքը, 112 էջ, տպուած Արժանթինի Գորտոպա քաղաքի «Սիփան» տպարանին մէջ, «Մեծ Եղեռնի Փոքրիկ Յուշարձանը» անունը գիրքով:

Այստեղ խօսքը Հաճընի հերոսներուն եւ հնչակեաններու կատարած գործին մասին կը գրուի:

Ինչպէս պատմուած է, կարգ մը հայ դաւաճաններու մատնութեամբ խումբ մը հայեր կախաղան կը բարձրացուին: «Այս դէպքերէն ետք, Օսմանեան կառավարութիւնը Աւնի պէյ անունով դաժան ու անբարեխիղճ կառավարիչ մը Հաճընն կը ղրկէ: Վերջինս զէնքեր հաւաքելու պատրուակով հայերը տեսակ-տեսակ չարչարանքներու կ'ենթարկէ»:

Մինչ 1904-ին Հաճընի քաղաքապետն էր Յարութիւն Շիբրտընեանը:

Թուրքերը Հաճընի վրայ կը յարձակին 25- 30 հազար զինուորներով: Հաճնոյ հայերը քաջաբար կը դիմադրեն, մինչեւ իրենց ունեցած վերջին փամփուշտը: Պաշարուած են: Ատանայէն օգնութիւնը կ'ուշանայ... ու ջարդ...:

Ի վերջոյ Եսթեր Շիբրտմեան բազում չարչարանքներէ ետք կը հասնի Հարաւային Ամերիկայի Գորտոպա քաղաքը ու կը գրէ վերոյիշեալ գիրքը՝ Հաճնոյ հերասամարտին մասին վկայութիւններ տալով:

Հերթը Շաւարշ Միսաքեանի «Տերեւներ Դեղնած Յուշատետրէ Մը» 93 էջանի գիրքին մասին է, տպուած «Ազդակ» օրաթերթին մէջ 1957-ին, որ հայ մտաւորականութեան ձերբակալման մասին է:

Շաւարշ Միսաքեան կը յաջողի զերծ մնալ ոստիկանութեան աչքէն, բայց ի վերջոյ կը ձերբակալուի, կ'ենթարկուի բազմատեսակ չարչարանքի եւ ի վերջոյ ընդհանուր ներման մը ընթացքին ազատ արձակուելով կը միանայ իր կուսակցական ընկերներուն:

Շաւարշ Միսաքեան այսպէս կ'աւարտէ իր յուշերը.- «Այժմ կարգը մեզի եկած էր դէպի բանտը առաջնորդելու օրուան բռնաւորներն ու ջարդարարները: Հասա՜ծ է հատուցման ժամը.- կ'ըսէին բարեմիտներ՝ հաւատալով դաշնակիցներու արդարադատութեան...բայց...: Այդ արդէն ուրիշ պատմութիւն է: Շատ աւելի շահեկան քան ինչ որ գրի առի ակամայ»:

Այնուհետեւ պրպտող Յարութիւն Իսկահատեան կը խօսի Մինաս Ա. Թաթարեանի «Կամաւորի Մը Յուշերը» գիրքին մասին: Ոդիսական մըն ալ այս մէկը:

Նոր գիրք՝ հեղինակ Տիգրան Ս. Փափազեան.- «Պատմութիւն Բալուի Հաւաւ Գիւղի», Տպ. «Մշակ», Պէյրութ, 1960, 240 էջ: Այս գիւղը հիմնուած է Քրիստոսէ առաջ Հայկ Աւան անունով: Զուտ հայկական գիւղ, որ ունէր հինգ հարիւր տուն բանկչութիւն: Ասոնք մոլեռանդ հեթանոս, Քրիստոնէութիւնը ընդունելէ ետք դարձեալ թունդ քրիստոնեայ , չեն թոյլատրեր որ ոչ մէկ կաթոլիկ կամ բողոքական հայ մօտենայ իրենց գիւղը:

Հաւաւցիները կ'որոշեն դիմադրել թուրքին: Թուրք կառավարութիւնը կ'որոշէ զինել շրջակայ թուրք գիւղացիութիւնը: Անհաւասար կռիւ: Հայոց դիմադրութիւնը կը շարունակուի մինչեւ վերջին փամփուշտ:

Զազա քիւրտերն ու թուրք բանակը ռումբերով կը յարձակին հաւաւի վրայ:

Ապա, քեմալականներու յաղթարշաւը: Կործանում Հաւաւի:

Այնուհետեւ, շարունակուող շարքը գիրքերու, երբ յոգնիլ չգիտցող Յարութիւն Իսկահատեանը կ'ուսումնասիրէ ու կը խօսի հետեւեալ գիրքերու շուրջ, ուր կը նկարագրուին անասելի չարչարանքներու ենթարկուած մեր բազմահազար հայրենակիցները դժոխքի ճամբաներու վրայ մինչեւ Ռասուլ Այն, Տէր Զօր, ուր թուրք մէկ սպայ կը ջարդէ 60,000 հայ.- Պետրոս Քարծայր, «Ծակէ Ծակ» Ա. գրքոյկ, Յուշագրութիւն Գոնիայի մէջ, 29 Մայիս 1921- Նոյեմբեր 1922, «Մատենաշար Ապրիլեան Եղեռնի» Թիւ 5, տպ. Կաթողիկոսութիւն Հայոց Մեծի տանն Կիլիկիոյ, Անթիլիաս-Լիբանան, 1960, միջակ չափի 66 էջ:

Գրողը ծնած է Հաճըմ, Գըրգեաշարեան ընտանիքէն:

« 1921 Մայիսին, Գոնիայի երկու հայ երիտասարդ կախաղան կը բարձրացուին...իբր թէ անոնք բազմաթիւ թուրքեր սպաննած էին»:

Ապա Քարծայրի հեղինակութեամբ նոյնին Բ. գրքոյկը, նոյն տարին, 79 էջ, ուր հեղինակին տարագրութեան պատմութիւնը կը շարունակուի: «Քեմալական իշխանութիւնները Գոնիայի հայոց վրայ ծանր տուրքեր կը դնեն կրկին: Հայ կանանց բուրդ կը բաժնուի, որպէսզի թուրք ասկեարներու համար հագուստներ հիւսեն...»:

Սա Սատիզմ չէ՞, ի՞նչ է:

Ապա, զանազան հեղինակներ, «Արձագանգ-35 ամեակ» կեսարիոյ Աղքատախնամ ընկերութեան հիմնադրութեան 35 ամեակի առթիւ, տպ. «Սարգիսեան եւ Ընկ.», Պէյրութ, 1963, 382 էջ:

Այս գիրքը քաղուած է Կարապետ Յարութիւնի Ծաղկունիի՝ «Էջ Մը Արհաւիրքի Օրերէն, Մարդասպան Մեքենան» գործէն, ուր կը պատմուի Կեսարիոյ թուրք ոստիկանապետի մը կազմակերպած զանազան գործերուն շուրջ՝ Կեսարիոյ մէջ:

Այս անգամ ի տես եւ ի լուր գործադրուող խժդժութեանց, թուրք բարձրաստիճան սպայ մը՝ Շահապ պէյ կ'ըսէ.- «Հերիք է պ'է, հերիք, հերիք է ալ ինչ որ ըրած էք ու կ'ընէք: Այդչափ անաստուածութեան ու անխղճութեան ինչ անուն կ'ուզէք որ տանք: Եթէ Աստուած ունիք, քիչ մը արդար եղէք ու չափաւորեցէք ձեր կիրքերն ու մոլուցքը: Ծաղրի առարկա՛յ դարձուցիք մեզ, ձեր այս առասպելական մեքենայով: Մեռա՞ծ է, ի՞նչ , ձեր խղճմտանքը»:

Այս ալ թուրքի մը խօսքը:

Կու գայ Հայկազն Գ. Ղազարեանի դասաւորած ու խմբագրած «Պատմագիրք Զմշկածագի» հրատարակութիւնը, տպ. Համազգայինի, Պէյրութ, 1971, մեծ չափի 654 էջ:

Հեղինակին հաւաքած «Սեւ Թուականը» գիրքէն մաս մը 1915 տարագրութիւն, Զմշկածագը ունէր 1500 տուն, որուն 2/5րդը հայ: Կը պատմուին «Արիւնոտ յուշեր», տարագրութեան շրջանի կեանքը:

Նոր գիրք «Տարագրեալի Մը Յուշերը», հեղինակ՝ Անդրէաս Գարամանեան:

Կը տրուին Կարս Պազարի մասին տեղեկութիւններ: «Քաղաքին շուկային առեւտուրը, արհեստները, արմտիքի եւ բամպակի վաճառականները հայոց ձեռքին էին»: Նաեւ «Տարագրեալի Մը Յուշերը » Բ. հատոր, ուր հեղինակը կու տայ նոր տեղեկութիւններ Կարս Պազարի դէպքերուն շուրջ: «Կարս պազարցիները Տէր Զօրի անապատին մէջ ծարաւ ու անօթի կը մեռնէին»:

Ահա դարձեալ Մեսրոպ Շիբրտմեանի «Մոռցուած Դէպքեր եւ Դէմքեր Հաճնոյ 1920-ի

Շար.ը էջ 20

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

*** $50,00 * $100,00 (first class) for USA**

$ 100,00 (Air Mail) for Canada.

$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: ----------

Address: ----------

City: --------- **State:**--------- **Zip Code:**------

Country: ----------

Tel :---------- **Fax :** ----------

ԼՍԵԼՈՒ ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Դիմացինը լսելու բացառիկ կարողութիւնը եւ նրբանկատութիւնը շատ քիչեր ունին: Մարդիկ ընդհանրապէս կը սիրեն շատ խօսիլ, քննադատել, բամբասել, իսկ շատեր ալ դժբախտաբար համբերութիւնը եւ տրամադրութիւնը չունին այլեւս լսելու:

Լսելը ձիրք է: Գրելու, կարդալու եւ խօսելակերպի մասին սորված ենք բոլորս ալ, բայց լսելու ունակութիւնը շատ քիչերս ունինք:

Լսելը՝ յարգանքի ապացոյց է: Մարդիկ կը սիրեն իրենց նկատմամբ ուշադրութիւնը եւ կ'արժեւորեն զայն: Շատերու համար հոյակապ երեւոյթ է, երբ մենք մեր ժամանակը կը նուիրենք եւ ջանք կը թափենք իրենց մտահոգութիւնները եւ խնդիրները լսելու:

Լսելով մենք ալ կը սորվինք եւ աւելի քիչ առիթ կ'ունենանք քննադատելու, բամբասելու եւ անախորժ վիճաբանութիւններով տարուելու: Գործնական եւ անձնական կեանքի մէջ, մարդոց մասին կարելի է շատ բան հասկնալ եւ աւելի առողջ փոխ-յարաբերութիւններ մշակել՝ լսելով, շատ մը խնդիրներու նաեւ աւելի շինիչ լուծումներ գտնելով:

Անհատներու սէրը եւ համակրանքը շահելու ոսկի բանալին՝ լսելու հոյակապ կարողութեան մէջ է:

Երբ մենք կը մերժենք լսել մեր զաւակները, կողակիցները եւ աշխատակիցները, աւելի բարդ խնդիրներու եւ երեւոյթներու դուռ կը բանանք, պատճառ դառնալով անոնց յուսահատութեան եւ հեռացումին:

Այսօրուան երիտասարդները կը սիրեն իրենց ձայնը լսելի դարձնել, յարգանքի եւ ուշադրութեան արժանանալ: Երբ մենք այդ ուշադրութիւնը եւ ժամանակը կը տրամադրենք անոնց, ժիր եւ զործօն լսողներու դերին մէջ, ապահովագրած կ'ըլլանք անոնց վերադարձը դէպի մեզ բոլոր խնդիրներու ժամանակ, ինչ որ ձեւով մեծ վարձատրութիւն մը կը դառնայ մեզ համար:

Մեր կեանքի ընթացքին ճիշտ եզրակացութիւններու եւ որոշումներու շատ անգամ լսելով է, որ կը յանգինք, տեղի տալով թիւրիմացութիւններու, շփոթի եւ խռովութեան:

Դրական փոփոխութիւններու, առողջ փոխյարաբերութիւններ եւ բոլոր խնդիրներու բարւոք լուծման ոսկի բանալին՝ Լսելն է:

ԻՆՉ Է ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀՈԳԻԻՆ ԵՒ ՄԱՐՄՆԻՆ ՄԻՋԵՒ

Ինչո՞ւ գիտնականները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են՝ ուսումնասիրելու մարմնին ունեցած ազդեցութիւնը հոգիին վրայ:

Ինչո՞ւ անոնք չեն ուսումնասիրեր նաեւ հոգիին ունեցած ազդեցութիւնը մարմնին վրայ:

Ես կ'ըլլամ յոգնած, նեղացած, մտահոգուած եւ կեանքէն յուսահատ, այսինքն՝ զեղձերուս եւ այլ ներքին գործիքներուս արտադրութիւնները ինծի համար այս զգացումը գծած կ'ըլլան: Ապա կը տեսնեմ սիրելի անձ մը, կ'ուրախանամ իրմով եւ կեանքի հանդէպ նայուածքս կը փոխուի, այսինքն՝ զեղձերուս եւ այլ ներքին գործիքներուս արտադրութիւնները փոխուա՞ծ են եւ ինծի համար գծած այս նոր ուղղութիւնը:

Արդեօք ի՞նչ պատահեցաւ: Աչքերուս ցանցին վրայ այս անձին պատկերին ունեցած լուսաւոր արտացոլացո՞ւմն է միայն, որ կը շարժէ այս արտադրութիւնները. այսինքն՝ եթէ այս արտադրութիւնները գործարան փոխադրենք եւ իրենց վրայ ցոլացնենք սիրելի բարեկամի մը պատկերը, այս արտադրութիւնները քիմիականօրէն պիտի փոխուի՞ն ուրախ արտադրութիւններու:

Արդեօք այս պատահածը «հոգեկան գործողութիւն» մը չէ՞, որ կ'ազդէ մարմնին գործունէութեան վրայ եւ կը բարեփոխէ անոր արտադրութիւններն ու քիմիականութիւնը: Յոգնած կ'ըլլամ, այսինքն՝ յոգնութեան արտադրութիւնները թունաւորած են մարմնիս բջիջներն ու հիւսկէնները: Անկարող եմ գործս շարունակելու եւ անմիջական կարիքը կը զգամ հանգիստի: Յանկարծ միտքիս մէջ գաղափար մը կը փայլի... հաւատացած համոզումներուս գերագոյն շահին, որոշ մարդոց հանդէպ ունեցած սէրս, աւելի շահելու փափաքս, որոշ անձի մը գերազանցելու նպատակս նոր վճռականութիւն կու տան ինծի, եւ, հետեւաբար, նոր թափով գործի կը մղուիմ, կը զգամ, թէ յոգնութիւնը փարատած է եւ կրնամ քանի մը ժամեր եւս աշխատիլ: Ուրեմն ի՞նչ է պատահածը: Ուրկէ՞ եկան այդ նոր արտադրութիւնները, որոնք բարեփոխեցին նախկին արտադրութիւնները: Այս բոլորը հոգեկան պատճառներ չե՞ն, որոնք կ'ազդեն մարմնին գործուն էութեան վրայ ու կը փոխեն անոր արտադրութիւններն ու քիմիականութիւնը:

Փոխադարձ յարաբերութիւն մը գոյութիւն ունի հոգիին ու մարմնին միջեւ: Արդեօք ի՞նչ է այս յարաբերութիւնը:

Մայրերու եւ հայրերու զգացումներուն մէջ մայր մը իր երեխային նկատմամբ կ'ունենայ այն զգացումը, թէ երեխան իր մէկ բաժինն է, իր գոյութեան խորքէն ծնած, եւ ինք իր գոյութիւնը կը զգայ երեխային գոյութեան ընդմէջէն: Այս հոգեկան զգացումը զուգահեռ է մարմնային իրականութեան, որն է՝ երեխային յառաջացումը մօրը մարմնին մէջ, եւ որոշ ժամանակի համար մօրը ու երեխային մարմնային գոյութեան միացումը, երբ անոնք մնունդ կ'առնեն մէկ գոյութենէ:

Հօր մը զգացումը իր երեխային նկատմամբ տարբեր է. ան կը զգայ, թէ իր երեխան իր մէկ մասն է, սակայն իր գոյութենէն դուրս գտնուող բաժին մը, եւ իրենց միջեւ յարաբերութիւնը սիրալիր բարեկամութիւն մըն է: Այս զգացումը զուգահեռ է մարմնային իրականութեան, այսինքն՝ այդ «նիւթ»-ը, որուն հետ հայրը մասնակից կը դառնայ երեխային կազմութեան մէջ, նիւթ մըն է, որ դէպի դուրս կը մղուի եւ մարմնէն ներս չի մնար, ինչպէս մօրը պարագային մէջ:

Հոս չենք ուզեր ըսել, թէ հոգեկան ուղղութիւնը ծագում կ'առնէ մարմնային վիճակէն, սակայն միայն դիտել կու տանք ուղղութեան մէջ գուգահեռութիւնը: Մարմինը, վայելչակազմութեան հասնելու սիրոյն, շատ ջանքի կը հանդուրժէ եւ պէտք ունի բազմաթիւ վարժութիւններու, սակայն երբ կը հասնի այդ վայելուչ դիրքին, աւելի թեթեւ կը զգայ: Հոգին ալ նոյնպէս պէտք ունի վարժութիւններու եւ ջանքի, ինչպէս նաեւ պէտք ունի կարգ մը փափաքներէ զրկուելու, որպէսզի հասնի հոգեկան վայելչութեան, սակայն երբ հասնի այդ վայելուչ դիրքին, աւելի թեթեւ կը զգայ ինքզինք:

Մարմնի մկանները կ'աճին ու կը զօրանան՝ յարատեւ վարժութիւններ կատարելով եւ երկար ժամանակ զանոնք գործի դնելով, մինչդեռ անոնք կը թառմին, երբ լքես զիրենք այն աստիճան, որ անկարող կ'ըլլաս զանոնք գործածելու: Հոգեկան յատկութիւններն ալ նոյնպէս հարկ է գործածել եւ վարժութեան ենթարկել, որպէսզի զօրանան: Իսկ եթէ անհոգութեամբ լքես զանոնք, կը տկարանան՝ գոյութիւն չունեցած ըլլալու աստիճանի:

Մարմինը երբեմն կենսանիութերու ձեւով պէտք ունի պատրաստ քիմիականութեան, սակայն անոնք բնական սննդականութեան առաքելութիւնը ամբողջովին չեն կատարեր, որովհետեւ մարմինը աւելի կ'օգտուի իր մարսած սնունդէն եւ անկէ կ'ընտրէ իրեն պէտք եղածները, այսինքն՝ դրական ներդրումներ կ'ունենայ սննդականութեան իւրաքանչիւր հանգրուանի մէջ:

Հոգին ալ նոյնպէս, թերեւս երբեմն պէտք կ'ունենայ պատրաստ գաղափարներու եւ զգացումներու, սակայն չի կրնար անոնց վրայ հիմնուելով ապրիլ եւ անպայման որ պիտի տկարանայ, եթէ դրական ներգործութիւն չունենայ գաղափարներուն հետ: Հետեւաբար, այս բոլորը օրինակներ են, որոնք նկատի առնել կու տան, թէ հաւասարակշռութիւն գոյութիւն ունի մարդ արարածին հոգեկան ու մարմնային բազմաթիւ շարժուձեւերուն եւ վարուելակերպին միջեւ:

ԱՆՁԱՅՆ «ԿԸ ՍԻՐԵՄ ՔԵԶԻ» ԸՍՈՂ ՏՂԱՄԱՐԴԸ

Քիչ են այն քաջ տղաքը, որոնք կը կտրեն տղամարդոց յատուկ լռութեան օրէնքը եւ բացայայտօրէն կ'արտայայտուին իրենց զգացումներուն մասին: Իսկ եթէ հետեւեալ նշաններէն որեւէ մէկը կատարեն, անոնք լռելեայն կ'արտայայտուին սէրը:

1. Կը նկատես որ սեւեռած է աչքերուդ մէջ.

Աչքերը մարդուն հոգիին հայելին են, ինչպէս նաեւ կրնան անոր սրտին մէջ գտնուող պատմութիւնը շաղակրատողները ըլլալ: Տղամարդիկ սիրահարի նայուածքով կը նային այն բոլորին՝ զորս կը ցանկան, այդ պատճառով շատ անգամներ իրենց կը տեսնենք գաղտագողի նայուածքներով կը դիտեն իրենց սիրտը բաբախել տուող կին արարածը: Սիրող անձին նայուածքները երկու տեսակ են. գաղտնի նայուածքը (պէտք է զինք բռնես ճիշդ դէպքին պահուն), եւ երկրորդ՝ անխախտ նայուածքը, երբ իրենց հայեացքը կը սեւեռեն անձին վրայ, որովհետեւ տղաք շատ զգոյշ են, երբ հարցը վերաբերի իրենց զգացումները ցուցաբերելու:

2. Իր խոհանոցը կ'օժտէ քու սիրած առարկաներովդ.

Ան իր սիրած աղջկան համար կ'ապահովէ անոր նախասիրած ուտելիքներն ու ըմպելիները: Այս կը նշանակէ, թէ այդ մանկամարդուհին անոր միտքէն կ'անցնի ամէնէն անսպասելի ռոմանթիք ձեւերով:

3. Բազմաթիւ անգամներ քու նուիրած քազակդ կը հագնի.

Իր հանդերձակալին ղեկը կին արարածին յանձնելը ոչ մէկ այր մարդ յօժար կամքով կը կատարէ: Ոչ թէ որովհետեւ տղաքը շատ դժուարահաճ են իրենց արտաքին կերպարանքին նկատմամբ, այլ որովհետեւ անոնք հպարտ են իրենց լաւ վիճակով:

Ամէն անգամ, որ տղամարդը թոյլ կու տայ կնկան ընտրելու իր հագնելիքը, ան ձեւով մը դիտմամբ առիթ կու տայ անոր հակակշռելու հագուելիքի ընտրանքին, եւ այս բոլորը՝ որպէսզի իր սիրած անձը ուրախ տեսնէ:

4. Հանրութեան մէջ կողքիդ կը կանգնի.

Երբ միասին տեղ մը կը գտնուիք, անոր կանգնած տեղը մեծ բան ցոյց կու տայ իր կեանքին մէջ քու գրաւած տեղիդ մասին:

Երբ այր մարդ մը տակաւին վստահ չէ իր զգացումներէն, ան կամ մի քանի քայլ հեռու կը կանգնի խնդրոյ առարկայ կնոջմէն եւ կամ մի քանի քայլ առջեւերկու ապահով դիրքեր՝ իր թափառող աչքերը պահելու համար: Բայց եթէ ինկած է այդ կնկան սիրոյ թակարդին մէջ, ան կառչած պիտի մնայ առնական հիմնական բնազդին, որն է՝ թէ ան շատ մօտ կը կանգնի այդ աղջկան, ցոյց տալու համար իր յանձնառութիւնը, իր աչքը ուղղակիօրէն սեւեռած պահելով այնտեղ՝ ուր կարելի կ'ըլլայ աղջկան տեսնել: Այդքան մօտ կանգնելով, առիթ կը ստեղծուի որ որոշ դէպքերու բերմամբ անոնք պատահմամբ իրար դպնան եւ կամ իրարու խօսքեր փսփսան, միեւնոյն ժամանակ այլ աղջիկներու հասկցնելով, թէ ինք հակում ունի այդ աղջկան կամ կնկան հանդէպ:

5. Ձի նեղանար երբ իրեն եկած հեռաձայնին պատասխանես.

Եթէ այր մարդ մը թոյլ տայ, որ իր սիրած անձը պատասխանէ իրեն եկած հեռաձայններուն, այս կը նշանակէ թէ ան ոչինչ ունի քօղարկուած պահելու: Տղաքը ընդհանրապէս ամէն տեղեկութիւններ չեն բաժնեկցիր, հետեւաբար, երբ տղամարդ մը արգելք չ'ըլլար, որ իր սիրած անձը ստանձնէ իր հեռաձայնը, առիթ տուած կ'ըլլայ անոր, որ իր մասին անձնական տեղեկութիւններ առնէ:

Բայց հարցը իր գաղտնիքներուն բաժնեկից դարձնելէն շատ աւելի անդին կ'անցնի: Ան տղամարդը, որ իրաւունք կու տայ կնկան իր բջիջային հեռաձայնին անձնականութեան մէջ թափանցելու, ան կարծես անոր կու տայ իր թագաւորութեան բանալին:

6. Այլ նշաններ.

** Ընթրիքի ձեր ժամադրութեան քեզմէ առաջ կը հասնի ճաշարան:*

** Կը յիշէ բարեկամուհիներուդ անունները (եւ ոչ միայն զեղեցիկ անձերուն):*

** Իր մարգանքի ժամերը քեզի հետ անցընելու կը տրամադրէ:*

** Ընտանիքիդ մասին կը հարցնէ:*

** Քեզի կը պատմէ գաղտնիք մը, զոր մէկու մը չպատմես:*

ՀՈԳԵՒՈՐ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԱՋԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ ԱՐԱՄԵԱՆ

Հոգեւոր առաքելութիւնը Աստուածաշունչի մեր ամենամեծ հրամանն է: Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Յիսուս Քրիստոս՝ «Գնացէք ամենայն աշխարհ եւ քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն արարածոց» (Մարկոս 16.15): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ինչ դատեցայ զիս գիտել ի մեջ ձեր, եւ ոչ զիս միայն, այլ զՅիսուս Քրիստոս զխաչեալն» (Ա Կորնթացիս 2.2): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ամաչեմ զաւետարանէ Քրիստոսի, զի զօրութիւն Աստուծոյ է ի փրկութիւն ամենայն հաւատացելոյ» (Հռոմ 1.16):

Հոգեւոր առաքելութիւնը Աստուածաշունչի մեր ամենամեծ հրամանն է: Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Յիսուս Քրիստոս՝ «Գնացէք ամենայն աշխարհ եւ քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն արարածոց» (Մարկոս 16.15): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ինչ դատեցայ զիս գիտել ի մեջ ձեր, եւ ոչ զիս միայն, այլ զՅիսուս Քրիստոս զխաչեալն» (Ա Կորնթացիս 2.2): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ամաչեմ զաւետարանէ Քրիստոսի, զի զօրութիւն Աստուծոյ է ի փրկութիւն ամենայն հաւատացելոյ» (Հռոմ 1.16):

Հոգեւոր առաքելութիւնը Աստուածաշունչի մեր ամենամեծ հրամանն է: Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Յիսուս Քրիստոս՝ «Գնացէք ամենայն աշխարհ եւ քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն արարածոց» (Մարկոս 16.15): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ինչ դատեցայ զիս գիտել ի մեջ ձեր, եւ ոչ զիս միայն, այլ զՅիսուս Քրիստոս զխաչեալն» (Ա Կորնթացիս 2.2): Ան ամենամեծն է, ինչպէս ասաց Պաւղոս Առաքեալ՝ «Զի ոչ ամաչեմ զաւետարանէ Քրիստոսի, զի զօրութիւն Աստուծոյ է ի փրկութիւն ամենայն հաւատացելոյ» (Հռոմ 1.16):

ԱԿՆԱՐԿ ՀԱԼԷՊԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Շարունակուածէջ 6-էն

հասկնալ Սուրիահայ արուեստագէտ Հրաչ Մաքուշեանի պատկերացումը «Քանթարա» կայքէջքի հետ անոր ունեցած հարցազրոյցին ուր կ'ըսէ, « Հայերը բոլորովին հեռու են Սուրիոյ մէջ պատահածէն, նման անոր որ իր գլուխը խրած է հողին մէջ եւ չուզէր տեսնել իրականութիւնը. անոնք երբեք դուրս չեն գար իրենց համայնքային շրջանակէն. հայերը մեծ մասամբ չունին արաբ բարեկամներ եւ այդ կը նշանակէ աւելի վախ հալածանքէ. եւ այն ինչ որ կը պատահի իրենց թաղէն դուրս իրենց կը բացատրուի նախագահին կամ պետական լրատուութեանց կողմէ որ կ'ըսէ թէ կարգ մը տեռորիստներ պիտի մորթեն հայերն ու քրիստոնեաները եւ միւս փոքրամասնութիւնները եթէ անոնք իշխանութեան հասնին: Իմացուեցաւ թէ կարգ մը հայ տղաք եւ աղջիկներ անհատական մասնակցութիւն բերած են յեղափոխական շարժումին, որու պատճառաւ ձեւով մը վստահութիւն ընծայուած է Սուրիահայերու չէզոքութեան նկատմամբ. ինչպէս նաեւ իմացուեցաւ թէ մարդասիրական օգնութեան գործերը աւելի մեծ եւ լայնածաւալ ընթացք ստացան երբ մարդիկ տեղահան եղան իշխանութեան կողմէ ռմբակոծուած շրջաններէ ինչպէս «Սալահըտտին» եւ «Սէյֆ Ըլ-Տաուլա» եւ ուրիշ տեղեր: Այս առնչութեամբ, նշմարելի էր հայկական մարդասիրական եւ բարեսիրական միութիւններու տինամիզմը, խնդավարութիւնն ու կարգապահութիւնը, զորս ցոյց տուաւ այդ միութիւններու փորձագիտութիւնն ու պատրաստակամութիւնը իրենց եկեղեցւոյ ընծայած օգնութեան կողքին: Սակայն, նոր իրավիճակ մը ստեղծուեցաւ, որ հաշիւները շրջագայեց.« Հայ Շապիհանները» (կամ պետութեան կողքին կռուող միլիշիաները): Հայ աքթիվիստ մը հեռեւեալ ձեւով կը բացատրէ.« կրնամ ըսել որ հայ Շապիհանները նախեւառաջ, զինուորագրուեցան ամսական վճարում ստանալու տենչով, եւ զէնք ու իշխանութիւն ունենալու համար: Անոնց թիւը Հալէպի մէջ հարիւրը (100) չանցնիր եւ մեծ մասամբ հեռու են հայոց բնակած վայրերէն: Յիշատակութեան արժանի է այն պարագան որ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ եպիսկոպոսը անցեալ տարուայ սկիզբին ըսաւ թէ Հայ Շապիհանները հայերը չեն ներկայացներ ոչ մօտէն եւ ոչ ալ հեռուէն, եւ թէ անոնք իրենք զիրենք կամովին եւ անհատապէս զինուորագրուեցան:

Ամերիկա ապրող Սուրիահայ լրագրող Խաժակ Մկրտիչեանը կը բացատրէ նաեւ հայերու ունեցած միւս մտավախութիւնը Սուրիոյ յեղափոխութեան նկատմամբ: Ան կ'ըսէ, «Արաբերէն առածը կ'ըսէ թէ չունեցողը չկրնար տալ, եւ Թուրքիան ժողովրդավարութեան դասեր տալէ առաջ ձախ եւ աջ նախ պէտք է նստի իր պատմութեան հետ , եւ հաշիւ տայ իր սեւ անցեալին գործած ոճիրներու եւ ջարդերուն համար: Թրքական միջամտութիւնները այսօր Սուրիոյ մէջ կը միտին խանգարել եւ աւերել Սուրիացի ժողովուրդի բոլոր համայնքներու եղբայրաբար ապրելու ընթացքը, եւ այս տեսակի ներկայ թրքական քաղաքականութիւնը շարունակութիւն է իր սեւ անցեալին » :

Այսուամենայնիւ, հարցը զարմանալի նկատուեցաւ երբ սկսանք խօսիլ Սուրիոյ յեղափոխութեան նկատմամբ ունեցած «հայերու կեցուածք»-ին մասին, նիւթ մը որ գուցէ սկսաւ արծարծուիլ «Ազատ Բանակ»-ի Հալէպ մտնելէն ետք: Հալէպահայ կին աքթիվիսթ մը կ'ըսէ: « Հայերս սկսանք հեռանալ Հալէպէն վախնալով «Ազատ Բանակ»-ի կողմէ ակնկալուած հակահարուածին, որպէս պատասխան կարգ մը իշխանամէտ հայ Շապիհաներու կողմէ գործուած արարքներուն ..., » ու երբ հարց տուինք թէ որեւէ նեղութիւն տրուեցաւ ձեզի անոնց կողմէ, ան պատասխանեց ըսելով, « Ո՛չ, մինչեւ հիմա յեղափոխականները մեզի նեղութիւն չտուին, բայց գիտենք որ եթէ մեզ նեղէն, մեզի օգնել պիտի չկարենան ոչ հայ Շապիհաները ոչ ալ պետութիւնը: Իշխանութիւնը արդէն մեր հարցով հետաքրքրուած չէ, ահա թէ ինչու՞ մեզմէ շատեր լքած ամէն ինչ կը հեռանան իրենց մորթը փրկելու համար»:

Ատկէ առաջ, «Յեղափոխութեան Համալսարան»-ի եւ կամ «Սալահըտտին»-ի եւ կամ նոյնիսկ «Պուսթան Ըլ-Քասըր» -ի ցոյցերու յիշատակութեանց մէջ չէր պակսէր հոս ու հոն հայ երիտասարդի մը կամ երիտասարդուհիի մը անունը:

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՀԱԼԷՊԸ

Հինէն ի վեր, Հալէպը գրաւած է յատուկ տեղ մը հայ ուխտաւորներուն մօտ որոնք հոն կ'այցելէին իրենց դէպի Երուսաղէմ ուղեւորութեան ընթացքին Ք.Ե. 301 թուականէն սկսեալ, երբ Քրիստոնէութիւնը դարձաւ պետական կրօնը հայերուն եւ Հայաստանի:

Վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ հայերու թիւը 1947-ին Հալէպի մէջ եղած է 325 հազար հոգի, այդպէսով անոնք կը հանդիսանային ամէնաշատ թիւ ունեցող Քրիստոնեայ համայնքը Հալէպի մէջ. սակայն անոնց թիւը սկսաւ պակսիլ երբ սկսաւ հակառակ ուղղութեամբ Հալէպէն դէպի Հայաստան գաղթը հայերուն ամբողջ քսան տարի մինչեւ 1967:

Սուրիացի Հալէպաբնակ գիտաքննարկող Ալա'ը Ըլ- Սայյէտ կ'ըսէ թէ հայեր հինէն ի վեր գտնուած են Հալէպի մէջ, եւ անոնց հոն բնակութիւնը հարիւրաւոր տարիներու կեանք ունի: Ճիշդ յայտնի չէ թէ անոնք երբ հասած են Հալէպ. ամենէն հին յիշատակարանը անոնց հոն գտնուելուն կ'երթայ եօթը հարիւր (700) տարի ետք, հայկական ձեռագրի մը վարի մասին մէջ գրուած, ուր կը նշուի « 1329 Ք.Ե. Հալէպ», որպէս թուականը այդ ձեռագրին, եւ զորս առնուած է Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ Սալիպա (Ժըտէյտէ) թաղին մէջ, որ կը մնայ հայկական եկեղեցի մինչեւ օրս:

Ան նաեւ կ'ըսէ թէ հայերը ունէին հիմնական դպրոց մը «Ներսէսեան Դպրոց» անունով Սալիպա (Ժըտէյտէ) թաղին մէջ, որուն աշակերտութեան թիւը 1915 թուականէն առաջ մօտաւորապէս 700 հոգի եղած է, եւ որ կը ներկայացնէ այն տարին որ գաղթական հայեր հասան Հալէպ, Կիլիկիոյ տարբեր շրջաններէն տեղահանուելով, տարուելու համար Օսմանեան իշխանութեան կողմէ դէպի Տէր-Զօր եւ ճէգիրէ, եւ անոնցմէ ոմանք պահուըտելով մնացին Հալէպի մէջ, հեռու Օսմանցիներու աչքերէն:

Հայերը հռչակաւոր են հնամեայ կառչածութեամբ եւ կարօտով Հայաստանի շրջաններուն, անոր յիշատակավայրերուն, հերոսներուն եւ մտաւորականներուն, ինչպէս նաեւ իրենց անսահման սէրով Հալէպի հանդէպ, անոր մշակոյթին եւ միջավայրին հանդէպ: Արդեօք ճակատագիրը իրենց կը մղէ՞ դէպի ուրիշ կարօտի պատմութեան մը: Շատ մը Հալէպահայեր կը մերժեն մտածել թէ օր մը պիտի արթննան ու տեսնեն որ Հալէպը պարպուած է հայերէ, կամ թէ հոգեղբայրներ պիտի չվերադառնան անոր լոյսերը վարելու:

Վերադառնալով վերոյիշեալ նիւթին, անոնք չեն յուսար երբեք որ Հայաստան պէտքը զգայ նոր թաղ մը շինելու կամ կազմելու, «Նոր Քէսապ» կամ «Նոր Դամասկոս» անուան տակ:

ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՓՈԽԻՈՒՄ Է՝ ԿԱՄ ՓԼԻՈՒՄ Է

Շարունակուածէջ 5-էն

դում, եւ միշտ չէ, որ այդ նպատակը իշխանափոխութիւնն էր կամ տուեալ կուսակցութեան՝ իշխանութեան գալը: Ամէն մէկն իր լոկալ խնդիրներն էր լուծում: Մէկը լուծում էր ֆինանսական խնդիր, մէկը լուծում էր քաղաքական ասպարէզում մնալու խնդիր, երրորդն այս կամ այն խմբի կամ անձի էր ծառայութիւն մատուցում: Այդպիսի պայմաններում միաւորումը բացառւում էր:

- Ի՞նչ էք կանխատեսում առաջիկայ հինգ տարիների համար, քաղաքական դաշտում ի՞նչ փոփոխութիւններ կարող են լինել:

- Վերջին ընտրութիւններից մօտ երկու ամիս է անցել, եւ արդէն ակնյայտ է, որ առանց ընդդիմութեան այդ համակարգը չի աշխատում: Ես պարզապէս համոզուած եմ, որ շատ արագ կը ձեւաւորուի ինչ-որ մի նոր ընդդիմութիւն: Նոր ուժ կը ձեւաւորուի, որտեղ ի յայտ կը գան նոր քաղաքական գործիչներ, եւ որտեղ կը լինեն նաեւ հին քաղաքական ուժեր եւ հին քաղաքական գործիչներ: Այն մարդիկ, ովքեր գործարքի մէջ չեն մտել կամ դժգոհ են գործարքի արդիւնքներից, կը միաւորուեն նոր խմբում:

OFFICE SPACE FOR RENT
ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104
Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով Հետաքրքրուողներէն
հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

ՊՐԷՆՏԸՆ ԹՈՄՍԻ «ՉԱՐԼԻԻՆ ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ»

Շարունակուած էջ 1-էն

ներու փնտռտուքի դասական տուեալներու վրայ հիմնուած «Չարլիին Մօրաքոյրը» երեք արարներու վրայ տարածուած հետաքրքրաշարժ, այլապէս գեղարուեստականօրէն հագեցուած թատերախաղի նիւթէն անկախ՝ գրաւի՛չ էր նաեւ երկի լեզուական մաքուր, պարզ եւ հաղորդական հայերէնի թարգմանութեամբ, որուն հեղինակային պատիւը կ՚երթայ թատերական բնագաւառէն ներս մեծապէս գնահատուած եւ սիրուած բեմադրիչ-դերասանապետ Գրիգոր Սաթամեանին:

Գրաւի՛չ էր դերակատարներու վարսայարդարումը, (Անուշ Նաճարեան) եւ հագուստներու համեմատացումը (Ազատուհի Գալանճեան):

Գրաւի՛չ էր թատերաբեմի իւրայատուկ անկեան զարդարանքը,

կազմաւորումն ու կահաւորումը, Մանուկ Սաթամեանի գեղարուստական փայլուն մտայղացումով:

Գրաւի՛չ էր հոն տեղ գտած առարկաներու դասաւորումը՝ (Արփի Պալապանեան եւ Նայիրի Էմիրզեան), բեմի պատշած լուսաւորութիւնը եւ երաժշտութիւնը՝ (Վիգէն Պալապանեան), վերջապէս, լուրջ բեմավարութիւնը՝ (Ռաֆֆի Գալամքարեան):

Գրաւի՛չ էր անշուշտ առաջնակարգ հերթով դերասան- դերասանուհիներու՝ Արի Լիպարիտեանի , Գրիգոր Սիմոնեանի, Ռուբէն Հարմանտարեանի, Արամ Մուրատեանի, Արփի Սամուէլեանի, Թալին Գալամքարեանի, Հրաչ Աճէմեանի, Գէորգ Քէօշկէրեանի, Մարօ Աճէմեանի եւ Ալիսէնի դերասանական վարժ եւ սահուն կատարողութեամբ:

Լիպարիտեան աստիճանաբար իր դերասանական իւրայատուկ ոճը կերտեց սկսած Յակոբ Պարոնեանի՝ «Մեծապատիւ Մուրացկաններ» էն մինչեւ Ե. Օտեանի «Սէր եւ Ծիծաղ» աւելի քան տասը թատերգութիւններու մէջ իր ստանձնած գլխաւոր դերերու շնորհիւ: Ան համարձակ է, ինքնավստահ եւ հաղորդական: «Չարլիին Մօրաքոյրը» կատակերգութեան մէջ, ան լաւագոյնս դրսեւորեց կեդրոնական տիպար՝ ճէք Զէզնիի դերը:

Գրիգոր Սիմոնեան, պէտք է ըսել, իր երբեմնի վարանոտ խաղարկութիւնը, ներկայ կատակերգութեան մէջ մասամբ շրջանցած կը թուէր ըլլալ: Իր ստանձնած Չարլի Ուիքըմ դերին մէջ ան յայտնութիւն մը դարձած էր, յայտնութիւն՝ որ իր պարզ թարգմանութիւնը կը գտնէ շարժուձեւերու եւ արտայայտուելու բնատուր համարձակութեամբ:

Ծառայ Պրասէթի իր համեստ դերին մէջ, Ռուբէն Հարմանտայեան ուշադրութիւն գրաւող կեդրոնական տիպարի տպաւորութիւն թողուց հանդիսատեսի վրայ: Ամէն բեմ յայտնուելուն՝ հանդիսատեսը իր ուշադրութեան առարկան կը դարձնէր զինք, որ այնքան հարազատ կերպով կը մարմնաւորէր բարձր դասակարգի ապարանքի մէջ ծառայողի բռնազբօսիկ յարգալիր մուտքը, սպասաւորի կենցաղավարի կեցուածքը եւ հրամանի սպասող խօսքը պայթուցիկ բնոյթի մշտատեւ համբերատարութեան ներքեւ: Տարակոյս չկար, որ Հարմանտայեան մեր թատերական կեանքէն ներս վաստակաշատ դերասան իբրեւ, գտած էր իր կատարողական ուղին, որ առաւելաբար կը բնորոշուի համեստ տիպարներու մարմնացումով, որ յիշել կուտար բարձր մակարդակի նուագախումբի մը մէկ համեստ թմբկահարը, որ համերգի աւարտին առանձնապէս գերազանց գնահատութեան արժանացած էր խմբավարին կողմէ, համոյթի աւարտէն անմիջապէս ետք:

Արամ Մուրադեան յաջող կերպով մարմնաւորեց Լորտ Ֆրանքուր Պապըրլիին եւ Չարլիին մօրաքրոջ կերպարը անոր բացակայութեան: Մուրադեան իր անբռնազբօսիկ , վարժ եւ սահուն դերակատարութեամբ տպաւորիչ կերպով խաղաց Չարլիին բացակայ մօրաքրոջ, Սթիվըն Սփեթիկիուի սիրած կնկան, նաեւ, Էլս Տէլըհէյի սիրահար ուսանողի դերերը:

«Գրիգոր Սաթամեան» թատերախումբի շնորհալի դերասանուհիներու շարքին կը դասուի Արփի Սամուէլեան, որ մէկ թատերախաղէ միւսը՝ նոր նուաճում կ՚արձանագրէ: Իր կատարողական ոճը համեմուած է համարձակութեամբ, շարժուձեւերու հաւասարակշռութեամբ եւ դէմքի իւրայատուկ արտայայտութիւններով:

Թալին Գալամքարեան , Երուանդ Օտեանի՝ «Սէր եւ -Ծիծաղ» ներկայացումին յաջորդող «Չարլիին Մօրաքոյրը» թատերախաղով երկրորդ բեմ բարձրանալն է, որ ապագայ խոստացող նկատառելի ոյժ մըն է:

Էլս Տէլըհէի շնորհազարդ մասնակի դերով Ալիսըն Քէշիշեան իր ներկայութիւնը զգալի դարձուց երբ կ՚ընկերակցէր Տոննա Լուսիա Տալվատորէզին, որ Չարլիին մօրաքոյրն էր:

Ներկայացումներով ճոխ շարք մը կը կազմէ իր դերասանական վաստակը: Ան Հրաչ Աճէմեանն է, համեստ, հետեւողական եւ յանձնառու: Քոլոնել Սըր Ֆրանսիս Զէզնի դերով, ան հարազատ արտայայտութիւն տուաւ իր, զիրար ժխտող կեցուածքներու հոգեբանական շարժառիթներուն: Յաջող դէմք մը՝ «Գրիգոր Սաթամեան թատերախումբ»էն ներս:

*1979-ին «Արտաւազդ Թատերախումբ»ի հիմնադրութենէն մինչեւ «Գրիգոր Սաթամեան Թատերախումբ» վերանուանումը*m *2013, Գէորգ Քէօշկէրեան աւելի քան*

տասը նշանաւոր թատերախաղերու մէջ արդիւնաշատ դերեր ստանձնած ըլլալով հարստացուցած է իր դերասանական վաստակը, որ միշտ գնահատուած է թատերասէր հասարակութեան կողմէ: «Չարլիին Մօրաքոյրը» կատակերգական բեմադրութեան մէջ, Սթիվըն Սփեթիկիուի դերով, Քէօշկէրեան ապացուցանեց իր կատարողական ճկունութիւնը, որ ի յայտ կուգար իր դուստրերուն՝ Քրիսթին վերտընի եւ Էյմի Սփեթիկիուի հանդէպ ցոյց տուած կոպիտ, այլապէս վիճելի հոգատարութեան մէջ:

Մարօ Աճէմեան մեր կանացի դերակատարուհիներու մէջ այն եզակիներէն է, որոնք տարիներու իրենց փորձառական վարժութիւններով եւ հետեւողական էլոյթներով իրենց մէջ ստեղծեցին թատերական նկարագիր, որոնք իրենց հմայքին կապեցին թատերասէր հասարակութիւնը: Մարոն, որպէս բեմական դերակատար՝ ծանօթ է գեղարուեստասէր հասարակութեան իբրեւ բարութեան, զոհողութեան, պարկեշտութեան եւ կանացի չափաւոր արժանիքներու պահպանման տիպար: Կ՚ակնկալէինք, որ ան նոյն տիպարը պիտի մարմնաւորէր «Չարլիին Մօրաքոյրը» կատակերգական բեմադրութեան մէջ, ինչ որ եղաւ երբ բեմ բարձրացաւ Տոննա Լուսիա Տալվատորէզի դերով, որ Չարլիին մօրաքոյրն էր:

Իր ամբողջութեան մէջ, որպէս գեղարուեստական մատուցում, «Չարլիին մօրաքոյրը»ի բեմադրութիւնը արժանի է ամէն գնահատանքի, որուն համար կ՚ողջունենք, ընդհանրապէս «Գրիգոր Սաթամեան թատերախումբ»ի դերասանական խումբը , վարագոյրի ետին ծառայող մասնագիտական գործիչները, թատերախումբի վարչական կազմը եւ մասնաւորապէս, երախտաշատ բեմադրիչ եւ դերասանապետ Գրիգոր Սաթամեանը, բոլորին մաղթելով ուժ, եռանդ, յարատեւութիւն եւ նորանոր յաջողութիւններ:

ՀԱՅ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԾՐԱԳԻՐ

Շարունակուած էջ 8-էն

պէս ապրիլ մեր նախնեաց աւանդութիւններով»:

Բանախօսութեանց նիստերու բացումը կատարուեցաւ Ուրբաթ առաւօտ ժամը 9:00ին՝ Առաւօտեան ժամերգութեամբ ներկայացուած դասընթացներուն մաս կը կազմէին «Հայց. Եկեղեցւոյ Պատմութիւը» (բանախօս՝ Դոկտ. Լեւոն Պետրոսեան), «Հայց. Եկեղեցւոյ Դաւանութիւնը« (բանախօս՝ Հայկ Մաղոյեան), «Սուրբ Մկրտութեան Խորհուրդը եւ Հայ Ինքնութիւնը» (բանախօս՝ Արժ. Տ. Շնորհք Աւագ Քհնյ. Տէմիրճեան), «Հայց. Եկեղեցւոյ Բաձրաստիճան Հոգեւորականները» (բանախօս՝ Վահէ Սարգսեան), «Հայ Ժողովուրդի Նպաստը Համաշխարհային Քաղաքակրթութեան» (բանախօս՝ Դոկտ. Մինաս Գոճայեան), «Հայուն Ինքնութիւնը» (բանախօս Դոկտ. Էլլի Անդրէասեան) «Ներածական Սուրբ Պատարագի» (բանախօս՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արքեպիսկոպոս Տէրտէրեան, Առաջնորդ), «Հայ Ժողովուրդի Պատմութիւն» (բանախօս՝ Դոկտ. Մինաս Գոճայեան), «Սուրբ Գիրք» (բանախօս՝ Մաշտոց Զօպանեան), Հայ Շարականներ« (բանախօս՝ Արժ. Տ. Յարութիւն Քհնյ. Թաշճեան):

Հայ Ժողովուրդի Պատմութեան եւ Հայ Ժողովուրդի Հաւատքի մասին սորվելէ զատ, աշակերտները փորձառութիւնը ունեցան հայոց հարուստ մշակոյթի եւ ազգային ժառանգութեան՝ մինչ անոնք մաս կազմեցին Հայկական պարերուն եւ աւանդական հայ խոհանոցին:

Կիրակի, Յունիս 30ին դասախօսութիւններուն մասնակցող երիտասարդները ներկայ գտնուեցան Առաջնորդանիստ Սրբոց Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարին մէջ Ծուխի Հոգեւոր Հովիւ՝ Արժ. Տ. Խաժակ Քհնյ. Շահպազեանի կողմէ մատուցուած Սուրբ Պատարագին: Տէր Հայրը հակիրճ կերպով տեղեկութիւններ հաղորդեց Հայ Ինքնութեան Նուիրուած Ամառնային Ծրագրի մասին եւ ներկայացուց կազմակերպողներն ու բանախօսները: Ապա Առաջնորդ Սրբազան Հօր օրհնութիւններն ու ողջոյնները փոխանցեց անոնց եւ յոյս յայտնեց, որ ապագային մասնակցող երիտասարդներուն թիւը պիտի աճի: Երիտասարդները Սուրբ Հաղորդութիւն ստացան եւ ապա զոհունակ սրտով մեկնեցան իրենց Ծուխերը:

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Հանգուցեալ Յովհաննէս Հաննէսեանի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, Յուլիս 21, 2013ին, Փասատինայի

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, 2215 E. Colorado Blvd., յաւարտ Ս. Պատարագի:

Սգակիրներ՝

Այրին՝ Սօսի Հաննէսեան

Զաւակը՝ Շահէ Հաննէսեան եւ զաւակները

Զաւակը՝ Հրաչ Հաննէսեան եւ զաւակները

Եղբայրը՝ Կարապետ Հաննէսեան եւ զաւակները

Աներորդին՝ Նազարէթ Գեւոնեան եւ զաւակները՝ ընտանեօք

Աներորդին՝ տէր եւ տիկ. Րաֆֆի Գեւոնեան եւ զաւակները

Քենին՝ Արփինէ Գեւոնեան եւ զաւակները՝ ընտանեօք

Եւ համայն Հաննէսեան, Գեւոնեան, Աւետիսեան, Միքայէլեան, Մատենգի,

Փարթամեան, Ռուպիօ ընտանիքները, հարազատներն ու բարեկամները

Հանգուցեալի յիշատակին նուիրատուութիւնները կը խնդրուի կատարել «Սահակեան»

Սանուց Միութեան (Sahagian Alumni Peniamin Jamgotchian School) 3100 Pontiac St., La

Crescenta, CA 91214, կամ «Երկիր եւ Մշակոյթ» Հիմնարկին (Land and Culture

Organization) 1435 Old House Rd., Pasadena, CA 91107:

ՄԵՐՏԻՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀՈՒՆՁՔԸ

Շարունակուած էջ 8-էն

րագրեր, որոնք յանձնուեցան անոր գրասենեակի ներկայացուցչին՝ օրդ. Թալին Տէրմէնճեանի ձեռամբ:

Հոգաբարձական կազմին անունով ելոյթ ունեցաւ անոր ժրաջան ատենապետը՝ դոկտ. Վահէ Նալպանտեանը, որ նախ փառք տուաւ Աստուծոյ՝ յաջող ուսումնական տարի մը բոլորած ըլլալնուս համար, հանդիսատեսներուն ներկայացուց Տիկ. Աշխէն Իսբէնճեանը: Պրն. հիւպատոսը նախ շնորհաւորեց շրջանաւարտները, ապա անոնց բացատրեց, որ իրենցմէ իւրաքանչիւրը ապագային պիտի դառնայ իր ազգի դեսպանը կամ հիւպատոսը՝ տարբեր շրջանակներու մէջ, որ դեսպանին պարտականութիւնը միայն ձեռնարկներու եւ խրախճանքներու ներկայ գտնուիլ եւ

ինչպէս նաեւ իր գնահատանքն ու երախտագիտութիւնը յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք այս հաստատութիւնը կանգուն պահեցին եւ սատարեցին անոր առաջընթացին:

Դոկտ. Նալպանտեանի խօսքէն ետք, վարժարանի երգչախումբը՝ առաջնորդութեամբ երաժշտութեան դասատու Տիկ. Վիքթորիա Աբրահամեան-Էլիասիի, հմայեց ներկաները, անոնց հրամցնելով փունջ մը հոգեւոր եւ ժողովրդային երգեր:

Օրուան պատգամախօսն էր Հայաստանի Հանրապետութեան Լոս Անճելըսի գլխաւոր հիւպատոս՝ պրն. Գրիգոր Յովհաննիսեանը: Զինք զուարճանալ չէ, այլ իր ազգն ու հայրենիքը ներկայացնել ամէնուրեք՝ միշտ զանոնք բարձր պահելով:

Վերջապէս ժամը հասած էր, որ 8րդ կարգի աշակերտները բեմ բարձրանան. անոնցմէ Լեւոն Աւետիքեանը անգլերէնով եւ Ալեքսիա Մովսէսեանը հայերէնով կարդացին իրենց ուղերձները, ապա Տիկ. Արսլանեանը անոնց յանձնեց իրենց այնքան անհամբերութեամբ սպասուած վկայականները, նախագահական կամ այլ գնահատագրեր, նիւթական մրցանակներ եւ Պրն. Ատրին Նազարեանի շնորհաւորագրերը:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՃԻՃԻԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով (Հալէպ) Ս.Դ.Հ.Կ. Կլենտէյլի «Արսէն Կիտուր» մասնաճիւղը իր վշտակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալի հարազատներուն, յատկապէս ընկ. Յովսէփ Ճիճիեանին:

****

ՅԱԿՈԲ ՃԻՃԻԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով (Հալէպ), Տէր եւ Տիկ. Աւօ եւ Անի Ղարիպեան իրենց խորագոյց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի համայն հարազատներուն եւ պարագաներուն, յատկապէս եղբօր՝ Յովսէփ Ճիճիեանին:

Առ այդ կը նուիրեն $100 տոլար «Մասիս»ին:

****

ՅԱԿՈԲ ՃԻՃԻԵԱՆԻ մահուան տխուր առիթով (Հալէպ) Տէր եւ Տիկ. Ռաֆֆի եւ Թալին Ղարիպեան կը յայտնեն իրենց վշտակցութիւնները հանգուցեալի հարազատներուն:

Առ այդ $100 տոլար կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

Շարունակուած էջ 13-էն

Գաւաթ մը սուրճի շուրջ մէկտեղուած մտաւորականները կ՚արծարծէին ազգային, մշակութային եւ գրական հարցեր:

Յովհաննէս Հաննէսեան իր հասարակական գործունէութեան առաջին քայլերը նետած է Սահակեան Շրջանաւարտից Միութեան ատենապետութեան պաշտօնը ստանձնելով: Այդ տարիներուն շրջնաւարտից միութիւնները մշակութային միութիւններու դերը կը կատարէին, կազմակերպելով գեղարուեստական, վիճաբանական, ընկերային եւ թատերական ձեռնարկներ:

Սահակեանի թիթեղեայ յարկին տակ, մինչեւ նոր եւ շքեղ կառուցումները, Սահակեանին կը տրուէր շքեղ սրահ բնորոշումը: Հաննէսեան Սահակեանին իր ծառայութիւնը բերաւ նաեւ որպէս հոգաբարձութեան անդամ, որմէ ետք 1969-ին հիմնուած ՀԿԲՄ-ի Կեդրոնական մարմնի հիմնադիր անդամներէն եղաւ: Փնտռուած էր որպէս ժողովական իր արտայայտած գաղափարներով եւ հարցերու շուրջ խոհեմ մօտեցումներով:

Սահակեանի Սին էլ Ֆիլի հողամասի գնման եւ կառուցման աշխատանքներուն իր մասնակցութիւնը եւ նպաստը բերաւ:

Այնուհետեւ ալ, որպէս նախկին կրթական մշակ եւ մտաւորական դէմք, աջակցութիւնը բերաւ կրթական մակարդակի բարձրացման:

Հակառակ Լիբանանի հանդէպ, որպէս իր ծննդավայրը, խոր սէր տածելուն, ուրիշներուն կարգին ինքն ալ բռնեց գաղթի ճամբան, իր ընտանիքին հետ հաստատուելով Լոս Անճելոս 1984 թուականին: Հոն եւս հիմնեց իր գրատունտպարանը՝ Շիրակ անուամբ, եւ շարունակելով Պէյրութի աւանդութիւնները, կազմեց մտաւորականներու շրջանակը, որոնք շաբաթօրեայ հանդիպումներ կ՚ունենային իր կեդրոնին մէջ: Իր անունը ծանօթ անուն մը դարձաւ Լոս Անճելոսի հայութեան, «Մասիս» թերթին իր աշխատակցութիւններով: Ցուցաբերեց հրապարակագիրի արժանիքներ: Այդ յօդուածները, տպաւորութիւններն ու յուշերը ի մի համախմբելով հրատարակեց «Գաղթը Երգով ու Վէրքով» գիրքը: Հատորը արժանացաւ լայն ընդունելութեան՝ սփիւռքին իր պատմութեան վերաբերող նիւթերով եւ դէմքերով: Սահուն եւ ճաշակաւոր արեւմտահայերէնով:

Իրմով հայութիւնը կորսնցուց արժանաւոր դէմք մը:

Պ. Ս.

Դասարանի երրորդ բարձրագոյն միջին ձեռք բերող աշակերտուհին՝ Ժոլի Մավոյեանը տնօրէնուհիին յանձնեց 8րդ կարգի դպրոցական առօրեան պատկերացնող նկարներու հաւաքածոյ մը, որմէ ետք Տիկ. Արսլանեանը տուաւ իր պատգամը:

Ան նախ հպարտութեամբ ներկայացուց Մերտինեանի զանազան իրագործումներն ու յաջողութիւնները այս տարեշրջանի ընթացքին. իր սրտագին շնորհակալութիւնները յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք բաժին բերին այդ յաջողութիւններուն եւ իրագործումներուն մէջ, մասնաւորաբար իր ուսուցչակազմին եւ անձնակազմին, յատուկ կերպով շնորհաւորեց Տիկ. Ա. Իսբէնճեանը՝ իր հանգստեան կոչուելուն առթիւ, գնահատելով անոր «երկարամեայ, բեղուն վաստակը»:

Այնուհետեւ, ան խօսքը ուղղելով շրջանաւարտներուն՝ ըսաւ. «Մի՛ վհատիք անյաջողութիւններէ, եղէ՛ք համբերող, բայց յարատեւող, կատարեցէ՛ք ձեր լաւագոյնը, սիրեցէ՛ք բարին, ճշմարիտը, գեղեցիկը, կանոնն ու կարգապահութիւնը. յարգեցէք ձեր շուրջինները. մի՛ մոռնաք ձեր լեզուն, պատմութիւնն ու հաւատքը»:

Վերջին խօսք առնողը եղաւ Պր. Ատրին Նազարեանը, որ ներկայ էր յատկապէս գնահատելու համար Տիկ. Ա. Իսբէնճեանը: Ան նախ ներկայացուց մեծարեալի ուսուցչական ասպարէզին մէջ ունեցած ներդրում նուիրագործումները անցնող 50 տարիներու ընթացքին, ապա անոր յանձնեց Քալիֆորնիոյ նահանգի Ներկայացուցիչներու Տան կողմէ տրուած գնահատագիրը. (California Legislature Assembly Resolution):

Սրտաբուխ խօսքերով ելոյթ ունեցաւ նաեւ Լոս Անճելըս քաղաքի Ոստիկանական բաժնի մասնագէտ եւ նախկին մերտինեանցի Պրն. Կրէկ Մարթայեանը:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ Տէրունական Աղօթքի երգեցողութեամբ եւ Վեր. Արա Զագրեանի օրհնութեամբ:

Ուրախ ու խանդավառ մթնոլորտը այնուհետեւ փոխադրուեցաւ «Օլիվիա» ճաշասրահը, ուր շրջանաւարտները, անոնց երջանիկ ծնողներն ու հարազատները, ինչպէս նաեւ վարժարանի տնօրէնուհին եւ խումբ մը ուսուցիչներ անցուցին անմոռանալի ցնծութեան պահեր:

Աչքը լո՛յս բոլոր ծնողաց, թող Աստուած նորանոր յաջողութիւններ, աւելի բարձր վկայականներ եւ անհամար ուրախ պահեր շնորհէ մեր մատաղ սերունդներուն:

ՎԿԱՅԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Շարունակուած էջ 15-էն

Հերոսամարտէն», տպ. «Արազ» Նիկոսիա-Կիպրոս, 1974, փոքր չափի 199 էջ:

Հեղինակը 1919-ին Հաճըն գալով կը մասնակցի քաղաքին ինքնամսեայ ինքնապաշտպանութեան հերոսամարտին:

Նոր գիրք մը եւս Թադէ Մանկասարեանէն՝ «Եօթանասուն Տարիներ Ետք Յուշեր», Պէյրութ, 1983, միջակ չափի, 157 էջ, ուր կը խօսուի Խարբերդ քաղաքի Մեզիրէի շրջանին, Թլկատինցիի հիմնած դպրոցին, անոր աշակերտած Վահէ Հայկին, Բենիամին Նուրիկեանին ու իր իսկ մասին:

Կարգը Լիւսի Ղազարոսեան-Եագուպեանի «Ողբերգ Զէյթունի» վիպերգին շուրջ է, զոր հրատարակութեան պատրաստած է Անդրանիկ Տագէսեանը, օժանդակութեամբ զէյթունցի գեղանկարիչ Հայկ Թումայեանի: Վիպերգը գրուած է Զէյթունի գաւառաբարբառով:

Ապա նոր գիրքեր՝ Ժանին Ալթունեանի ֆրանսերէնով գրուած՝ «Բա՛ց Միայն Իմ Դիմաց Ճամբաներն Արմենիոյ»: Իր ծնողները ճաշակած են դառնագոյն աղէտներ: Ժանինի հայրը՝ Վահրամ Ալթունեան իր յուշերը գրած է հայատառ Թրքերէնով, զոր Գրիգոր Պըլտեան արձակագիրը թարգմանած է ֆրանսերէնի:

Կայ նաեւ Արմինէ Կալենցի գիրքը՝ «Ներիր Ինձ Յարութիւն»: Կիւրին քաղաքին մասին է: Յարութիւն Կալենցը որբ կը մնայ:

Միսաք Թորլաքեանը հանդէս կու գայ իր «Օրերուս Հետ» գիրքով: Պաքու քաղաքին մէջ ազերի ճիւանշիր ճիւաղը 30,000 հայ կը ջարդէ: Այս ջարդը ոչ առաջինն է ոչ ալ վերջինը, մինչեւ Շուշիի ազատագրումը հայ հերոսներու ձեռքով:

Որմէ ետք Սիրաք Սարհատեանի «Կեանքիս Յուշերէն»ը, Երեւան, 2007թ., մեծ չափի 304 էջ: Գիրքերու հոսքը կը շարունակուի: Այս գիրքին Ա. եւ Բ. հատորները Վանի մասին են:

Նոր գիրք ֆրանսերէնով՝ Էմիլի Քարլիէի «Կոտորածների Մէջ»: Այս ֆրանսուհին Սեբաստիոյ ֆրանսացի հիւպատոսին կինն է, որ իր ականատեսի վկայութիւնները կու տայ Օսմանեան Թուրքիոյ մէջ իր տեսածներուն մասին:

Ահասարսուռ պատմութիւններ Տիարպէքիրի դէպքերուն շուրջ: Գիրքին մէջ տրուած է նաեւ Եղիսաբէթ Բարսեղեանի «Եղեռնից Վերածնունդ», Երեւան, 2011, 328 էջ, գիրքին մասին: Աքսորի պատմութիւն Այնթապէն:

Ապա՝ Սամուէլ Կարապետեանի «Յուշագրական Ժառանգութիւն» , Երեւան, 2011, մեծ չափի 384 էջ: Վանի Առէն գիւղը Թուրքերը հրոյ ճարակ դարձուցած են: Ահաւոր եղեռնագործութիւնը կը շարունակուի:

«Վերապրած Խոյեցի Արուսեակը», գործ՝ Ռոզմէրի Յարութիւնեան Քոհէնի, Երեւան, 2011, փոքր չափի 224 էջ.- "Թուրքերը հայերը բնաջնջած են ոչ միայն 1885-86 թուականներուն, Ատանայի ջարդերուն եւ 1915-ի ցեղասպանութեան տարիներուն, այլ՝ հոն ուր կոխած է Թուրք ասկեարին պիղծ ոտքը»:

Նոր գիրք՝ Մարկօ Ղուկասեանի «Անվերնագիր...1915» փաստագրութիւնը, Երեւան, 2011, միջակ չափի 192 էջ Սեբաստիոյ Թոնուսի գաւառի «Գարակէօլ» զուտ հայկական գիւղի՝ 350 տուն, տարագրութեան պատմութիւնն է:

Ապա զանազան հեղինակներ «Հարիւրամեակ Հայոց Յեղասպանութեան», Թեհրան, 2012, փոքր չափի 110 էջ- չորս մասերէ բաղկացած - «Թուրքիոյ Գեհենից Մի Հայ Ընտանիքի Հրաշքով փախուստը, Պատմում է Ականատես Տիկին Եսթեր Թ. Մկրտիչեանը»:

Հասանք Ֆայիզ էլ Հիւսէյնի Ղուսէյն Յ. Ի. «Հայոց Նահատակութիւնը» էջերուն: Էլ Ղուսէյն վեցուկէս ամիս Տիարպէքիր մնալով ականատեսը կ՚ըլլայ Թուրքին վայրագութեան, հոս կը գտնենք իր վկայութիւնները: Արաբերէնով այս գիրքին կը հետեւի «Արաբական Աղբիւրները Հայոց Յեղասպանութեան Ոճիրին Մասին» գործը, Պէյրութ, 1988, 141 էջ: Ապա «Տիգրանակերտի Նահանգի Ջարդերը»: Կոտորած, կոտորած, կոտորած պիտի գրէր հայ բանաստեղծը:

Նաեւ սպանացի գրող Խոսէ Անթոնիո Քուրիարանի «Ռումբը» գիրքը, թարգմանիչ՝ Շուշան Սիրոյեան, խմբագիր՝ Գէորգ Եազըճեան, Սպանիա, 2012 միջակ չափի 440 էջ ՝ հայու գնդակէն վիրաւոր սպանացի գրողը իմանալով մեր պատմութիւնը կը դառնայ հայասէր:

Կայ նաեւ Քրիս Պոհճալեանի «Աւազադղեակի Աղջիկները» վէպը, 300 էջ, անգլերէն, հեղինակը Լորա Պետրոսեանի գրառումները վերածած է վէպի, հայ բռնագաղթեալներու պատմութիւն Հալէպի մէջ եւ անկէ ետք:

Այսպէս, Յարութիւն Իսկահատեան իր «Վկայարան Հայկական Յեղասպանութեան» գիրք 5-րդին մէջ ընթերցողներուն ներկայացուցած կ՚ըլլայ անձնանուններու եւ տեղանուններու ցանկերով հանդերձ Հայոց Յեղասպանութեան շուրջ հրատարակուած գիրքերու նոր ցանկ մը, իր մեկնաբանութիւններով հանդերձ 32 անուն գիրք:

Ու այս բոլորը կատարեալ նուիրումով: Գործ մը վերջապէս որ անծայր է ու իր այս երթը պիտի շարունակէ Իսկահատեան, վստահ ենք, եւ որուն համար մենք պարտինք արձանագրել մեր խորունկ գնահատանքը՝ այս շարքը պատրաստող Յարութիւն Իսկահատեանին:

Կը մաղթենք որ այս բազմահարիւր գիրքերու բազմահազար էջերու ընթերցումով Յարութիւնին սիրտը աւելի եւս յստակ տրոփէ ու չպայթի, որպէսզի իր գնահատելի ջանասիրութիւնը շարունակուի:

Շնորհակալութիւն քեզի, Յարութիւն, ու երթիդ շարունակութի՛ւն:

Գրաւուած Թուական

Mark Your Calendars

Հայաստանի Անկախութեան Օրուայ ՓԱՌԱՏՕՆ

Սեպտեմբեր 22, 2013

Armenian Independence Day Festival

SUNDAY SEPTEMBER 22, 2013

To reserve your booth
please call Nor Serount Cultural Association
Ձեր կրպակները ապահովելու համար
Հեռաձայնեցէք Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան
(818) 391-7938